

Dr. Mārt. Lutera raksts “par konciliem un baznīcu”, kurā viņš parāda, ka pāvests ar drīz te, drīz tur noteiktiem un tik daudzreiz atkal atliktiem konciliem tikai izsmej kristietību. Pabeigts marta pirmajā pusē, izdots 1539. gada aprīlī.

Dr. Mārt. Lutera priekšvārds.

1. Es pats bieži esmu smējies līdzī, redzēdams, ka suņiem uz naža gala piedāvā kumosu maizes, un, kad viņi tad kampj pēc tā, ar naža spalū dabū pa purnu, – tā ka nabaga suņi tur ne vien nekā nesaņēma, bet arī cieta sāpes, – un tas ir labs joks. Bet es tajā laikā nedomāju, ka arī velns ar mums, cilvēkiem, dzen tādus jokus, un mūs uzskata par šādiem nabaga suņiem, līdz es to piedzīvoju pie vissvētākā tēva, pāvesta, gan viņa bullās, gan grāmatās un ikdienas praksē, kur viņš šādu suņu izjokošanu piekopj arī ar kristietību – bet, Kungs Dievs, ar kādu lielu postu dvēselēm un dievišķās Majestātes apsmiešanu! Tā viņš tagad dara ar koncilu. Pēc tā ir kliegusi un uz to ir gaidījusi visa pasaule, labais ķeizars kopā ar visu valsti nu jau ap divdesmit gadu ir pie tā strādājis, arī pāvests allaž ir devis cerības un vilcinājies, un vienmēr piedāvājis gabalu maizes ķeizaram kā sunim, līdz pienācis laiks, kad viņš sit tam pa purnu un turklāt izsmej viņu kā savu ākstu un nerru.

2. Jau trešo reizi viņš rakstiski pavēl sapulcināt koncilu, bet iepriekš sūta pa pasauli savu sūtni [apustuli], un liek ķēniņiem un firstiem apzvērēt, ka tie paliks pie pāvesta mācības. Tam piebalso bīskapi kopā ar garīdzniekiem un vienkārši negrib ļaut nekā ne papildināt, ne reformēt. Un tādējādi koncils ir jau slēgts, pirms tas sācies. Proti, nekā nevajag reformēt, bet viss ir jāpatur tā, kā tas ir bijis līdz šim. Vai tas nav jauks koncils? Tas vēl nav sācies un ir jau paveikts tas, kas bija jāpaveic. Tas nozīmē sist ķeizaram pa purnu, jā, apsteigt Svēto Garu un tālu aizsteigties Viņam priekšā. Man gan par to ir bijušas bažas, esmu arī bieži rakstījis un sacījis, ka viņi nenoturēs un nevar noturēt nekādu koncilu, ja vien viņi iepriekš nesagūstīs un neturēs rokās ķeizaru, ķēniņus un firstus, lai paši katrā ziņā būtu brīvi noteikt to, ko viņi gribētu, lai stiprinātu savu tirāniju un apspiestu kristietību ar lielāku jūgu, nekā ir noticis jebkad iepriekš.

3. Dieva vārdā, ja jūs, kungi, ķeizar, ķēniņi, firsti, labprāt gribat, ka šādi pazuduši, nolādēti ļaudis cērt jums pa seju un sit pa purnu, tad mums ir jāļauj tam notikt un jāatceras, ka viņi iepriekš darījuši vēl ļaunāk, kad viņi ķēniņus un ķeizaru atcēluši, nolādējuši, padzinuši, nodevuši, nokāvuši un dzinuši ar viņiem tīro velna pārgalvību, kā liecina vēsture, – un viņi domā to darīt vēl. Tomēr Kristus pratīs atrast un uzturēt savu kristietību arī pret elles vārtiem, kaut arī ķeizars un ķēniņi tur nevarētu un negribētu darīt nekā. Kristus vieglāk var līdzēt viņu vietā nekā tie – Viņa vietā. Kā Viņam nācās darīt, pirms ķeizars un ķēniņi bija dzimuši? Un kā Viņam nāktos darīt, ja tagad nebūtu neviena ķeizara, ne ķēniņa, kaut arī visa pasaule, velna pilna, plosītos pret Viņu? Viņš ir pieradis pie rūgta ēdiena un, savukārt, Viņš prot pagatavot vēl ko daudz rūgtāku. Ak, vai tiem, kuriem vajadzēs to ēst!

4. Bet mums, nabaga, vājiem kristiešiem, kurus šie svētie dēvē par ķeceriem, jābūt priecīgiem un labā prātā, priekā vajag slavēt un pateikties Dievam Tēvam par visu žēlsirdību, ka Viņš tik sirsnīgi rūpējas par mums un sit [soda] mūsu slepkavas un

asinssuņus ar šādu Ēģiptes aklumu un jūdu bezprātību, ka viņiem tas ir aizsegs, lai nekādi nepieķāptos nevienā lietā, un viņi drīzāk grib ļaut kristietībai iet bojā nekā reformēt visparastāko elkdievību (ar kuru viņi ir pilni un pārpilni). Ar to viņi lepojas un to arī dara. Mums (es saku) ir jābūt priecīgiem. Jo ar to viņi padara mūsu lietu labāku, nekā mēs jebkad esam pagērējuši, un savu lietu ļaunāku, nekā viņi varētu iedomāties. Viņi zina un atzīst, ka viņi daudzās lietās ir netaisni, turklāt pret viņiem ir Raksti un Dievs, un tomēr viņi grib nostāties pret Dievu un apzināti aizstāvēt netaisnību. Ar šādu mierinājumu nabaga kristietim taču vajadzētu iet pie sakramenta arī grēkus neizsūdzējušam un riskēt ar simts kakliem, ja viņam tie būtu, ja viņš redzētu, jā, viņam gan vajadzētu to apjēgt, ka te valda Dievs un tur – velns.

5. Tā nu mums ir topošā Vinčencas [Vincenz] koncila galīgais lēmums un nesenā (jādomā, ievērojamā) koncila stingrais spriedums, ka pasaulei ir jāatmet visas cerības uz baznīcas reformāciju un nevar tikt pieļauta nekāda viedokļu uzklauššana, bet gan viņi drīzāk grib ļaut kristietībai (kā viņi lielās) iet bojā, tas ir, par Kungu un Dievu iemantot pašu velnu, nevis Kristu, nekā atmet kaut mazu daļu no savas elkdievības. Ar to nav gana, viņi gribētu ar zobenu piespiest mūs, nabaga kristiešus, ka arī mums kopā ar viņiem ir apzināti jāpielūdz velns un jāzaimo Kristus. Tamlīdzīga spītība vēl nekad nav ne dzirdēta, ne piedzīvota nevienā notikumā, nekādos laikos. Citiem tirāniem, turkiem, pagāniem un jūdiem, taču ir nožēlojamais gods, ka viņi nezinot sit krustā Godības Kungu, bet šeit viņi zem kristiešu vārda un kā kristieši, jā, dižākie kristieši, lepojas, nocietinās, un runā pret Kristu: mēs zinām, ka Kristus vārds un darbs ir pret mums – tomēr mēs negribam Viņa vārdu ne paciest, ne tam pieķāpties, bet gan tam ir jāpieķāpjas mums un jāpacieš mūsu elkdievība – un tomēr viņi grib būt un saukties – kristieši.

6. Tā kā pāvests ar savējiem vienkārši izvairās noturēt koncilu un nereformē baznīcu, nedz arī iesaka, nedz palīdz to darīt, bet gan pādroši aizstāv savu tirāniju un grib baznīcai ļaut iet bojā, tad mēs vairs tālāk tā nespējam dzīvot un mums, pāvesta tik nožēlojami pamestiem, vajag lūkoties pēc padoma un glābiņa kaut kur citur un vispirms jau meklēt un lūgt reformāciju mūsu Kungam Kristum. Jo šādu pazudušu tirānu ļaundarību dēļ, kuri mums liek zaudēt cerības uz koncilu un reformāciju, mums nevajag zaudēt cerību uz Kristu vai arī pamest baznīcu bez padoma un palīdzības, bet gan darīt, ko vien spējam, un lai viņi iet pie velna, kā viņi paši vēlas.

7. Un ar to viņi liecina un brēc paši pret sevi, ka viņi ir īstenie antikristi un autokatakriti, kas paši sevi pazudina un ietiepīgi grib būt pazudināti. Tā viņi paši sevi izslēdz no baznīcas un atklāti lepojas, ka viņi grib būt un palikt baznīcas ļaunākie ienaidnieki. Jo tas, kas apgalvo, ka viņš drīzāk gribētu ļaut iet bojā baznīcai nekā laboties vai kādā lietā pieķāpties, ar to skaidri un atklāti atzīst, ka viņš ne vien nav nekāds kristietis, nedz arī grib būt baznīcā (kurai viņš mīļāk grib ļaut iet bojā, lai viņš paliktu un neietu bojā kopā ar baznīcu), bet grib arī palīdzēt, lai baznīca ietu bojā – to viņi arī gan vārdos, gan darbos atbaidoši pierāda un liek iztukšot tik daudz simtus draudžu un baznīcām iet bojā bez ganiem, sludināšanas un sakramenta.

8. Kādreiz bīskapi, jā, arī ikviens kristietis (kā arī tas notiek vēl tagad) ļāva sevi mocīt un ar pateicību un prieku mira par mīļo baznīcu, un Kristus pats mira par savu baznīcu, lai tā paliktu un tiktu uzturēta. Bet pāvests un viņējie tagad plātās: baznīcai ir

jāiet bojā par viņiem, lai viņi varētu palikt savā tirānijā, elkdievībā, krāpšanā un visādās blēdībās. Kādi tev šķiet šie zeļļi? Viņi grib palikt, bet baznīcai ir jāiet bojā. Ko nu mēs šeit darīsim? Bet, ja baznīcai ir jāiet bojā, tad vispirms ir jāiet bojā Kristus, uz kura tā ir dibināta kā uz klints, pret elles vārtiem. Ja ir jāiet bojā Kristus, tad vispirms ir jāiet bojā pašam Dievam, kas ir ielicis šo pamatu un klinti. Kurš varētu iedomāties, ka šiem kungiem būtu tik liela vara, ka viņu draudu priekšā baznīcai tik viegli vajadzētu iet bojā līdz ar Kristu un pašu Dievu? Tad viņiem vajag būt daudz varenākiem nekā elles vārti un visi velni, kuru priekšā baznīca arvien ir pastāvējusi un tai ir jāpastāv.

9. Viņi apsūdz (es saku) paši sevi ar to, ka viņi negrib baznīcu, nedz arī būt tajā, bet gan grib būt baznīcas ļaunākie ienaidnieki un palīdzēt, lai tā ietu bojā. Līdz šim taču viņi mūs ir tā mocījuši un vajājuši ar vārdiem: “Baznīca, baznīca!” Un slienājušies bez mēra un gala – viņi mūs ir saukuši par ķeceriem, nolādējuši, un nokāvuši, tā ka mēs negribam viņus uzklaut kā baznīcai piederošus. Es visādā ziņā domāju, ka tagad mūsu grēki ir krietni un vareni atlaisti, tā ka viņi negribētu un nevarētu mūs vairs lamāt par ķeceriem, jo viņi vairs negrib būt cildināti kā baznīca, bet gan kā ienaidnieki grib ļaut baznīcai iet bojā un arī palīdz to nomākt. Jo nesader kopā, ka viņi vienlaikus varētu būt baznīca un tomēr ļaut baznīcai iet bojā, pirms viņi gribētu iet bojā paši, jā, lai ļautu iet bojā kaut matam uz savas galvas. Tas ir pagalam, un to sauc: *Ex ore tuo te judico, serve nequam.*

10. Ja pasterdiena nebūtu tuvu, tad nebūtu brīnums, ja par šādu zaimošanu sabruktu debesis un zeme. Bet, tā kā Dievs to spēj paciest, tā diena nebūs tālu. Taču par to visu viņi smejas un nedomā, ka Dievs viņus ir apstulbinājis, padarījis neprātīgus, trakus un ģeķīgus, bet gan, ka tas ir jāuzskata par lielu gudrību un vīrišķību. Es arī gribētu būt drošs kopā ar viņiem, ja viņi būtu uzlūkojami [vērā ņemami?] tikai viņu trakošanā. Bet lielā Dieva dusmība, kas parādās pie viņiem, mani ļoti biedē un ir pēdējais laiks un nepieciešamība mums visiem kopā raudāt un nopietni lūgt, kā Kristus to darīja par Jeruzālemi (Lk. 23: 28) un aizliedza sievietēm raudāt par Viņu, lai tās raudātu pašas par sevi un saviem bērniem. Jo viņi netic, ka te ir viņu apžēlošanas laiks, un negrib tam ticēt, kaut gan viņi to redz, dzird, saož, saģaršo, satausta un jūt.

11. Kā nu lai rīkojas, ja pāvests negrib mums dot nevienu īstu koncilu, nedz arī paciest kādu reformāciju, bet gan līdz ar saviem ļaudīm ļauj iet bojā baznīcai? Un tādējādi viņš pats ir sevi izslēdzis no baznīcas, lai nestrādātu nedz baznīcā, nedz ar baznīcu? Viņš ir pagalam un ir pateicis baznīcai ardievas. Kā nu to (es saku) lai aptver vai saprot, ja mums nākas būt [palikt] bez pāvesta? Jo mēs esam baznīca vai baznīcā, kurai pāvestieši grib ļaut iet bojā, tā, lai viņi paši paliktu. Mēs tomēr arī labprāt gribētu palikt, turklāt kopā ar mūsu Kungu Kristu un Viņa Tēvu, mūsu visu Dievu, un mēs nedomājam iet bojā pāvestiešu spīta priekšā – taču mēs atzīstam, ka baznīcā ir nepieciešams koncils un reformācija, jo mēs redzam šādu rupju, nelietīgu praksi [missbrauch], tā ka, kaut arī mēs būtu vērši un ēzeļi, ne cilvēki un kristieši, un mēs nevarētu to ievērot ar acīm vai ausīm, tomēr mums to vajadzētu just ar ķepām un nagiem un pār to paklupt. Ko tad, ja mēs, sadragātā[izpostītā?] baznīca, paši noturētu koncilu pret palikušajiem kungiem, bez pāvesta un bez viņu gribas, un sāktu reformāciju, ko palikušie junkuri uzlūkotu par [ļoti] nīkulīgu, un viņiem tomēr nāktos

to paciest? Bet ķersimies pie lietas, jo esam pazaudējuši svētāko galvu, pāvestu, un mums pašiem ir jāpalīdz sev, cik daudz to dos mūsu Kungs.

Par to, ka baznīca nevar tikt reformēta pēc baznīctēvu un koncilu parauga.

1. Jau vairākus gadus iepriekš daudzi pāvestiešu starpā ir nopūlējušies ar konciliem un baznīctēviem, līdz beigu beigās visus koncilus sakopojusi vienā grāmatā: šis darbs man tīri labi patīk, pirms tam es nebiju aplūkojis koncilus visus kopā. Un viņu [t.i. pāvestiešu] vidū (pēc maniem ieskatiem) ir dažas labas, dievbijīgas sirdis, kuras labprāt gribētu redzēt baznīcu reformētu saskaņā ar šiem konciliem vai pēc baznīctēvu parauga un mēra, jo viņus tomēr rosina tas, ka tagadējais baznīcas stāvoklis pāvestībā pilnīgi apkaunojoši līdzinās (kā ir acīmredzams) ar [seno] koncilu un baznīctēvu laika situāciju. Bet šajā gadījumā viņu labie nolūki ir pilnīgi un galīgi velti. Jo viņi, bez šaubām, bija cerējuši, ka arī pāvests sāks vai viņam vajadzētu sākt šādu reformāciju. Bet tas ir veltīgi. Jo pāvests ar saviem pie viņa palikušajiem kungiem spītīgi apgalvo, vērsdamies tiklab pret tiem, kā pret mums: viņi drīzāk ļaus baznīcai iet bojā nekā piekāpsies kādā lietā, tas ir, viņi drīzāk ļaus iet bojā arī konciliem un baznīctēviem nekā kaut kur tiem piekāpsies. Jo, ja sekotu konciliem un baznīctēviem, Dievs pasarg, kur tad paliktu pāvests un tagadējie bīskapi? Patiešām, viņiem vajadzētu kļūt par bojā ejošo baznīcu un nevis palikt [izsprukt] sveikā.

2. Es klusēšu par senajiem laikiem, kurus var skaitīt tūkstoš vai tūkstoš četrus simtus pēc Kristus dzimšanas. Vēl nav pāri par simt gadiem, kad ir aizsākta pāvesta svētā viltība, ka viņš vienam baznīckungam ir devis divas lēnes, kā arī domus vai draudzes, par ko teologi Parīzē un viņu biedri ir sarakstījuši un saņurdējuši brīnumdaudz atbaidošu lietu. Es vēl neesmu sešdesmit gadu vecs, bet neatceros, ka kādam bīskapam būtu dota vairāk nekā viena baznīca. Bet tajā pašā laikā pāvests ir aprijis visu, laupījis annātes un visu citu un, lai trīskāršotu bīskapijas, ir izdalījis klosterus un lēņu muižas pa desmit, divdesmit. Kā lai viņš to visu atspļautu [atrītu] atpakaļ un izpostītu savu kanceleju baznīctēvu un koncilu dēļ? Jā, tu saki, tā ir nelietīga prakse. Nu ko, ņem priekšā senos koncilus un baznīctēvus, un reformē to visu! Jo tā tas viss nav bijis vēl pirms simts, jā, vēl pirms sešdesmit gadiem, kad tu vēl nebiji piedzimis.

3. Ko nu līdz tava reformācija pēc baznīctēvu parauga un konciliem? Tu dzirdi, ka pāvests un bīskapi to negrib pieļaut. Un, ja viņi nevar pieļaut to situāciju baznīcā, kāda bija pirms piecdesmit gadiem, kad es un tu bijām bērni: mīļais, kā viņi pacietīs vai varēs paciest, ka mēs to gribētu reformēt pēc parauga, kāds bija pirms sešsimt, pirms tūkstoš, pirms tūkstoš četršimt gadiem? Šāds iesākums ir vienkārši neiespējams, jo pāvests ir īpašnieks un negrib būt [tikt] reformēts. Tādēļ gan koncili, gan tēvi ir velti šajā lietā, līdz ar visu, ko mēs par to varam domāt vai runāt. Jo pāvests ir virs koncila, virs baznīctēviem, virs ķēniņiem, virs Dieva, virs eņģeļiem. Dabū viņu lejā un pacel koncilu un baznīctēvus virs viņa – par skolotājiem! Ja tu to izdarītu, tad es tev priecīgi pievienotos un stāvētu līdzās. Bet, kamēr tas nenotiek, kam gan der tas, ka jūs daudz runājat vai rakstāt par konciliem vai baznīctēviem? Tur nav neviena, kam tas rūpētu. Jo, ja pāvests kopā ar saviem neiznīcīgajiem kardinālu un bīskapu kungiem utt. šeit negrib būt iesaistīts reformācijā un kopā ar mums būt pakļauts konciliem un

baznīcēviem, tad nav derīgs nedz koncils, nedz arī var cerēt uz kādu reformāciju. Jo viņš taču to visu sagrauj un pavēl mums klusēt.

4. Bet, ja viņi prasa, lai mēs tomēr kopā ar viņiem reformētos saskaņā ar konciliem un baznīcēviem un palīdzētu baznīcai, kaut arī pāvests to negribētu ne darīt, ne paciest: uz to es dodu divējādu atbildi: vai nu viņi ir rūgti, indīgi un ļauni, un patiesībā tā nedomā; vai arī viņi ir labsirdīgi un domā to patiesi, cik daudz tas viņiem ir iespējams. Pirmajiem jāsaka, lai viņi iepriekš paši sevi ņem aiz deguna un izvelk baļķi no savām acīm, lai līdz ar pāvestu un kardināliem vai arī kaut bez viņiem iemīl un tur cieņā koncilus un baznīcēvus. Kad tas notiks, tad mēs, pēc šī svētā piemēra, tūlīt tiem sekosim un kļūsim daudz labāki, nekā ir viņi paši. Jo mēs neesam šādi pazuduši ļaudis (lai slava un pateicība Dievam!), ka mēs drīzāk gribētu ļaut baznīcai iet bojā nekā piekāpties arī lielās lietās, ciktāl tas nav pret Dievu, bet gan esam drīzāk gatavi iet bojā, nekā baznīca piedzīvotu kādas ciešanas vai postu, – cik daudz tas ir mūsu ziņā un iespējās.

5. Bet, ja viņi paši neciena baznīcēvus un koncilus un grib uz to piespiest mūs, arī tas ir pārāk rupji un mums nākas šeit piebilst: *Medice, cura teipsum*, un, kā saka Kristus (Mt. 23:4): “Jo tie sasien smagas nastas un liek tās cilvēkiem uz pleciem, bet paši negrib ne ar pirkstu tās kustināt”. Tas nekam neder un mums nav pat niecīga iemesla, lai mēs neliegtos to darīt, it īpaši tādēļ, ka viņi uzsver tik pilnīgu baznīcēvu un koncilu svētumu, kuru mēs [it kā] neturam un viņi paši tur to vienīgi vārdos un uz papīra, bet rāda to mums. Jo mēs atzīstam, un mums ir jāatzīst, ka mēs patiesi esam nabaga, vāji kristieši – un tā tas ir daudzās lietās.

6. Vispirms jāatzīmē, ka mēs dienu un nakti esam tik daudz darījuši ticības labad ar lasīšanu, domāšanu, rakstīšanu, mācīšanu, pamācīšanu, mierināšanu, gan mums pašiem, gan citiem, tā ka, patiešām, mums nav ne laika, ne telpas vēl apcerēt, vai koncili un baznīcēvi jebkad ir bijuši, nemaz nerunājot par to, lai mēs raizētos par augstajām lietām, par plikiem galvasvidiem, par (Casel?), gariem svārkjiem utt., un viņu lielo svētumu. Ja viņi tik augstu ir kāpuši un kļuvuši pilnīgi eņģeliski, viņiem ticība ir tik bagātīga, ka velnam nākas viņus atstāt mierā, neradot viņos nekādus maldus, nedz arī biedējot viņu bažīgo sirdsapziņu: to mēs, vājie kristieši, vēl neesam sasnieguši, mums ir arī bažas, ka mēs zemes virsū to tā arī nerasniegsim. Tāpēc viņiem no tiesas vajadzētu būt pret mums žēlīgiem un žēlsirdīgiem un mūs nenolādēt, lai mēs nebūtu līdzīgi viņiem viņu svētumā. Jo, ja mums tā vajadzētu atkāpties no tā darba, kas mums ir ticības lietās un kā vājajiem iedrošināties uz viņu stipro [lielo] svētumu apģērbā un ēšanā, mēs līdz ar to varētu pamest savu vājo svētumu un tomēr nerasniegt viņu lielo, stipro svētumu, un tādējādi mēs nosētos starp diviem krēsliem.

7. Bet, ja viņi negrib būt mums žēlīgi un žēlsirdīgi, tad mums nākas ļaut viņiem būt eņģeļiem un dejot paradīzē puķu pļavās kā tādiem, kuriem ticības lietās jau sen viss ir skaidrs, un viņiem viņu debešķīgajā svētumā nav kārdinājumu ne no velna, ne miesas, ne no pasaules – bet mēs strādājam un stiegam dubļos un mēslos, mēs, kuri ticībā esam gandrīz vai ābečnieki un iesācēji skolnieki un nespējam būt šādi augsti doktori un mācītāji. Jo, ja mums būtu tik daudz ticības, cik viņi atļaujas iedomāties sev, tad mēs daudz vieglāk panestu un turētu plikus galvvidus, (Casel), koncilus un

baznīcētēvus nekā viņi. Bet, tā kā tas tā nav, viņi to nes viegli (jo nenest neko ir ļoti viegli), un pa tam lielās, ka mēs to negribam nest.

8. Līdzīgi mēs, nabaga kristieši, esam rīkojušies arī ar Dieva baušļiem, tādā mērā, ka nespējam rūpēties par citiem dzižiem darbiem, kurus viņi [pāvestieši] pie sevis slavina par garīgiem, konciliskiem un baznīcētēvišķiem. Jo mēs ar lielu uzcītību nopūlamies un mācām gan sevi, gan savējos, lai mēs pāri visam mīlētu Dievu un savu tuvāko kā sevi pašu – lai mēs būtu pazemīgi un pacietīgi, žēlsirdīgi un maigi, šķīsti un atturīgi, nevis skopi un skaudīgi utt., kā tas arī teikts Dieva baušļos. Mēs labprāt gribētu, lai pie mūsējiem nebūtu nekādas augstprātības, skopuma, augļošanas, skaudības, žūpošanas, rīšanas, laulības pārkāpšanas vai miesas kārtības: bet tas notiek tik lēnām un smagi, ka mēs tik maz ļaužu varam mudināt uz labiem darbiem. Lielais pūlis paliek tāds, kāds tas ir, un no dienas kļūst ļaunāks. Nu, padomā, tā kā mēs tik vāji izpildām šādus svarīgus, Dieva pavēlētus darbus, kā mēs varam tos pamest un ķerties pie “lielajiem”, “stiprajiem”, nesvarīgajiem darbiem, par kuriem runā viņi? Ja mēs būtu paveikuši šos dievišķos, parastos, nicināmos (kā viņi tos nicīgi dēvē) pilsoniskos darbus, tad mēs, ar Dieva gribu, sāktu darīt arī viņu garīgos baznīcas darbus ar gaļas ēšanu [un neēšanu], apģērbu, svinamām dienām utt.

9. Bet viņi ir labi darījuši, jo viņi katrā ziņā izpildījuši Dieva bausli mīlēt Dievu vairāk par visu, viņu vidū nav nekāda skopuma un augļošanas, laulību pārkāpšanas un netiklības, nekādas plītēšanas un žūpošanas, nekādas lepnības, ne skaudības utt., bet viņi visi dara šādus parastos, labus, dievišķus darbus tik viegli, vienkārši laiskojojoties. Tāpēc ir taisnīgi, ka viņi bez šādiem mūsu civilajiem darbiem sāk spēcīgākus un lielākus darbus, saskaņā ar paklausību baznīcai vai baznīcētēviem, būdami daudz par stipru, lai kopā ar mums darītu šos parastos, labos darbus, viņi ir pārlēkuši tālu tam pāri un aizsteigušies mums priekšā. Bet tomēr, saskaņā ar viņu lielo, stipro žēlsirdību un ar Sv. Pāvila mācību, viņiem ir jābūt līdzietībai pret mums vārgajiem, nabaga kristiešiem, un viņiem nevajag mūs nolādēt vai izsmiet, ka mēs tik bērnišķīgi un skolnieciski mācāmies, jā, mīcāmies pa dubļiem, un neprotam ar tik vieglām kājām un kauliem lēkāt un deļot pāri un ārpus Dieva pavēlēm, kā dara viņi, stiprie varoņi un milži, kuri spēj ķerties pie lielākiem un dzižākiem darbiem nekā mīlēt Dievu vairāk par visu un savu tuvāko kā sevi pašu. To Sv. Pāvils un arī Kristus (Mt. 5:19) sauc par bauslības piepildījumu (Rom. 13:10).

10. Bet, ja viņi negrib just mums līdzī, tad mēs tomēr lūdzam termiņu un laiku, līdz mēs būsim izpildījuši Dieva pavēli un parasto bērnu darbu, tad mēs arī labprāt ķersimies pie viņu lielajiem, bruņinieciskajiem, vīrišķīgajiem darbiem. Jo kam tas vajadzīgs, ka bērns tiktu piespiests skriet un darboties līdzīgi spēcīgam vīram? No tā taču nekas nesanāks, bērns to nespēj. Tā arī mēs, nabaga, vājie kristieši, kuri pret Dieva pavēlēm un Viņa noteiktajiem parastajiem, labajiem darbiem ir kā bērni skolas solā, – pa laikam knapi rāpojam uz visām četrām, jā, arī pakrītam zemē, un Kristum nākas mūs vadāt kā bērnus, kā māte vai kalpone vadā bērnu, mēs vienkārši nespējam skriet un darīt līdzīgi viņu spēcīgajam, vīrišķīgajam skrējenam un darbiem – un arī pasargi, Dievs, mūs no tā! Tāpēc mēs gribam atlikt malā baznīcas un koncilu svētumu(kā viņi saka), līdz mums vairs nebūs jāpilda Dieva pavēles un dievišķie darbi, un mēs necietīsim tādu reformāciju, kādu mēs nespējam arī realizēt. Tik daudz

lai būtu atbildēts pirmajiem, kuri no mums prasa šādu reformāciju ar ļauniem nolūkiem.

11. Otrajiem, kuri to domā patiesi un labi, kuri cer, lai gan veltīgi, ka, pēc viņu iedomām, tāda jauka reformācija varbūt varētu tomēr notikt pēc baznīctēvu un koncilu parauga, lai gan pāvests to negribētu vai arī tam traucētu, es, labu domādams, gribu atbildēt šādi: es to uzskatu par veltīgu lietu un patiešām nezinu, kā lai pie tās ķeras. Jo arī es esmu lasījis baznīctēvus, arī pirms vēl tik stingri nostājos pret pāvestu, esmu tos arī lasījis ar lielāku uzcītību nekā tie, kuri tagad caur tiem[baznīctēviem?] tiepjas un plātās pret mani. Jo es zinu, ka neviens no viņiem nav mēģinājis kādu Svēto Rakstu grāmatu lasīt skolās un lietot [to skaidrošanai] baznīctēvu rakstus, kā es to esmu darījis. Un lai viņi ņem priekšā kaut vienu grāmatu no Svētajiem Rakstiem un meklē par to piezīmes pie baznīctēviem, tad viņiem klāsies tā, kā klājās man, kad es ņēmu vēstuli *ad Ebraeos* ar Sv. Hrizostoma piezīmēm, un skaidroju vēstules Titam un galatiešiem ar Sv. Hieronīma palīdzību, *Genesis* ar Sv. Ambrosija un Augustīna palīdzību, psalmus ar visiem skribentiem, kurus vien var dabūt un tā tālāk. Es esmu izlasījis vairāk, nekā viņi domā, esmu arī izurbies cauri visām šīm grāmatām, tā ka visādā ziņā pārāk uzpūtīgi ir tie, kuri atļaujas iedomāties, ka es neesmu lasījis baznīctēvus, – un grib man pasniegt par kaut ko vērtīgu to, ko man divdesmit gadu atpakaļ nācās uzskatīt par niecību, kad man bija jāskaidro Raksti.

12. Sv. Bernhards lepojas, ka viņš savu izpratni ir iemācījies no kokiem, ozoliem un eglēm, kuri ir bijuši viņa doktori, tas ir, viņš savas atziņas no Rakstiem ir vingrinājis un iemantojis koku paēnā. Runā arī, ka viņš bija augstās domās par svētajiem tēviem, bet neņēma vērā visu, ko tie ir runājuši, viņš arī min šādu iemeslu un līdzību: viņš gribot labāk dzert no paša avota nekā no strautiņa. Kā tad arī dara visi cilvēki: ja viņi var dzert no avota, viņi gan aizmirst strautiņu, ja vien viņi derīgi neizmanto strautiņu, lai nonāktu pie avota. Tā tomēr Rakstiem ir jāpaliek par mācītāju un tiesnesi – vai arī tur, kur par daudz seko strautiņiem, tie mūs aizved pārāk tālu no avota un zaudē gan garšu, gan spēku, līdz tie ieplūst sāļajā jūrā un pazūd, kā tas ir noticis pāvestībā.

13. Bet gana par to. Mēs gribam parādīt iemeslus, kāpēc šāds iesākums ir neiespējama lieta. Vispirms, acīmredzams ir tas, ka koncili ne tikai nav līdzvērtīgi, bet arī ir pretrunīgi – tieši tāpat arī baznīctēvi. Ja nu mums viņi ir jāsaliek kopā, tur radīsies daudz lielākas ķildas un disputi nekā tagad, no kuriem mēs nekad nevarēsim izkļūt. Jo tā kā tie [koncili?] ir pilnīgi dažādi un bieži – pretrunā viens ar otru, tad vispirms mums ir jāstrādā, lai no tā vien izmeklētu labāko un pārējo atstātu malā. Te nu sāktos – viens sacītu: ja tos[koncilus] grib paturēt spēkā, tad pilnībā, vai arī vispār ne. Otrs sacītu: jā, jūs izmeklējat laukā to, kas jums patīk, un atstājat malā to, kas jums nepatīk. Kurš šeit būs šķīrējtiesnesis?

14. Uzlūko dekrētu, kurā Graciānam ir bijis tieši šis nolūks, tā ka arī grāmata tāpēc saucas *Concordantia discordantiarum*, tas ir, viņš ir gribējis salīdzināt baznīctēvu un koncilu dažādos izteikumus, saskaņot pretējos viedokļus un no tiem izmeklēt labāko, un viņam tas ir izdevies tā, kā rāpo vēzis – bieži vien viņš ir atmetis labāko un paturējis ļaunāko, un tomēr nav viedokļus ne salīdzinājis, ne saskaņojis. Kā saka paši juristi, tas ož pēc goda un alkatības, un tāds kanonists ir tīrākais ēzelis. Cik daudz vairāk tā klāsies mums, ja mēs gribēsim saskaņot visu baznīctēvu un koncilu metodes

[Weise?] un teicienus? Tur būtu veltīgas pūles un darbs, un ļaunais tiktu padarīts vēl ļaunāks. Un es negribu piedalīties šādā disputā, zinot, ka tam nebūs gala, un beigās mēs iegūtu tikai lielāku nenoteiktību, nedrošību, nevajadzīgi zaudējot laiku. Viņi ir pārāk lieli zaļknābji, šie jaunie papīra kleksētāji, un par daudz nepieredzējuši, domājot, ka tas, ko viņi lasa un iedomājas, – tam tā arī ir jābūt un visai pasaulei tas ir jāpielūdz, kad viņi taču nesaprot nedz Rakstu pamatus, nedz arī ir pārbaudīti koncilu un baznīctēvu rakstu zināšanā – tādēļ viņi brēc un spļaudās, un paši nezina, ko viņi saka un raksta.

15. Es klusēju par Graciānu. Sv. Augustīns žēlojas *ad Januarium*, ka baznīca jau viņa laikā, tas ir, trīssimt gadu pēc Kristus dzimšanas (jo viņš šajā, 1539. gadā, ir miris jau tūkstoš simt divus gadus) ir bijusi tik vareni apkrauta ar bīskapu sacerējumiem, ka pat jūdu dzīve esot bijusi ciešamāka un panesamāka. Un viņš īsi un skaidri saka: *Innumerabilibus servilibus oneribus premunt Ecclesiam*, tas ir, viņi apkrauj baznīcu ar neskaitāmām nastām – kad jūdi taču ir tikai Dieva, nevis cilvēku apgrūtināti utt. Turpat viņš arī piebilst, ka Kristus savai baznīcai ir uzlicis mazākas un vieglākas ceremonijas, proti, Kristību un Vakarēdienu, Viņš vairāk arī nemin nevienu citu kā tikai šīs abas, kā ikviens to var izlasīt. Grāmatas ir pieejamas, lai mani neviens nevar vainot, ka es to izdomāju.

16. Bet viņš tur mūs arī pārsteidz un tajā pašā vietā saka: *Hoc genus habet liberam observationem*, tas ir, nevienam nav pienākums to turēt, bet gan ikviens to bez grēka var nedarīt. Es nekad nekļūšu par ķeceru, ja ķeceris šeit nav Sv. Augustīns, kurš tik daudzus bīskapus, tik daudz baznīcu kārtību visu kopā iemet ugunī un norāda tikai uz Kristību un Vakarēdienu. Turklāt ievērojiet, ka Kristus nav gribējis uzlikt baznīcai nekādas lielākas nastas, kādas parasti mēdz dēvēt par nastām, – tas taču ir tikai mierinājums un žēlastība, kā Viņš saka: “Jo mans jūgs ir patīkams un mana nasta viegla” (Mt. 11:30), tas ir, mans jūgs ir miers, un mana nasta ir prieks.

17. Taču jaukais, prātīgais vīrs dod šo godu lielajam (vai kā to dēvē) universālajam vai pamatkoncilam, nošķir to no citiem un visiem bīskapu sacerējumiem un saka, ka tas ir augstu jāgodā, un tieši tajā pašā vietā arī raksta, ka šī lielā pamatkoncila kārtība ir taisnīgi jāietur, jo tas ir ļoti svarīgs un, lietojot viņa vārdus, *saluberrima autoritas*, tas ir, ir noderīgi, to ļoti godāt. Bet viņš nekad nav redzējis nevienu no šiem lielajiem konciliem, nedz arī bijis tajos, varbūt viņš būtu par tiem rakstījis citādāk vai vairāk. Jo visās grāmatās ir slavīnāti un zināmi ne vairāk kā četri koncili, tā ka Romas bīskapi tos salīdzina ar četriem evaņģēlijiem, kā viņi sludina savos dekrētos. Pirmais ir Nīkajas koncils, kas noturēts Nīkajā, Āzijā, piecpadsmitajā Lielā Konstantīna valdīšanas gadā, gandrīz 35 gadus pirms Augustīna piedzimšanas. Otrais ir Konstantinopolē, trešajā ķeizara Graciāna un Teodosija Pirmā valdīšanas gadā, kuri valdīja kopā. Tajā laikā Sv. Augustīns vēl bija pagāns un nebija kristietis, 26 gadus vecs vīrs, tā ka viņš nevarēja šīs lietas pārredzēt. Trešo Efezā viņš nav piedzīvojis, vēl jo mazāk ceturto, Halcedonā. Tas viss atrodams vēsturē un gadu skaitļos – tas ir droši.

18. Tas, ka lielie pamatkoncili ir jātur augstā godā, jo tie ir ļoti svarīgi, man ir jāsaka Sv. Augustīna dēļ, ar to tiks pareizi saprasts viņa viedoklis, proti, ka viņš runā tikai par diviem konciliem, Nīkajas un Konstantinopoles, kurus viņš nav piedzīvojis, bet pēc tam ieguvis ziņas par tiem. Un tajā laikā neviens bīskaps nebija pakļauts otram. Jo

ne Romas, ne citi bīskapi nekad nevarētu sarīkot koncilu, ja ķeizars viņus nebūtu sapulcinājis. Kā to labi parāda *particularia* jeb mazie koncili, kurus šur tur valstīs savā starpā noturējuši paši bīskapi bez ķeizara aicinājuma. Tā ka es savā ģekībā ievēroju, ka lielajiem konciliem jeb *universalia*, ir šāds vārds[nosaukums?] tādēļ, ka bīskapus ir no visām zemēm sapulcinājis monarhs, lielā galva jeb universāls.

19. Jo to visādā ziņā liecina vēsture un visiem pāvestiešiem būtu jākļūst trakiem, ka Romas bīskaps Silvestrs viņa personas dēļ vien pirmajā koncilā Nīkajā būtu palicis neaicināts, ja to nebūtu izdarījis ķeizars Konsatantīns. Un ko lai darītu nabaga bīskaps Romā, ja bīskapi Āzijā un Grieķijā viņam nebūtu pakļauti? Un ja viņš to būtu varējis darīt bez ķeizara Konstantīna varas, koncils būtu noturēts nevis Nīkajā, Āzijā, tik tālu pāri jūrai, kur neviens nedevas pēc paša gribas (kā viņš labi zināja un bija pieredzējis), bet gan latīņu zemē, Romā, vai tuvu tai, un ķeizars būtu spiests doties uz turieni. Tieši tā es apgalvoju arī par citiem lielajiem konciliem (kā iepriekš minēts): ja ķeizari Graciāns, Teodosijs un otrs Teodosijs, un Martiāns nebūtu sapulcējuši šos trīs lielos koncilus, tad bīskapa dēļ tie būtu noturēti Romā un nekad nebūtu sapulcējuši visus bīskapus. Jo bīskapi citās zemēs Romas bīskapu neņēma vērā tieši tikpat daudz kā tagad Maincas, Trīras, Ķelnes bīskapi viens otru un vēl daudz mazāk.

20. Taču, kā redzams vēsturē, Romas bīskapi arī iepriekš allaž ir bijuši vai slimi, tiekušies un līduši pēc kundzības pār visiem bīskapiem, bet monarhu priekšā nav varējuši to izdarīt. Jo viņi rakstīja daudz vēstuļu, te uz Āfriku, te uz Āziju un tā tālāk, arī pirms Nīkajas koncila, lai neko publiski nenolemtu bez Romas troņa. Bet neviens tajā laikā tam nepiegrīza vērību un bīskapi Āfrikā, Āzijā, Ēģiptē rīkojās tā, it kā viņi nekā nebūtu dzirdējuši – lai gan viņi tam teica jaukus, labus vārdus un bija pazemīgi, taču tomēr nekā nepieļāva darīt. To tu redzēsi, ja lasīsi vēstures notikumus un cītīgi tos salīdzināsi. Bet tev nav jābēdā par viņa un viņu liekuļu kliegšanu, bet gan jāpatur prātā teksts un notikums.

21. Kad nu visā pasaulē koncila vārds kristiešu vidū, arī caur iepriekš minēto Sv. Augustīna rakstu tika augstu godāts un tur bija šādi jauki monarhi vai ķeizari, Romas bīskapi allaž ir tiekušies pēc tā, lai koncila vārdu saistītu ar saviem nolūkiem, tā visai kristietībai vajadzētu ticēt tam, ko viņi saka, un zem šāda jauka vārda viņi paši slepeni kļūtu ar monarhiem (saderam, ka es šeit trāpu patiesībai un viņu pašu sirdsapziņai, ja vien viņiem būtu sirdssapziņa!). Un tā ir noticis, viņi to ir viltīgi panākuši un nu ir kļuvuši par Konstantīnu, Graciānu, Teodosiju, Martiānu un par daudz ko vairāk nekā visi šie četri monarhi kopā ar viņu četriem lielajiem pamatkonciliem. Jo pāvesta koncilus tagad sauc: *Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas*. Taču nedz visā pasaulē, nedz arī visā kristietībā, bet tikai daļā no Romas valsts, ko ir iemantojis *Carolus Magnus*, – caur to viņi ir daudz sasnieguši un padarījuši, līdz visu velnu apsēsti, gāzuši dažus ķeizarus, mīdījuši ar kājām un dažādā veidā nodevuši, kā viņi dara arī tagad, kur vien spēj.

Par baznīctēvu rakstu autoritāti.

22. Bet šoreiz lai ir gana par to, ko svētais Augustīns raksta par konciliem. Mēs gribam arī parādīt, ko viņš domā par baznīctēviem. Par to viņš raksta vēstulē Sv.

Hieronīmam, ko piemin arī Graciāns, *dist. 9.*: es esmu mācījies par nemaldīgiem uzskatīt vienīgi Svētos Rakstus. Visas pārējās grāmatas – lai cik to autori būtu svēti un mācīti, – es tos neuzskatu par pareizām, ja viņi man to nepierāda ar Rakstiem vai prātu. Tālāk, tajā pašā vietā ir arī Sv. Augustīna izteikums no priekšvārda *liborum de Trinitate*: mīļais, neuztver manus rakstus kā Svētos Rakstus, bet ja tu atrodi Svētajos Rakstos kaut ko, kam iepriekš neesi ticējis, tam tici bez šaubām – bet manos rakstos neuzskati par drošu neko, kas tev iepriekš bija nedrošs, ja vien es tev neesmu pierādījis [no Rakstiem?], ka tas ir droši.

23. Šādus izteikumus viņš citviet piemin daudz vairāk, kā, piemēram, viņš saka: kā es lasu citu grāmatas, tā es gribu, lai lasa arī manējās utt. Citus izteikumus es tagad neminēšu – pāvestieši labi zina, ka Augustīna darbos tie atrodam visdažādākajā veidā, un dažas atziņas no tiem ir ietvertas dekrētā. Tomēr viņi nostājas pret savu sirdsapziņu, ka viņi šādus teicienus izlaiž vai min tos kā pēdējos – nostāda baznīctēvus, koncilus, jā, arī Romas bīskapus, kuri parasti ir bijuši ļoti nemācīti ļaudis, pāri visam Augustīna teiktajam. Sv. Augustīnam visādā ziņā baznīctēvu rakstos, kas bijuši pirms viņa, vajadzēja pamanīt dažu labu trūkumu, jo viņš negrib būt to ietekmēts, bet gan viņus visus līdz ar sevi pašu grib pakļaut Svētajiem Rakstiem. Kāpēc viņš tā turējās pretim saviem priekšgājējiem, sacīdams: lai cik arī viņi būtu svēti un skoloti? Viņš taču labi būtu varējis sacīt: jā, visu, ko viņi raksta, es uzskatu par līdzvērtīgu Svētajiem Rakstiem, tāpēc ka viņi ir tik svēti un skoloti. Bet viņš saka: nē! Tā viņš saka arī citā vēstulē Sv. Hieronīmam, kurš bija ļoti dusmīgs par to, ka Sv. Augustīnam nepatika viens izteikums komentārā par vēstuli galatiešiem: mīļais brāli (cik viņš tomēr ir bijis jauks, draudzīgs vīrs), es ceru, ka tu negribi savas grāmatas uzskatīt par līdzvērtīgām apustuļu un praviešu grāmatām,...

24. Kaut tikai man kāds dievbijīgs, jauks vīrs nerakstītu šādas vēstules un nelūgtu mani, lai es neuzskatītu savas grāmatas par līdzvērtīgām apustuļu un praviešu grāmatām, kā Sv. Augustīns raksta Sv. Hieronīmam, es būtu nokaunējies līdz nāvei. Bet mēs tagad pārrunājam, ka Sv. Augustīns ir labi ievērojis, ka baznīctēvi tajā pašā laikā ir bijuši arī cilvēki un nav pievārējuši? to, kas sacīts Rom. 7:18 – tāpēc viņš negrib uzticēties nedz saviem priekštečiem, svētajiem, skolotajiem tēviem, nedz arī pats sev un, bez šaubām, vēl jo mazāk pēctečiem, kuri būs vēl nožēlojamāki, bet par mācītāju un tiesnesi grib tikai Rakstus. Tāpat arī iepriekš par Sv. Bernhardu ir sacīts iepriekš, ka viņa skolotāji ir bijuši ozoli un egles, un, ka viņš labāk gribēja dzert no avota nekā no strautiņa. To viņš nebūtu varējis sacīt, ja viņš uzskatītu baznīctēvu grāmatas par līdzvērtīgām Svētajiem Rakstiem un nebūtu tur atradis nekādus trūkumus, un būtu apgalvojis: ir līdzvērtīgi, ja es smeļos no Svētajiem Rakstiem vai no baznīctēvu rakstiem. To viņš nedara, bet gan ļauj strautiņam tecēt garām un dzer no avota.

25. Ko nu mēs darīsim? Ja mums atkal baznīca ir jāved pie baznīctēvu un koncilu mācības un parauga, tad šeit ir Sv. Augustīns un padara mūs šaubīgus, neļauj īstenot mūsu nodomu, jo viņš vienkārši negrib uzticēties ne baznīctēviem, ne bīskapiem, ne konciliem, lai cik tie būtu svēti un mācīti, ne arī pats sev, bet gan norāda mums uz Rakstiem – ja ne, tad, viņš saka, tas viss ir nenoteikts, pagalam un veltīgi. Bet, ja mums ir jāatmet Sv. Augustīns, tad tas ir pret mūsu nodomu, proti, ka mēs gribam

veidot baznīcu pēc baznīctēvu mācības. Jo, ja Sv. Augustīns tiek izmests no baznīctēvu vidus, tad pārējie nav ne tik daudz vērti, un nevar būt, nedz arī ir paciešams, ka Sv. Augustīns netiek uzskatīts par vienu no labākajiem baznīctēviem, kamēr visā kristietībā viņš tiek godāts par visaugstāko, un, kā tas ir redzams, viņa uzskati līdz šim vislabākajā veidā ir lietoti gan skolās, gan baznīcās. Un jūs mūs tomēr spiežat uz šādām nebeidzamām pūlēm un darbu, lai mēs vispirms koncilus un baznīctēvus nostādītu pret Rakstiem un spriestu pēc tiem? Pirms tas notiks, mēs visi būsīm miruši, un nāks pastardiena.

Par pirmā, proti, apustuļu koncila nolikumu.

26. Nu labi, liksim mierā Sv. Augustīnu, Bernhardu un tos, kas raksta šādā garā, un ķersimies pie pašiem konciliem un baznīctēviem, un palūkosimies, vai mēs savu dzīvi varētu virzīt pēc viņu parauga. Bet, lai pārrunu nepadarītu pārāk garu, ņemsim labākos [koncilus], it īpaši pirmos divus pamatkoncilus, kurus uzteic Sv. Augustīns, proti, Nīkajas un Konstantinopoles koncilus, lai gan viņš tos nav piedzīvojis, kā ir sacīts iepriekš. Jā, lai mēs savu lietu izspēlētu visdrošākajā veidā un nevarētu kļūdīties, nedz arī mums vajadzētu par to bažīties, ņemsim pirmo, apustuļu concilu, noturētu Jeruzalemē, par kuru raksta Sv. Lūka (Ap. d. 15:28, un 16:4). Tur stāv rakstīts, ka apustuļi lepojas, ka Svētais Gars caur viņiem ir nolīcis sekojošo: *Visum est Spiritui sancto et nobis etc.*, “Svētajam Garam un mums ir patīcis jums neuzlikt nekādu citu nastu, kā vien šo nepieciešamo: sargāties no elku upuriem, asinīm, nožņaugtā un netiklības; no tā sargādamies, jūs labi darīsīt”.

27. Te mēs dzirdam, ka Svētais Gars (kā lepojas concilu godinātāji) mums pavēl, lai mēs neēstu nevienu elku upuri, ne asinis, ne nožņaugto. Ja nu mēs gribam veidot baznīcu pēc šī koncila (kas ir taisnīgi, jo tas ir augstākais un pirmais concils, kuru noturējuši arī paši apustuļi), tad mums ir jāmāca un jārīkojas tā, lai neviens firsts, kungs, pilsētnieks un zemnieks turpmāk neēstu zosu, stirnu, briežu, cūkas gaļu ar asinīm, ir jāvairās arī no karpu galerta. Jo tur ir asinis, vai, kā saka pavāri, krāsa. Un īpaši pilsētniekiem un zemniekiem nevajag ēst sarkano jeb asinsdesu. Jo tās ir ne tikai šķidrās asinis, bet arī sarecējušas un vārītas, ļoti rupjas asinis. Tamlīdzīgi mums nav jāēd arī zaķi un putni. Jo viņi visi tiek nodurti (kā to dara daļa mednieku), kaut arī tie nav vārīti asinīs vai galertā, bet ir tikai izcepti.

28. Ja nu mums, saskaņā ar concilu, ir jāatturas no asinīm, tad mēs ļausim jūdiem kļūt par mācītājiem mūsu baznīcās un virtuvēs. Jo tiem ir īpaši plaši norādījumi par asins ēšanu, kurus neviens nevar pārkāpt, un tie meklē asinis tik rūpīgi, ka viņi neēd gaļu kopā ne ar vienu pagānu, ne kristieti, kaut arī tā nav nodurta, bet nokauta vistīrākajā veidā (kā vērši un teļi) un tiek nomazgāta no asinīm un nomērcēta, – daudz mīļāk viņi mirtu. Dievs palīdzī, kādi samocīti kristieši mēs kļūtu pēc šī koncila, tikai ar divām lietām vien – asiņu un nožņaugtā ēšanu! Nu, labi, lai sāk, kurš to grib un spēj, un lai noved kristietību šī koncila paklausībā, tad es gandrīz vai labprāt tam sekošu. Ja ne, tad man pārmetīs ar concilu! Tu neturi nevienu concilu, nedz arī baznīctēvus! Vai arī, savukārt, es teikšu: tu pats neievēro ne koncilus, ne baznīctēvus, jo tu nicini šo augsto concilu un dižos tēvus, pašus apustuļus. Ko tu domā, ka man vajadzētu turēt koncilus

un baznīcētēvus, kurus tu pats ne mazdrusciņ negribi ievērot? Te es sacītu, kā es esmu sacījis sabbatiešiem, – viņiem vispirms ir jātur viņu Mozus bauslība, tad arī mēs to turēsim. Bet, ja nu viņi to netur un nespēj turēt, tad ir smieklīgi, ka viņi to prasa no mums.

29. Tu saki, ka šādu koncila kārtību tagad nav iespējams iedibināt, jo pārāk plaši ir ieviesies pretējais. Nelīdz, ka mēs apņemamies vadīties pēc konciliem, un šeit stāv rakstīts, ka Svētais Gars tos ir iedibinājis. Pret Svēto Garu nevar aizbildināties ar to, ka pretējais jo plaši un dziļi ir ieviesies – ar šādu ieganstu neviena sirdsapziņa nav droša. Ja mēs gribam sekot koncilam, tad mums ir jāievēro šis koncils vispirms; ja ne, tad mēs varam neturēt arī nevienu citu koncilu un tādējādi esam brīvi no visiem konciliem. Jo šajā koncilā nav vienkārši bīskapi vai tēvi kā citos, bet paši apustuļi, kuri ir droši par Svētā Gara klātbūtni un ir dižākie sentēvi. Nav arī tik neiespējami, ka mēs izvairītos no asinīm un nožņaugtajiem. Ko tad, ja mums vajadzētu ēst tikai graudus, kāpostus, rāceņus, ābolus un visus citus augļus no zemes un kokiem, kā darīja mūsu senči pirms grēku plūdiem, kad vēl nebija pieļauta gaļas ēšana? Mēs tomēr nedomājam badā, kaut arī mēs neēstu ne gaļu, ne zivis. Cik ļoti daudz ļaudīm vēl šobaltdien nākas dzīvot tā, ka viņi gada laikā reti ēd zivis vai gaļu un tomēr tāpēc nenomirst. Tā mums nelīdz arī neiespējamība, lai stiprinātu mūsu sirdsapziņu pret Svēto Garu, jo mēs, savukārt, nekaitējot miesai un dvēselei, varētu labi dzīvot ne vien bez asinīm un nožņaugtajiem, kā māca Mozus, bet arī sevi pabarot pilnīgi bez zivīm un gaļas, kā pirms grēku plūdiem. Mani arī ļoti izbrīna, ka velns tik daudzus ķildu garu vidū šajā laikā nav cēlis gaismā šīs skaistās domas par izvairīšanos no gaļas, par ko ir tik varenī piemēri un kas minēti Rakstos.

30. Ja mēs gribam sacīt, ka tas viss būtu ne tikai neiespējami, bet pats par sevi kļuvis nederīgs vai nelietojams, kā es mēdzu dēvēt par *mortuos* tos kanonus, kuriem vairs nav nekāda pielietojuma, – arī tas neglābs. Es labi zinu, ka pāvests ar savējiem meklē šādu palīdzību un lāpās ar to, ka baznīcai ir bijusi vara grozīt šo apustuļu koncilu, kur taču viņi [pāvestieši] melo. Jo viņi nevar uzrādīt nevienu baznīcas liecību, kas to būtu pavēlējusi darīt vai grozīt. Tā arī baznīcai neklājas grozīt Svētā Gara kārtību un baznīca to arī nekad nedara.

31. Turklāt viņi, akli vadoņi, neredz, ka viņi ar šādām runām paši plūc sev rīkstes. Jo, ja mēs pieļaujam, ka cilvēkiem ir vara mainīt Svētā Gara kārtību un pavēli, tad mēs tūlīt, šodien, gribam mīdīt kājām pāvestu ar visām viņa vēstulēm un bullām un sacīt: ja nav derīgs apustuļu pirmais dekrēts, par kuru mēs esam droši, ka to ir noteicis Svētais Gars, kā viņi lepojas: *Visum est*, cik daudz mazāk derīgai ir jābūt pāvesta varai un dekrētiem, par kuies mēs nekad neesam droši, ka tajos ir Svētais Gars kā pie apustuļiem. Jo mums tomēr ir jādod godu arī apustuļiem, un, kaut arī viņi nebūtu virs pāvesta (kā uzskata ķeceris Dr.Luters), tomēr viņiem ir jāļauj sēdēt blakus pāvestiem. Un – raksturīga pazīme – pāvesti bieži ir bijuši klaji pagrimuši blēži un ir tādi vēl tagad, un viens no tiem vienmēr ir atcēlis otra dekrētu, kad taču Svētais Gars tā nevar nostāties pats pret sevi un apustuļi nav bijuši šādi pāvesti vai blēži. Tāpēc šeit ir jārunā savādāk, šīs puvušās bezkaunības to neizdarīs, ja vien negribētu sacīt, ka baznīca būtu celta uz niedrēm, ko vējš šūpo šurpu turpu, pēc kā arī vadītos pāvesta un

cilvēku untumi. Jo baznīcai nevajag šūpoties uz niedrēm, bet gan tai ir jāstāv uz klints un jābūt ar drošu pamatu (Mt. 7:26; 16:18).

32. Bet, kā mēs teicām, tas ir sabrucis pats no sevis, bez baznīcas grozījumiem, tāpēc to vairs nevajag turēt. Jā, mīļais draugs, *male*, saka jurists. Vai tāpēc nevajag saglabāt likumu, vai arī tāpēc tas ir kļuvis par netaisnību, ka to netur vai tas ir gāzts? Tad būsīm drosmīgi, nepaturēsim nekādus likumus. Padauza sacītu, viņai ir taisnība, jo pie laulību pārkāpējiem un pārkāpējām sestais bauslis ir gāzts un vairs nav lietošanā. Jā, mēs, Ādama bērni, gribam kopā ar velniem noturēt koncilu pret Dievu un nolemt: vai Tu to dzirdi, Dievs, pie mums, cilvēkiem, un velniem ir zuduši visi tavi baušļi un tos vairs nelieto – tāpēc mums tie vairs nav jātur, bet gan jārikojas pret tiem – Tev tas ir jāpieņem par pareizu un nav mūs jāpazudina, jo tur nav nekāda grēka, ja likums ir zudis. Tā arī laupītājs un dedzinātājs varētu sevi darīt svētlaimīgu un sacīt: mūsu pienākums vairs nav būt paklausīgiem jums, firstiem un kungiem, bet gan mēs darām pareizi, ka mēs jūs nīstam un laupām, jo jūsu likums pie mums nav spēkā.

33. Iesaki nu šeit, ko mums darīt? Nelīdz, ka šis apustuļu koncils nav spēkā (kas ir patiesība) vai arī to ir sagrozījusi baznīca (kas ir samelots); kas vainas, ja izkasa laukā vārdu “Svētais Gars” un atstāj to tā, it kā to ir darījuši tikai apustuļi bez Svētā Gara, – varbūt tad mēs palīdzētu lietai? Vai tas ir smieklīgi? Izdomā tu ko labāku! Jo, ja no koncila neizskrāpē laukā “Svēto Garu”, tad ir jānotiek vienam no diviem, vai nu, ka gan mēs, gan pāvestieši pieminam un paturam šo koncilu – vai ar to nevajag turēt, tad lai liek mierā mūs, nabaga ķecerus ar pārmetumiem koncilu! Jo, kā ir sacīts, ja nav jātur šis koncils, nav jātur arī neviens no pārējiem konciliem. Citādi viņi savukārt dabūs pretī: *Medice, cura teipsum*, Hans, ņem sevi aiz deguna – lai vispirms to tur viņi, kuri tā kliez, tad mēs labprāt viņiem sekosim. Ja ne, tad atklājas tas, ka viņi šo vārdu: “koncils”, nemin ar nopietnību, bet gan ar to sit ļaudīm pa seju, nodevīgi un ļaunprātīgi biedē nabaga sirdsapziņu, un grib tikai samaitāt vientiesīgās dvēseles.

34. To visu par šo koncilu es rakstu tāpēc, ka tas ir jāievēro vispirms un kā galvenais, lai mēs pārdomātu lietas, pirms mēs ļaujam baznīcai dzīvot vai pārvaldīt to saskaņā ar konciliem. Jo, ja šis koncils mums dod tik daudz juku, kas tad būs, ja mēs ņemsim arī pārējos? Tas tiesa, un es to atzīstu, ka koncila vārdu ir viegli minēt un viegli sacīt šādu sprediķi par koncilu turēšanu. Bet kā panākt, lai tas atkal tiktu izdarīts, kur nu, uz kurieni, mīļais draugs? Pāvests ar savējiem gan ir gudrs, tūlīt no tā izvairās un apgalvo: viņš esot pāri visiem konciliem un varot turēt, ko viņš grib, un citiem atļaut turēt, ciktāl viņš grib. Jā, ja tā var līdzēt lietai, tad noklusēsīm vārdu “koncils” un aicinājumu “ir jātur koncils” un tā vietā sauksim: Ir jātur pāvesta mācība! Tā arī mēs viegli kļūstam par labiem kristiešiem, kādi ir viņi. Jo kam mums koncils, ja mēs to ne gribam, ne spējam turēt, bet gan slavīnām tikai nosaukumu vai vārdu?

35. Vai arī, man drīzāk šķiet (jo mēs tagad esam tikkuši pie runāšanas un arī mums ir nedaudz jāpajoko), ka tas tomēr ir darīts tikai vārda “koncils” dēļ, bez darbiem un sekām, lai mēs līdz ar pāvestu, kardināliem bīskapiem un sludinātājiem radītu troņa skrīverus, jo tie prot jauki uzrakstīt šos vārdus ar lieliem, maziem, melniem, sarkaniem, zaļiem, dzelteniem un kādiem vien vajag burtiem. Tad baznīca būtu jauki pārvaldīta saskaņā ar konciliem un nebūtu vajadzības turēt to, kas ir noteikts koncilos, bet gan baznīcai būtu gana ar vārdiem vien. Bet, ja mums nepatīk troņa skrīveri, tad

ņemsim gleznotājus, kokgriezējus, iespiedējus, kuri mums uzzīmēs, izgrebs un iespiedīs jauku vārdu “koncils”, tad baznīca būs labi pārvaldīta. Un padarīsim arī gleznotājus, kokgriezējus, iespiedējus par pāvestu, kardināliem un bīskapiem! Kam tālāk bēdāt, kā tiek turēts koncila dekrēts? Pietiek ar burtiem un attēliem.

36. Un domāsim tā: ko tad, ja visi cilvēki būtu akli un nevarētu redzēt šādu uzrakstītu, uzzīmētu, izgrebtu, iespiestu vārdu “koncils”? Kā tad baznīca tiktu pārvaldīta caur koncilu? Mans padoms ir šāds: jāņem kora skolnieki Halberštatē un Magdeburgā, lai viņi *Quicumque* vietā kliedz: koncils, koncils! Lai dreb baznīca un velves, tos jau varētu dzirdēt arī tālu pāri Elbai, kaut arī mēs būtu akli. Tad baznīca būtu labi pārvaldīta un tūlīt no šādiem kora skolniekiem būtu gatavi tīrie pāvesti, kardināli un bīskapi, kuri viegli prot pārvaldīt baznīcu, kas citādi svētākajiem tēviem Romā ir kļūvis neiespējami. Bet es par šo koncilu vairāk pastāstīšu nedaudz vēlāk, tagad būs par daudz – nevajag aizmirst arī Nīkajas koncilu, kas ir labākais un pirmais universālais pēc apustuļu koncila.

Par otrā, Nīkajas koncila nolikumu.

37. Šis koncils citu lietu starpā nosaka, ka kristiešiem, kuri ir krituši grēkā, ir jātiek pieņemtiem uz atgriešanās laiku septiņu gadu garumā utt. Ja viņi tostarp mirtu, viņi ir jāatbrīvo no šī pienākuma un nav jāliedz sakraments. Ko taču tagad koncila pieminētāji neievēro, bet gan rīkojas pretēji un norāda mirstošajiem kristiešiem uz šķīstītavu ar pāri palikušo cilvēku atgriešanos. Jo, ja pāvests to ievērotu, velns, kas par ubagu viņš kļuvis līdz ar visiem klosteriem, ja nāktos iet bojā šīm raktuvēm, atradnēm un andelēm, proti, šķīstītavai, misēm, svētceļojumiem, klosteriem, brālībām, indulgencēm, bullām u. c.? Par šīm lietām baznīctēvi toreiz nekā nezināja, un arī nesapņoja. Pasarg' velns, pāvestu kopā ar visiem kardināliem, bīskapiem, mūkiem un mūķenēm, lai baznīca visādā ziņā netiktu pārvaldīta saskaņā ar šo koncilu! Kur viņi paliktu? Bet, tā kā šī lieta skar vienīgi mani, kas to līdz šim ir pielietojis pret pāvestu un ļoti labi apdomājis, kā viņi koncila vārdu varētu pavērst un skaidrot pret mani, es tagad to atlikšu malā, tagad vajag pārrunāt to, kas attiecas uz mums abiem kopīgi, lai slava un gods koncila slavinātājiem.

38. Šis koncils nosaka, ka tiem, kurus atbrīvo no kara reliģijas dēļ un kuri pēc tam atkal dodas karā, piecus gadus ir jābūt zem *Catechumenis*, pēc tam, pēc diviem gadiem, viņi tiek pielaisti pie sakramenta. Es tagad izmantoju vārdu “reliģija” ar nozīmi – parastā kristīgā ticība – par to pēc tam, vēlāk. Es tagad arī negribu disputēt, lai ar to nenoietu no ceļa un neļautu traucēt sevi ar šādiem nejaušiem jautājumiem, vai koncils ir aizliedzis karot, vai arī tam ir bijusi vara un tiesības to aizliegt vai nolādēt (ja citādi karavīrs nenoliedz ticību, par ko runāts iepriekšējā daļā).

39. Bet mūsu jautājums ir, vai šis artikuls ir turēts līdz šim, vai vēl arvien tiek turēts likuma dēļ, ka neviens karavīrs nevarētu būt pestīts vai būt kristietis? Jo, lai arī šis artikuls būtu zudis, turklāt to būtu neiespējami atkal iedibināt vēl jo mazāk nekā apustuļu dekrētu par asinsdesu un karpu galertu un tamlīdzīgi, šo artikulu pāvestam ar visiem saviem ļaudīm vajadzēs pašiem apliecināt. Koncils nerunā par slepkavām, laupītājiem, ienaidniekiem, bet gan *de militia*, tas ir, par likumīgiem kariem, kad

firsts, ķēniņš vai ķeizars atrodas kara laukā ar savu karogu, jo arī Dievs pats ir pavēlējis, lai mēs viņiem būtu padoti un paklausīgi, (Rom. 13: 1.), kaut arī viņi būtu pagāni, ciktāl viņi nespiež mūs karot pret Dievu, – kā to ir darījis Sv. Morics un daudzi citi.

40. Nu ko, pārvaldīsim baznīcas pēc šī koncila! Vispirms, noņemiet ķeizaram zobenu, pēc tam pavēliet visai pasaulei uzturēt mieru un nevienam neuzsākt un nepaciest karu. Jo Nīkajas koncilā karš ir aizliegts uzliekot septiņus gadus ilgu atgriešanās laiku baznīcā. Ko mēs vairāk gribam, baznīca nu ir pārvaldīta, nav vajadzīgi nekādi karotāji, velns ir pagalam un visi gadi kopš šī koncila ir bijuši tīrākie zelta gadi, jā, mūžīgā dzīvība vislielākajā mierā, ja citādi koncila statūti ir pareizi un tie ir jātur.

41. Bet mums šeit vajag teicamus, labus gleznotājus, kuri mums varētu attēlot šādu baznīcu, lai mēs to varētu redzēt. Vai arī, ja mēs būtu akli, mums vajadzētu daudz lielākus blāvējus nekā kora skolniekus Halberštātē, kuriem mums palīdzētu to sadzirdēt. Troņa skrīveri varbūt varētu arī rakstīt vārdu “koncils”, jo viņiem ir vairāk krāsu un viņi varētu izveidot labākus burtus nekā mēs, nabaga kristieši. Bet tā kā tur nav daudz darba [tas nav liels darbs?], tad mēs nevaram kļūt pestīti caur burtiem, attēliem un kliegšanu. Mums par lietu ir jārunā citādi, un burti, attēli un kliegšana jāatstāj pāvestiešiem. Mums pieklātos dzīvot saskaņā ar koncilu un nevis tikai lepotiesties ar vārdiem “koncils”, jo mēs gribam būt kristieši.

42. Tu saki, koncila lēmums ir jāattiecina uz tādiem kristiešiem, kuri paši brīvprātīgi skrien līdzī karā naudas dēļ, tie taisnīgi ir jānolād, citādi būtu tīrais izsmiekls, ka koncils nolādētu likumīgu karu vai pasaulīgo varu. Dieva vārdā, es labprāt gribu būt nesaprātīgs nerrs un ēzelis, kas, bez šaubām, arī tur augsti koncilu. Skaidro to, cik labi tu proti, es ar to esmu apmierināts. Tikai pasaki man, vai tu esi bijis Nīkajas koncilā, kur tika noteikti šādi artikuli, ka tu proti tik droši minēt šādu skaidrojumu? Ja ne, kur tad tu to esi izlasījis? Jo artikuls saka īsi, *militia*, par karotājiem, nesaka par netaisniem kariem, kuri bez vajadzības būtu koncilā nolādēti, jo tie, vadoties pēc saprāta, tiek nolādēti arī visu pagānu vidū, kuri nav kristieši un kuriem nav koncilu.

43. Kad ķēniņam vai firstam nākas karot vai pretoties ar taisnu karu, viņam ir jāņem tie karavīrus, ko viņš var dabūt. Bet, ja šādus klāt piepulcinātus karavīrus vajadzētu nolādēt, kā ķeizars, ķēniņi un firsti iztiktu, kad nav pieejami nekādi citi karavīri kā tikai algotņi? Saki man, vai kungiem vajadzētu karot pašiem vien, vai arī pret naidniekiem sapīt salmu vīriņus? Un pajautā padomu koncilam, vai tas būtu darāms. Jā, mīļais, ir viegli teikt, ka koncils to ir pavēlējis, ja uzlūko vārdus, kā govs vārtus un nedomāt, kas pie tā pieder un kā to vajadzētu ievērot un pēc tam rīkoties. Un kāpēc pēc tam paši pāvesti un bīskapi to nav ievērojuši? Viņi, kuri visā pasaulē ir sarīkojuši tik daudz karu un asinsizliešanu, un vēl bez mitas to dara, un tomēr arvien klaigā par konciliem un baznīctēviem! Un tomēr dara to tā, lai viņi brīvi varētu rīkoties pretēji tiem un uzspiest mums savas iegribas.

44. Ei, Luter, jūs teiksiet, tādā veidā tu Nīkajas koncilu padarīsi gandrīz aizdomīgu, it kā tas būtu bijis dumpīgs! Jo, ja mēs tagad mācītu, ka ķeizars un karavīri (kuriem būtu taisna lieta) būtu nolādēti, mēs taisnīgi tiktu uzskatīti par dumpīgiem pēc mūsu pašu rakstiem. Es tagad esmu (es saku) un man ir jābūt labi “konciliskam”, pēc tam es par to runāšu vēl un izskaidrošu. Tagad es saku kā iepriekš: koncils runā vienīgi par

likumīgu karu, kuru toreiz Romas valstī turēja tiklab tas pats ķeizars Konstantīns kā iepriekš pagāni savā starpā – bet tur bija kājniēki, tajā laikā dēvēti par *Milites*, pilsoņi, kuriem viņu gada alga bija dota uz mūžiem, tā ka, ja tēvs mira vai kļuva par vecu, dēlam vajadzēja turpināt būt par karavīru tēva vietā, un viņš tika uz to piespiests, kā tas tagad vēl ir pie turkiem. Es atļaujos sacīt, ka Francijas ķēniņš darīja gandrīz vai līdzīgi Šveicē un arī maziem bērniņiem deva algu. Ja tas ir tiesa, tad tas nav samelots.

45. Tā arī jātnieki bija pastāvīgi un dzimuši karavīri, un viņiem bija sava alga, viņus sauca *Equites* – šie jātnieki tagad ir gluži kā mūsu muižnieki, kuriem ir jābūt apbruņotiem ar zirgu un bruņām, par ko viņiem ir viņu lēņu muižas. Tā ka Romas valstij allaž bija savs noteikts skaits kājniēku un jātnieku, kas saņēma pastāvīgu algu. To es saku tāpēc, lai pareizi saprastu koncilu, proti, tam jābūt sacītam par romiešu karavīriem, tā ka tas var būt attiecināms vienīgi uz likumīgiem kariem, kuros, pēc Sv. Pāvila mācības, daudziem kristiešiem vajadzēja būt paklausīgiem, kā Sv. Morics ar saviem palīgiem, arī Joviniāns, Graciāns, Valentiniāns, Teodosijs u. c., pirms viņi kļuva par ķezariem. Bet, ja kalpot karā pagāniskiem ķezariem ir bijis pareizi pirms Kristības, kāpēc lai būtu nepareizi pēc Kristības kalpot kristīgiem ķezariem?

46. Ja nu vienīgi *Religio* šajā vietā nenozīmētu kristīgo ticību, bet mūku kārtu? Te es būtu noķerts lamatās un man pašam pēc šī koncila atkal vajadzētu ielīst mūka kapucē, ja arī es to negribētu – un arī Sv. Pēterim nevajadzētu atrasties debesīs, jo viņš pirms tam ir bijis zvejnieks, un pēc apustuļa amata atkal piekopt[piekopj?] zvejnieka amatu, kuru viņš taču bija pametis Kristus dēļ.

47. Kaut nu arī *Religio* nozīmētu mūku kārtu, tomēr tajā laikā nebija neviena ordeņa, nedz šādu klosteru vai mūku, lai gan pēc tam tas drīz un žigli ieviesās. Ap to laiku ir bijis Sv. Antonijs ar saviem piekritējiem, kuru viņi[pāvestieši?] dēvē par visu mūku tēvu. Bet tajā laikā par mūku sauca to, ko tagad mēs dēvējam par vientuli vai vientuļnieku, jo arī grieķu vārds *Monachus* latīņu valodā skan *Solitarius*, tas ir, vienpatnis, kas dzīvo pilnīgi nošķirti no ļaudīm un mīt kādā mežā vai tuksnesī vai kā citādi viens pats. Es tagad nezinu nevienu šādu mūku, neviens tāds arī nav bijis vairāk nekā tūkstoš gadus, ja vien par mūkiem negribētu saukt nabaga gūstekņus torņos un cietumos, kuri diemžēl ir īstie mūki, jo viņi atrodas nošķirti no ļaudīm. Pāvestības mūki vairāk ir starp ļaudīm, tikai mazāk nekā visi citi ļaudis. Jo kura kārta un amats pasaulē ir vairāk pie un starp ļaudīm un mazāk nošķirti no ļaudīm nekā šādi mūki? Ja nu vienīgi par klosteriem, kuri atrodas pilsētās un laukos, nevarētu sacīt, ka tie uzcelti pie un starp ļaudīm.

48. Bet lai paliek gramatika, runāsim par lietu! Ja *Religio* nozīmē mūku kārtu, kura ir bijusi tajā laikā, kāpēc tad šis koncils nolād *Militia*, tas ir, paklausību pasaulīgajai varai? Vai tāpēc, lai mūki šādā paklausībā nekļūtu pestīti? Taču tas vēl būtu paciešams, ka tiktu cildināta mūku kārta. Bet tas, ka, likumīgie *Militia* tiek nolādēti, it kā Sv. Antonijs ar tīru sirdsapziņu nevarētu kalpot karā ķezaram, ir par daudz. Jo kur galu galā ķeizars ņemtu ļaudis, ja viņi visi gribētu kļūt par mūkiem un aizbildinātos, ka viņiem nevajag kalpot karā? Mīļais, saki, cik gan tālu šāda mācība ir no dumpja, it īpaši, ja tā mācītu mēs? Un mēs taču zinām, ka šī pašu izvēlēta mūku kārta nav Dieva pavēlēta, bet gan ir pavēlēta paklausība. Ja jau mūki gribētu vairīties no ļaudīm, viņiem būtu jāvairās godājami un krietni, nevis atstājot aiz sevis smaku – tas ir,

viņiem vajadzētu ar vairīšanos nevis nonievāt citas kārtas un amatus, it kā tie būtu nolādēti un viņu pašizraudzītā mūku kārta būtu tīrais balzams. Jo, kad kāds aizbēg un kļūst par mūku, šķiet, it kā viņš sacītu: fui tev, kā ļaudis smird, cik nolādēta ir viņu kārta – es gribu tikt pestīts un ļaut viņiem iet pie velna. Ja arī Kristus tā būtu bēdzis un būtu kļuvis par svētu mūku, kurš tad par mums būtu miris vai gandarījis par mums, nabaga grēciniekiem? Varbūt tie būtu mūki ar viņu bailīgo, sūro dzīvi?

49. Tiesa, Sv. Jānis Kristītājs arī ir bijis tuksnesī, taču ne pilnīgi projām no ļaudīm – bet viņš pēc tam nāca atkal ļaužu vidū, kad bija sasniedzis vīra vecumu un sludināja. Kristus (kā Mozus Sinaja kalnā) četrdesmit dienas bija pilnīgi bez ļaudīm tuksnesī starp zvēriem un ne ēda, ne dzēra, bet arī Viņš nāca atpakaļ pie ļaudīm. Nu, labi, ja mēs gribam, lai viņi mūs uzskata par vientuļniekiem un mūkiem – tomēr līdz ar to nav nolādēta algoto karavīru kārta, bet gan Jānis viņiem saka (Lk. 3:14): “Neaplaupait nevienu, un neizspiediet nevienam naudu un esiet mierā ar savu algu”. Kristus gāja pie virsnieka Kapernaumā, lai palīdzētu viņa kalpam, kas arī, bez šaubām, ir kalpojis par algu (Mt. 8:10). Tomēr Kristus neaicina viņu pamest šo kārtu, bet gan uzteic viņa ticību pār visu Israēlu. Un Sv. Pēteris ļāva Kornēlijam pēc Kristības palikt par virsnieku Cēzarejā kopā ar viņa kalpiem, kuri tur bija romiešu algā. Cik daudz vairāk Sv. Antonijs ar saviem mūkiem būtu apsmirdinājis šo Dieva kārtību ar savu jaunu un īpašo svētumu, jo viņš bija vienkāršs lajs, pilnīgi neskolots, nebija nekādā sludinātāja vai baznīcas amatā. Es gan ticu, ka viņš ir bijis liels pie Dieva un ir vēl tagad, pēc savā paklausībā [Discipel?], bet viņa iesākums ir nelabs un bīstams, tajā viņš ir uzturējies kā izredzētie tiek uzturēti grēkos un citās ļaundarbībās. Šis piemērs savā būtībā nav slavējams, bet gan cildināms ir Kristus un Jāņa piemērs un mācība.

50. Vai nu *Religio* nozīmētu kristīgo ticību vai arī mūku kārtu, no šī koncila izriet, ka *Militia*, kas tajā laikā ir bijusi paklausība pasaulīgajai kārtībai, ir bijusi nepaklausība Dieva priekšā, vai arī uzskatāma par smirdošu pretstatā cilvēku izvēlētai mūku kārtai. Bet leģenda par Sv. Martinu apgalvo, ka *Religio* ir nozīmējis kristīgo ticību. Jo, kad viņš gribēja kļūt par kristieti, viņš nodeva savu mantoto *Militia*, kurā bija viņa tēvs un kurš nu bija tam par vecu, un bija licis savā vietā ierakstīt savu dēlu Martinu, kā to spieda romiešu valsts likums un kārtība, un viņš tika vainots, ka izbijies ienaidnieku priekšā, tāpēc viņš bēga un kļuva par kristieti, kā var lasīt leģendā par viņu – tā ka tomēr šķiet, ka tajā laikā jau tautā ir radušās iedomas (ne bez dažu bīskapu sludināšanas), ka *Militia* ir uzskatāma par bīstamu, nolādētu kārtu un no tās vajag bēgt tam, kurš grib kalpot Dievam. Jo Sv. Martins nav dzīvojis ilgi pēc *Concilio Niceno*, būdams karavīrs Juliāna pakļautībā.

51. Ja nu mēs gribam turēt koncila kārtību, vai to atkal atjaunot, tad mums vajag bēgt pakaļ Sv. Antonijam uz tuksnesi, padarīt ķeizaru un ķēniņus par mūkiem un sacīt, ka viņi nevar būt nedz kristieši, nedz pestīti – vai arī sludināt tā, ka viņi dzīvo bīstamā un nelāgā paklausībā un nekalpo Dievam. Bet, ja mēs negribam ievērot koncilu, tad mums nevajag ievērot pilnīgi nevienu no tiem. Jo viens ir tikpat labs kā otrs, jo viņus visus pārvalda viens un tas pats Svētais Gars, bet mēs koncilu negribam bildēs, nedz arī vārdos, bet gan darbos un rīcībā. Bet man gandrīz vai var pārnest blēdīšanos, it kā mīļie svētie tēvi nenosaka šādu artikulu, cerot uz ķeizara Konstantīna saudzību, kurš

viņus bija atbrīvojis no tirāniem nevis ar Sv. Antonija mūku kārtu, bet gan ar karu un zobenu. Izskatās, it kā citi brīvie bīskapi to ir iekleksējuši vai arī pēc tam to labojuši.

52. Tālāk šis pats koncils nosaka, ka Romas bīskapam pēc veca ieraduma ir jāuztic provinces baznīcas, tāpat kā Aleksandrijas bīskapam – Ēģiptes baznīcas. Es negribu un nespēju izskaidrot, ko nozīmē *Suburbicariae*, jo es to nelietoju, bet tā jēga ir apmēram tāda – baznīcas, kas līdz šim ir bijušas ap Romas baznīcu, tāpat kā Ēģiptes baznīcas, kas ir ap Aleksandrijas baznīcu. Bet lai skaidro, kas grib, es tomēr saprotu, ka šis koncils Romas bīskapam nedod nekādu kundzību pār apkārtesošajām baznīcām, bet gan pavēl viņam par tām rūpēties. Koncils dara to nevis tāpēc, ka tas būtu Romas bīskapa *jure divino*, bet gan sena ieraduma dēļ. Bet ieradums nenozīmē *Scriptura sancta* vai Dieva vārdu. Turklāt tas atņem Ēģiptes baznīcas (arī pēc sena ieraduma) Romas bīskapam un atvēr tās bīskapam Aleksandrijā. Līdzīgi ir jādodomā, ka Sīrijas baznīcas ir bijušas atvēlētas Antiohijas vai arī Jeruzalemes bīskapam un nevis Romas bīskapam, jo šīs baznīcas atrodas tālāk no Romas nekā Aleksandrija vai Ēģipte.

53. Ja nu šim koncilam ir jābūt derīgam mūsu baznīcās un jāstājas spēkā, tad mums pirms tam ir jānolād Romas bīskaps kā tirāns un jāsadēdzina visas viņa bullas un dekretāliji. Jo nav nevienas bullas, ne dekretālija, kuros viņš ar lielu kliegšanu un draudēšanu nelepojas, ka viņš ir galva un kungs visām baznīcām zemes virsū, kuram ir jābūt padotiem visiem, kas vien ir pasaulē, ja viņi gribētu kļūt svētlaimīgi. Tas tiešām ir tikpat kā apgalvot: Nīkajas koncils ir aplams, velna parauts un nolādēts, tas man atņem šādu kundzību pār visu un padara Aleksandrijas bīskapu līdzīgu man. Turki un sultāns taču sen iepriekš šo koncila artikulu ir izskaidrojuši un iemācījuši ar Aleksandrijas sagraušanu, lai ne pāvests, ne mēs par to neraizētos – līdz ar to mēs mācāmies, ka ne visi koncilu artikuli ir mūžam jātur kā ticības artikuli.

54. Tāpat arī, šis koncils nosaka, ka tie, kuri paši sevi nepārvar kārtību pret savas miesas lielo, neciešamo kaisli, nav pielaižami par klerikāļiem vai baznīcas amatā. Turpretim tas nosaka, lai bīskapiem nebūtu sievas vai tās nedzīvotu pie viņiem, ja vien tās nav mātes, māsas, tēva vai mātes māsas, vai tamlīdzīgas tuvas radnieces. Te es pilnīgi nesaprotu Svēto Garu koncilā. Ja baznīcas amatam neder tie, kuri neizvairās no neciešamās miesas kārtības, un, savukārt neder arī tie, kuri pret šādu kārtību apņem sievas vai kuriem ir sievas pēc Sv. Pāvila padoma, (1. Kor. 7: 2.), kas tad tas būs? Vai tad bīskapam vai sludinātājam ir jāpaliek nepaciešamās kārtībās un viņi nevarētu sevi glābt no šāda bīstama stāvokļa ne laulībā, ne atturībā? Jo kāpēc tam, kuram ir sieva, vajag pavēlēt, lai pie viņa nebūtu citas sievietes, kas gan neklājas arī lajiem un laulātiem vīriem? Tā tas neklātos arī attiecībā uz mātēm, māsām, mātes vai tēva māsām, jo, ja bīskapam mājās būtu sieva, nevajadzētu nekādu aizliegumu. Vai arī Svētajam Garam koncilos nav nekāda cita darāmā kā sasaistīt un apgrūtināt savus kalpus ar neiespējamiem, bīstamiem, nevajadzīgiem likumiem?

55. Vēsturnieki raksta, ka krietnais vīrs, Sv. Pafnutijs šajā koncilā ir pretojies bīskapiem, kad viņi bija nodomājuši aizliegt laulību arī tiem, kuri bija apņēmuši sievas pirms iesvētīšanas un bija gribējuši aizliegt pildīt viņiem laulību pienākumu ar viņu pašu sievietēm. Bet viņš ieteica, ka tā to nevajag darīt un sacīja: arī tā būtu šķīstība, ja kāds vīrs pildītu laulību pienākumu ar savu sievu. Raksta, ka viņš to esot paturējis. Bet šie divi dekrēti liecina, ka bīskapi ir gājuši vēl tālāk un sievas vienkārši aizlieguši.

Jo dievbijīgā pulka un svētā koncila dalībnieku vidū bija arī daudz nekrietnu, viltus bīskapu, piemēram, kā ariānieši ar saviem piekritējiem (kā skaidri parāda vēsturnieki), kuri varbūt arī tur ir kaut ko darījuši – par to runāsim vēlāk. Tagad mazliet pārtrauksim runāt par konciliem un uzlūkosim arī baznīctēvus – kaut arī Sv. Augustīns apgalvo (kā sacīts iepriekš), ka nevēloties ticēt nevienam, bet gan, lai viņi visi būtu pakļauti Rakstiem, – mēs tomēr uzlūkosim arī viņus pašus.

Vai baznīca varētu tikt reformēta saskaņā ar baznīctēvu rakstiem.

56. Sv. Kipriāns, viens no senākajiem baznīctēviem, kas ir dzīvojis ilgi pirms Nīkajas koncila, martīru laikā, arī pats ir bijis varens martīrs, ir mācījis un arī cieši turējies pie tā, ka ķeceru kristītos vajadzētu kristīt vēlreiz – pie tā viņš arī ir palicis līdz pat savām mocībām, kaut arī viņu cītīgi pamācīja citi bīskapi un Sv. Kornēlijs, Romas bīskaps, kurš arī ir mocīts tajā pašā laikā, negribēja turēties kopā ar viņu. Un pēc tam Sv. Augustīnam bija lielas pūles viņu attaisnot un beigu beigās viņam nācās ņemt talkā viedokli, ka šie maldi ir nomazgāti caur viņa asinīm, kuras viņš ir izlējis Kristus mīlestības dēļ. Tā runā Sv. Augustīns un nolād Sv. Kipriāna mācību par atkārtotu kristīšanu, kā tā ir pēc tam (arī taisnīgi) nolādēta vēl un vēl. Bet ar Kipriānu mēs viegli varētu samierināties, ar viņa piemēru Kristus mūs, nabaga grēciniekus, vareni mierina, ka jaukajiem, lielajiem svētajiem tomēr arī jābūt cilvēkiem – arī Sv. Kipriāns, krietnais vīrs un dārgais martīrs, klūp tieši pār šādām rupjām lietām, par kurām tagad nav laika runāt.

57. Bet kā mums izturēties pret tiem svētajiem tēviem, kuri ir šo mācību mantojuši pēc Sv. Kipriāna? Tu vari lasīt *Ecclesiast. Histor. Lib. 7.*, pirmo un otro lapu, ko par to raksta krietnais Aleksandrijas bīskaps Dionīsijs Romas bīskapam Sikstam, un arī pats saka: lieli, krietni bīskapi to ir darījuši un nosprieduši iepriekš, Ikonijas [Iconio] koncilā, pirms vēl to ir darījuši bīskapi Āfrikā – tāpēc šāda svarīga rīcība būtu aplūkojama, pirms to nolād. Bez tam Nīkajas koncilā skaidri minēts šis artikuls, ka no jauna ir jākristī pauliānieši vai fotiniānieši, un šo artikulu pamatīgi skar arī Sv. Augustīns, *Libro de Haeresibus*, jo viņš ir ļoti ilgi un daudz nomocījies ar anabaptistiem, donātistiem – taču Nikajas koncila dekrēta dēļ viņš izgrozās šādi: domājams, ka fotiniāņi netur Kristības formu, ko tomēr darīja citi ķecerī. Jā, kurš gan varētu ticēt tam, ja nav nekādu vārdu vai pierādījumu. Jo fotiniāņiem nebija un viņi neizveidoja nekādu citu Evaņģēliju, kāds bija visai baznīcai, tāpēc vairāk būtu ticams, ka viņi ir lietojuši parasto [ierasto?] formu. Jo ķecerī allaž grib lepoties ar Rakstiem. Tā arī anabaptisms grib paturēt taisnību pret Sv. Augustīnu un visiem mums, jo Nīkajas koncils un iepriekš citi koncili un baznīctēvi saskan ar Kipriānu.

58. Bez tam ir arī apustuliskie kanoni, apustuļu raksti, daudzu iespiesti, ar kuru palīdzību baznīca katrā ziņā tiek pārvaldīta. To vidū ir arī šis kanons: ķeceru sakramentu un Kristību nevajag uzskatīt ne par ko, bet gan ļaudis ir jākristī vēlreiz. Un ir viegli noskaidrojams, – kur apustuļi to ir iedibinājuši, tur pēc tam tas caur iepriekšējiem baznīctēviem un konciliem (kā iepriekš saka Dionīsijs) ir nonācis līdz Sv. Kipriānam un no turienes uz Nīkajas koncilu. Jo Kipriāns ir dzīvojis pirms Nīkajas koncila. Ja to ir noteikuši apustuļi, tad Sv. Kipriānam ir taisnība un viņš apgāž

Sv. Augustīnu ar visu kristietību, līdz ar viņu arī mūs, kuri esam to turējuši. Jo kurš gan grib mācīt pret apustuļiem? Ja apustuļi to nav noteikuši, tad šīs grāmatas, rakstnieki un mācītāji ir visi kopā jānoslīcina un jāpakar, ka viņi tās izplata, iespiež, sludina zem apustuļu vārda – viņi ir arī pelnījuši, lai viņiem neticētu nekādās citās grāmatās, nedz lietās, jo viņi allaž vēl un vēl ceļ priekšā šādas grāmatas, kurām viņi paši netic, un tomēr uzkrāj tās mums, pieminēdami koncilus un baznīctēvus, ko man kora skolnieks Halberštatē varētu izkliegt labāk, ja tas būtu darīts tikai vārda dēļ. Tikai ar to viņi arī nodarbojas un nerro mūs.

59. Ja nu Sv. Kipriānam ir bijis šis apustuļu likums un Nīkajas koncils, un daudzi citi, kā tad mēs salīdzināsim baznīctēvus? Apustuļi kopā ar Kipriānu grib, lai ļaudis kristītu vēlreiz. Sv. Augustīns kopā ar visu baznīcu vēlāk uzskata, ka tas nebūtu pareizi. Kas gan lai sludina kristiešiem tikmēr, kamēr šī šķelšanās tiek nogludināta un nolīdzināta? Jā, ir labi māžoties ar konciliem un tēviem, kad māžojas ar vārdiem vai allaž vilcinās ar koncilu, kā ir noticis divdesmit gadus, un nedomā, kur tajā laikā paliek dvēseles, kuras ir jāgana ar drošu mācību, kā saka Kristus (Jņ. 21: 6): *Pasce oves meas*.

60. Es attaisnoju Sv. Kipriānu, pirmkārt, tiktāl, ka viņš nav bijis šāds anabaptists, kādi tagad ir mūsējie. Jo viņš domā, ka ķeceriem nekādā ziņā nav sakramentu – tāpēc viņus, tāpat kā citus pagānus, vajag kristīt un tie ir viņa sirds maldi, ka viņš šeit nepieļauj nekādu pārkristīšanu, bet gan krista cilvēku kā kādu nekristītu pagānu. Jo viņš nezina un neuzskata to ne par kādu pārkristīšanu, bet gan tikai par vienu vienīgo Kristību. Bet mūsu anabaptisti atzīst, ka pie mums un pāvestībā Kristība gan ir pareiza, bet, tā kā tā tiek dota vai saņemta no necienīgajiem, tā nebūs nekāda Kristība – to Sv. Kipriāns nebūtu pacietis un vēl jo mazāk darījis.

61. To es gribu pats no sevis pateikt par svēto martīru Sv. Kipriānu, par kuru es esmu augstās domās viņa personas un ticības dēļ. Jo mācība ir pakļauta Sv. Pāvila vārdiem (1. Tim. 5:20): *Omnia probate etc*. Bet mūsu uzdevums tagad nav tas, par ko es runāju, bet gan – kā lai saskaņo tēvu uzskatus, lai mēs būtu droši, kas un kā ir jāsludina nabaga kristiešiem. Jo šeit apustuļi un Kipriāns par Kristību nav vienisprātis ar Sv. Augustīnu un baznīcu. Ja mums ir jāklausa Sv. Augustīnam, tad mums ir jānolād apustuļi ar viņu regulām un Nīkajas koncils ar iepriekšējiem baznīctēviem un konciliem līdz ar Sv. Kipriānu. Turpretim, ja taisnība ir Sv. Kipriānam ar apustuļiem, tad nav taisnība Sv. Augustīnam un baznīcai. Kurš tikmēr lai sludina un kristī, līdz mēs būsim par lietu vienisprātis? Un kur ir palikuši kristieši, kuri ir miruši kopš tā laika un ir palikuši šādos maldos? Vai tas nozīmē pārvaldīt baznīcu pēc baznīctēvu mācības? Un pēc tam pāvestieši, vērsdamies pret mums, slavina apustuļu kanonus un koncilus ar baznīctēviem, un par liecību daži no tiem ir iemiesoti Graciāna garīgajās tiesībās, un ir jāsalauž aizsprosts, lai daži no šiem kanoniem un konciliem kļūtu ķecerīgi – kāds ir šis par atkārtotu kristīšanu. Kurš pēc tam varētu pretoties, lai plūdi neietu pāri malām? Un līdz ar viņu slīkšanu reiz arī tiktu pateikts: jūs taču melojat visu to, ko jūs rakstāt, sakāt, iespiežat un sludināt, jums nevajag ticēt ne vārda, kaut arī jūs aizbildināties ar konciliem, tēviem, apustuļiem.

62. Bet tikmēr mēs izņemam laukā no baznīctēvu vai koncilu tekstiem, – viņi to, kas patīk viņiem, mēs to, kas patīk mums, un nevaram kļūt vienprātīgi, jo paši baznīctēvi

ir tikpat maz vienprātīgi kā koncili: mīlais, kurš tikmēr lai sludina nabaga dvēselēm, kuras nekā nezina par šādu izvēli un ķildām? Vai tas nozīmē ganīt Kristus avis, kad mēs paši nezinām, vai tā ir zāle vai inde, siens vai putnu mēsli? Un tikmēr tā ampelēsīmies un turēsīmies pie sava, līdz tas reiz nonāks pie beigām un koncils tiks slēgts. Ak, cik slikti Kristus būtu pārvaldījis savu baznīcu, ja tam tā vajadzētu notikt! Nē, ir jānotiek citādāk nekā, ja mēs atrunājamies ar koncilu un baznīctēvu tekstiem, – vai arī kopš apustuļu laika nebūtu bijusi nekāda baznīca – kas nav iespējams. Jo te stāv rakstīts: “ Es ticu uz vienu, svētu, kristīgo baznīcu”, un “<.>es esmu pie jums ik dienas līdz pasaules galam” (Mt. 28:20). Šie vārdi nekļūdās un kļūdās visi koncili un baznīctēvi. Viņam ir jāaicina: *Ego veritas*; tēviem un koncilēm pret Viņu ir jāsauc: *Omnis homo mendax*, ja viņi būtu viens pret otru.

63. To es nesaku mūsējo dēļ, kuriem es pēc tam labi parādīšu, kas ir koncili, baznīctēvi, baznīca, kaut arī viņi to nezinātu (no kā viņus Dievs ir pasargājis), bet gan to klieudzēju dēļ, kuri domā, ka mēs neesam lasījuši koncilus un baznīctēvus. Es gan nesmu lasījis visus koncilus, un arī tagad vēl negribu lasīt tos visus, lai zaudētu tik daudz laika, kā es to esmu mēģinājis, jo es gan labi esmu izlasījis četrus pamatkoncilus, turklāt daudz labāk nekā viņi visi, to es zinu – es arī pārdroši būšu tik uzpūtīgs, ka es pēc četriem pamatkonciliem gribu pārējos uzskatīt par niecīgākiem, kaut arī es dažus no tiem uzskatītu par labiem (saprotyet mani). Baznīctēvi, es ceru, man būs labāk pazīstami nekā šiem kliedzējiem, kuri izņem laukā no Rakstiem to, ko viņi grib, bet atmet to, kas viņus kaitina. Tāpēc mums ir jādara citādāk.

64. Un par ko mēs tomēr cīnāmies? Ja mēs gribam salīdzināt baznīctēvu teicienus, tad ķersīmies pie *Magister Sententiarum*, kas šajā darbā ir pār mēru čakls, un sen mums aizsteidzies priekšā. Jo arī viņam ir bijis šis kārdinājums attiecībā baznīctēvu nevienprātību un viņš ir gribējis šo lietu savest kārtībā. Un, pēc manām domām viņš to ir izdarījis labāk, nekā to izdarīsim mēs. Un nevienā koncilā, nedz arī visos koncilos kopā, turklāt arī nevienam baznīctēvam tu neatradīsi tik daudz kā *Sententiarum*. Jo koncili un baznīctēvi pārrunā dažas kristīgās mācības lietas, bet neviens nepārrunā tās visas vai arī lielāko daļu no tām, kā to dara šis vīrs. Bet par īstajiem artikuliem, kā, piemēram, *fides et justificatio*, viņš izsakās pārāk īsi un nevarīgi, kaut arī viņš pietiekami augstu slavina Dieva žēlastību. Tā, kā iepriekš sacīts, mēs varētu pieļaut, ka Graciāns, salīdzinot koncilus, ir darbojies mūsu labā, kur viņš ir ļoti pūlējies, bet tomēr nav tik labs kā *Magister Sententiarum*. Jo viņš visādā ziņā pārāk daudz piedēvē Romas bīskapam un visu attiecina uz viņu. Citādi viņš varbūt būtu koncilus salīdzinājis labāk, nekā mēs to varam izdarīt tagad.

65. Kurš vēl grib redzēt, ka mīlie, svētie tēvi arī ir bijuši cilvēki, tas lai lasa dr. Pommera, mūsu draudzes mācītāja, grāmatiņu par 4. nodaļu *ad Corinthios*; no kuras viņš visādā ziņā mācīsies, ka Sv. Augustīns ir rakstījis pareizi, *Noli meis etc.*, kā ir sacīts iepriekš, ka viņš negrib ticēt nevienam baznīctēvam, ja vien viņam nav pierādījumi Rakstos. Mīlais Kungs Dievs, ja kristīgajai ticībai vajadzētu būt atkarīgai no cilvēkiem un būt balstītai uz cilvēku vārdu, kam tad būtu vajadzīgi Svētie Raksti? Vai arī, – kālab Dievs tos ir devis? Tad pastumsim tos zem sola un uz pulsts liksim tikai koncilus un baznīctēvus? Vai arī, – ja baznīctēvi nav bijuši cilvēki, kā tad mēs, cilvēki, gribam kļūt svētīlaimīgi? Ja viņi ir bijuši cilvēki, tad viņi arī pa laikam būs

domājuši, runājuši, darījuši, kā domājam, runājam, darām mēs – bet pēc tam viņiem nācās sacīt tāpat (kā mums): “Piedod mums mūsu parādus, kā mēs piedodam” utt. It īpaši tāpēc, ka viņiem nav bijis šāds Gara apsolījums kā apustuļiem, bet gan viņiem vajadzēja būt apustuļu skolniekiem.

66. Ja Svētais Gars būtu bijis tik negudrs, ka Viņš būtu gaidījis vai paļāvis, ka koncili un baznīctēvi visu izdarīs labi un nekļūdīsies, Viņam nebūtu vajadzīgs brīdināt savu baznīcu, ka visu vajadzētu pārbaudīt un pielūkot, vai uz šī pamata ceļ koku, sienu vai salmus, (1. Kor. 3: 12.), ar to Viņš nedz slepeni, nedz arī nevarīgi, bet gan atklāti un vareni pravieto, ka svētajā baznīcā būs namdari, kas uz pamata cels koku, sienu, salmus, tas ir, skolotāji, kuri, tomēr paliekot pie pamatiem vai fundamenta, cieš daudz posta caur uguni, taču viņi kļūs pestīti. To nevar attiecināt uz ķeceriem. Jo ķeceri liek citu pamatu, bet šie paliek uz Rakstu pamata, tas ir, ticībā uz Kristu, tiek pestīti un tiek saukti par Dieva svētajiem, tomēr viņi uz pamata ceļ koku, sienu un salmus, kam jātiek sadedzinātiem caur Svēto Rakstu uguni, kaut arī bez kāda kaitējuma viņu svētlaimībai, kā Sv. Augustīns saka par sevi: *Errare potero, haereticus non ero*, es varētu maldīties, bet es negribu kļūt par ķeceri. Jo: ķeceri ne vien maldās, bet arī negrib ļaut sevi nekādi pamācīt, aizstāv savus maldus kā pareizus un cīnās pret atzīto patiesību un pret savu pašu sirdsapziņu.

67. Par tādiem Sv. Pāvils saka (Tit. 3:10, 11): “Cilvēku, kas turas pie maldu mācības, vienreiz un otrreiz pamācījis, noraidi, zinādams, ka tāds ir sagrozīts un grēkodams pats sevi notiesā, *autocatacritos*”, tas ir, kas pārdroši un apzināti grib palikt pazudināts savos maldos. Bet Sv. Augustīns labprāt grib atzīt savus maldus un ļauj sevi pamācīt. Tāpēc viņš nevar būt ķeceri, kaut arī viņš kļūdītos. Tā dara arī visi citi svētie un labprāt dod savu “sienu, salmus un kokus” ugunij, un tā viņi paliek svētlaimībā. Kā esam darījuši arī mēs un darām vēl tagad.

68. Tātad, tā kā baznīctēviem, ja viņi ceļ bez Rakstiem, tas ir, bez zelta, sudraba dārgakmeņiem, tas nevar būt nekā citādāk (es runāju par svētajiem un labajiem tēviem): tad jau pēc Sv. Pāvila sprieduma ir jāzina atšķirība starp zeltu un koku, starp sudrabu un salmiem, starp dārgakmeņiem un sienu, un mums nevajag ļauties, lai nederīgie klaigātāji mūs piespiež atzīt, ka zelts un koks, sudrabs un salmi, smaragds un siens ir viena un tā pati lieta, vai arī jālūdz viņi (ja tas būtu izdarāms), lai viņi paši vispirms kļūtu tik gudri un pieņemtu koku par zeltu, salmus par sudrabu, sienu par pērlēm. Citādi viņiem taisnīgi būtu jāsaudzē arī mūs un nebūtu jāuzņemas šāda ģeķība vai bērnišķība.

69. Un tomēr mums visiem ir jāielāgo arī šis Svētā Gara brīnumdarbs, ka Viņš visas Svēto Rakstu grāmatas, gan Jauno, gan Veco Derības, ir gribējis dot pasaulei vienīgi caur Ābrahāma tautu un caur viņa dzimumu un nav ļāvis, lai kaut vienu būtu uzrakstījuši mēs, pagāni, tikpat maz kā Viņš ir no pagāniem izraudzījis arī apustuļus un praviešus, kā saka Sv. Pāvils (Rom. 3:2): jūdam ir liela priekšrocība, ka “viņam ir uzticēti Dieva vārdi”, kā arī (Ps.147:19): “Viņš pasludināja Jēkabam savu vārdu un Israēlam savus likumus un tiesas. Tā Viņš nav darījis nevienai citai tautai”; un pats Kristus saka (Jņ. 4:22): “..mēs pielūdzam, ko zinām. Jo pestīšana nāk no jūdiem”, un (Rom. 9:4): “Israēlieši, kam pieder bērnu tiesa, dievišķā godība, derības, bauslība, kalpošana, apsolījumi, tēvi, no kuriem Kristus cēlies pēc miesas” utt.

70. Tādēļ mums, pagāniem, nav jātur mūsu tēvu raksti tikpat augstu kā Svētie Raksti, bet gan nedaudz zemāk. Jo tie ir bērni un mantinieki – mēs esam viesi un svešinieki, kuri ir nākuši pie bērnu galda no žēlastības, bez kāda apsolījuma. Jā, mums ir pazemīgi jāpateicas Dievam un līdz ar pagānu [Weiblein?] nav jāprasa vairāk kā tas, lai mēs varētu būt sunīši, kuri uzlasa druskas, kas nokrīt no kungu galda, (Mt. 15:27). Kad mēs gribam gribam, lai mūsu tēvi un mēs būtu vienlīdzīgi apustuļiem – mēs nedomājam, ka Dievs mūs drīzāk varētu izdeldēt, jo Viņš nav saudzējis dabīgos zarus (Rom. 11:21), un Ābrahāma dzimumu vai mantiniekus viņu neticības dēļ. Tomēr nolādētais neģēlis Romā grib iemantot varu pār apustuļiem un praviešiem, lai sagrozītu Rakstus pēc savas patikas. Tāpēc Sv. Augustīns Sv. Hieronīmam (kā iepriekš teikts) raksta pareizi: es nedomāju, mīļais brāli, ka tu gribētu, lai tavu rakstu turētu līdzvērtīgu apustuļu un praviešu grāmatām, pasarg Dievs, lai tu to neprasītu.

71. Nav arī neviena koncila, nedz baznīctēva, kuros varētu atrast vai mācīties visu kristīgo mācību. Kā, piemēram, Nīkajas koncils vienīgi pārrunā to, ka Kristus ir patiess Dievs; Konstantinopoles koncils – to, ka Svētais Gars ir Dievs; Efezas koncils – to, ka Kristum nav divas, bet viena persona; Halcedonas koncils – to, ka Kristum nav viena, bet divas dabas, dievišķā un cilvēka daba. Tie ir četri lielie pamatkoncili, un tajos ir tikai šīs četras lietas, kā mēs to dzirdēsim. Bet tā taču nav visa kristīgās ticības mācība. Sv. Kipriāns pārrunā to, kā ir jāmirst un jācieš stingrā ticībā un pārkristī ķecerus, nopeļ arī ļaunos ieradumus un mācītāju laulības. Sv. Hilārijs aizstāv Nīkajas koncilu, ka Kristus ir patiess Dievs, un nedaudz runā par psalmiem. Sv. Hieronīms slavina šķīstību un vientuļņiekus. Sv. Hrizostoms māca lūgt, gavēt, dot žēlastības dāvanas, būt pacietīgam u.c. Sv. Ambrozijs ir darījis daudz, bet Sv. Augustīns visvairāk, tāpēc arī *Magister Sententiarum* visvairāk ir ņem no viņa.

72. Un nu, saliec tos visus kopā, gan tēvus, gan koncilus, – no tiem tu tomēr nevari izlobīt visu kristīgās ticības mācību, kaut arī nedaudz tu tomēr izlobi. Un, ja nebūtu izveidoti un saglabāti Svētie Raksti, koncilu un baznīctēvu dēļ baznīca ilgi nepastāvētu. Un par liecību tam: no kurienes baznīctēvi un koncili ņem to, ko viņi māca vai pārrunā? Vai tu domā, ka viņi to savā laikā ir izgudrojuši vai viņiem allaž ir dots kas jauns no Svētā Gara? Caur ko tad ir pastāvējusi baznīca pirms šiem konciliem un baznīctēviem? Vai arī tie iepriekš nav bijuši nekādi kristieši, pirms nāca koncili un baznīctēvi? Tāpēc mums par konciliem un tēviem ir jārunā citādāk un jāuzlūko nevis vārdi, bet jēga, un tas būtu gana šīs grāmatiņas pirmajai daļai, lai arī mēs atvelkam elpu.

Otrā daļa (par konciliem).

73. Vispirms par konciliem. Jo vārds “koncils” dod mums, nesaprātīgajiem, neizmērojami daudz darba, arī vairāk nekā baznīctēvi un baznīca. Bet ar to es negribu būt nekāds soģis vai pamācītājs, bet gan snieģšu savas pārdomas. Kas to prot izdarīt labāk, tam lai ir žēlastība un laime, āmen. Un es ņemu Sv. Hilārija teicienu *de Trinitate: Ex causis dicendis sumenda est intelligentia dictorum*, tas ir, kurš grib saprast kādu runu, tam ir jāredz, kāpēc vai kāda iemesla dēļ tā tiek runāta. *Sic ex causis agendi, cognoscuntur acta*. To māca arī dabiskais prāts, bet es to gribu parādīt

vienkāršā veidā. Viens zemnieks apsūdz otru zemnieku: mīļlais tiesnesi, šis vīrs mani sauc par blēdi un krāpnieku. Šie vārdi vieni paši like domāt, ka sūdzētājam tiek nodarīta liela netaisnība un tie ir aplami un tīri meli; bet, ja nāk apsūdzētais un atklāj šo vārdu jēgu un saka: mīļlais tiesnesi, viņš ir blēdis un krāpnieks, jo viņš ar rīkstēm izdzīts no N. pilsētas savas blēdības dēļ un dievbijīgi ļaudis ir [nehrlich – žēlīgi?] lūguši, lai viņu nepakārtu – un viņš grib mani piekrāpt šeit, manā mājā. Te tiesnesis vārdus sapratīs citādāk nekā iepriekš. Kā to ik dienas labi māca pārvaldes pieredze. Jo, pirms uzzina pamatu un iemeslu runām, tie ir tikai vārdi vai kora skolnieku kliegšana un mūķeņu dziedāšana.

74. Tādējādi, kad Kristus saka Pēterim: “..un, ko tu siesi virs zemes, tas būs siets arī debesīs; un, ko tu atraisīsi virs zemes, tam jābūt atraisītam arī debesīs” (Mt. 16:19), tad pāvests ņem šos vārdus un ar tiem traucas uz Leiputriju, un skaidro tos šādi: ko es daru debesīs un zemes virsū, tas ir pareizi – man ir atslēga, lai visu sietu un atraisītu. Jā, ja mēs būtu ēduši rāceņus, tad ... Bet, ja uzlūko jēgu, tad redzam Kristu, Viņš runā par grēku siešanu un atraisīšanu, jo tās ir debesu valstības atslēgas, kur neviens nenonāk bez grēku piedošanas un neviens no turienes netiek izslēgts kā tikai tas, kuram tie tiek sieti viņa neatgriešanās dēļ. Tā ka vārdi neattiecas uz Sv. Pētera varu, bet uz nabaga grēcinieku vai lepno grēcinieku postu. Bet pāvests no šīm atslēgām iztaisa divus dītrihus¹ visu ķēniņu kroņiem, mantu lādēm un visas pasaules makiem, miesai, godam un mantai. Jo viņš kā ģeķis uzlūko vārdus un neievēro jēgu.

75. Tā Rakstos ir daudzi izteikumi, kuri vārdiskajā līmenī ir pretrunīgi, bet, ja tiek parādīti iemesli, tas viss saskan. Tā arī uzskata, ka visi juristi un mediķi pār mēru daudz atrod savās grāmatās to, ko es iepriekš sacīju par tiesnesi. Un kas gan ir visa cilvēku dzīve, ja ne tīrākā *Antilogiae* jeb pretruna, līdz dzird pašu lietu? Tāpēc mani antilōģisti ir brangas, jaukas, dievbijīgas cūkas un ēzeļi, kuri grauž kopā manas antilōģijas un jēgu atstāj novārtā, jā, ar cītību to aptumšo – it kā arī es nevarētu no viņu grāmatām minēt *Antilogias*, kur tās nav samierināmas ne ar kādu iemeslu. Bet gana par to, jo viņi arī nav tik daudz vārdu cienīgi.

Par Nīkajas koncilu.

76. Mēs nu pievēršamies Nīkajas koncilam, tas ir ticis sasaukts šāda iemesla dēļ: godājamais ķeizars Konstantīns bija kļuvis par kristieti un devis kristiešiem mieru pret tirāniem un vajātājiem, darījis to ar tādu lielu, nopietnu ticību un sirsnīgu nolūku, ka viņš krietni sadeva arī savam svainim Licīnijam, un izstūma viņu no valsts, kuram viņš bija izdevis par sievu savu paša māsu Konstantiju, un bija Licīniju padarījis par otru ķeizaru[Nebenkaiser], – tāpēc ka Licīnijs pēc daudzām pamācībām negribēja mitēties tik nekrietni mocīt kristiešus.

77. Jaukais ķeizars bija radījis kristiešiem šādu mieru un darīja viņiem visu labu, stiprināja baznīcas, kā vien spēja, un zemē bija pilnīgi drošība, tā ka viņš gribēja ārpus valsts karot ar persiešiem. Šādā skaistā, mierīgā paradīzē un priecīgā laikā nāca vecā čūska un rosināja Āriju, Aleksandrijas priesteri, uzstāties pret viņa bīskapiem, viņš

¹ Dītrihs= mūķīzers.

gribēja atrast ko jaunu pret seno ticību un arī būt liels vīrs – viņš uzbruka savu bīskapu mācībai, sacīdams, ka Kristus neesot Dievs, un viņam piekrita pārāk daudzi priesteri un lieli, mācīti bīskapi un nelaime daudzās zemēs ļoti pieņēmas spēkā, līdz Ārijs varēja lepoties, ka viņš ir martīrs un ka viņam patiesības dēļ jācieš no sava bīskapa Aleksandra, kurš viņam to nepieļāva, un Āijs rakstīja uz visām zemēm pret Aleksandru nekrietnas vēstules.

78. Kad tas nāca dievbijīgā ķeizara priekšā, viņš rīkojas kā gudrs valdnieks un gribēja apdzēst liesmas, pirms uguns kļūtu lielāka – viņš rakstīja vēstules abiem, bīskapam Aleksandram un priesterim Ārijam, pamācīja viņus tik labestīgi, arī tik nopietni, ka to nevarēja uzrakstīt labāk – parādīja viņiem, kā viņš ar lielām pūlēm ir radījis kristiešiem mieru valstī, un viņi paši savā starpā rīko nemierus, tas pagāniem būtu liels ļaunums, un viņi varbūt atkal atkristu no ticības (kā tad arī notika, un viņš pats par to sūdzas). Ar to viņš arī tiku kavēts doties pret persiešiem. Kopumā tā ir pazemīga, kristīga vēstule no šāda liela ķeizara, rakstīta diviem vīriem. Man šķiet, tur varbūt bija par daudz pazemības. Jo pazīstot savu aso spalvu, es nebūtu varējis sniegt tik pazemīgu rakstu no savas tintnīcas, it īpaši, ja es būtu ķeizars un vēl tāds ķeizars.

79. Bet šī vēstule nelīdzēja. Ārijs bija ieguvis lielu piekrišanu un gribēja nostāties pret savu bīskapu – arī dievbijīgais ķeizars nemitējās, un sūtīja miesīgu sūtni, krietnu, visā pasaulē pazīstamu bīskapu Oziju [Osius] no Kordovas, Spānijā, pie abiem Aleksandrijā un visā Ēģiptē, lai viņš nolīdzinātu lietu. Arī tas nelīdzēja un tikmēr uguns izplatījās jo tālāk, it kā degtu mežs. Tad labais ķeizars Konstantīns izmantoja pēdējo līdzekli un lika sapulcināt labākos un slavenākos bīskapus no visām zemēm, un lika sanākt tiem Nīkajā, gribēdams ar viņu palīdzību atkal radīt mieru. Tur patiešām sanāca kopā daudz jauku bīskapu un tēvu, īpaši slavenie Jēkabs no Nisibinas un Pafnutijs no Ptolomaidas, bīskapi, kuri no Licīnija bija izcietuši lielas mocības un darījuši brīnumzīmes. Bet viņu vidū kā peļu mēsli starp pipariem bija arī daži ariāņu bīskapi.

80. Ķeizars nu bija priecīgs un cerēja uz lietas labu iznākumu, izturējās pret viņiem visiem godājami un krietni. Bet daži gāja un nesa ķeizaram sūdzību rakstus, kas vienam bīskapam bija pret otru, un prasīja ķeizara spriedumu. Viņš tos atraidīja – jo viņš to nebija darījis bīskapu ķildu dēļ, bet gan gribēja ļaut izšķirt šo artikulu par Kristu un nebūtu sasaucis koncilu viņu ķildu dēļ. Bet, kad viņi nemitējās, viņš lika nest viņam visus rakstus, un nevienu neizlasījis, iemeta tos ugunī. Tomēr viņš tos atraidīja ar šādiem labestīgiem vārdiem: viņš nevarot būt tiesnesis tiem, kurus Dievs ir nolīcis par tiesnešiem viņam, un mudināja viņus ķerties pie galvenās lietas. Mēs redzam, tas ir gudrs, maigs un pacietīgs valdnieks – cits būtu ļaunojis uz šādiem bīskapiem un izgāzis savas dusmas. Taču viņš labi parādīja savu viedokli, sadedzinādams rakstus, neraugoties uz bīskapu cienību, un tā viņus pamācīja viņu bērnišķībā, jo viņi bija aicināti daudz lielākas lietas dēļ.

81. Kad nu koncils sākās, arī viņš nosēdās bīskapu vidū uz krēsla, kas bija zemāks nekā bīskapu krēsli. Tur nebija klāt Romas bīskapa Silvestra, bet (kā daži apgalvo) viņš bija atsūtījis divus priesterus. Kad nu Antiohijas bīskaps Eistahijs (kurš vadīja koncilu) bija pateicies ķeizaram un slavīnājis viņa labdarību, tika publiski nolasīta Ārija mācība (jo šķiet, ka viņš pats tur nav bijis, tā kā viņš nav bijis ne bīskaps, ne

sūtnis), ka Kristus nav Dievs, bet gan esot Dieva radīts un izveidots, kā tas tālāk rakstīts hronikās. Tad svētie tēvi un bīskapi cēlās augšā no saviem krēsliem, nepatikā saplēsa šo rakstu gabalos un sacīja, ka tas nav pareizi. Un tādējādi Ārijs ar gandrīz visa koncila piekrišanu tika atklāti nolādēts. Tik sāpīgi un nepanesami tēviem bija klausīties šos Ārija zaimus. Un šo nolādējumu parakstīja visi bīskapi, arī ariāņu bīskapi, lai gan ar viltīgu sirdi, kā tas izrādījās vēlāk – izņemot divus Ēģiptes bīskapus, kuri to neparakstīja. Tā ķeizars koncilu atstāja un pats, tāpat arī koncils rakstīja vēstules pa visu pasauli par šo notikumu. Un ķeizars Konstantīns bija no sirds priecīgs, ka lieta bija nolīdzināta un izspriesta, izturējās pret viņiem ļoti draudzīgi, it īpaši pret tiem, kuri bija bijuši mocīti.

82. No tā nu ir labi redzams, kāpēc koncils ir sanācis kopā un ko viņiem vajadzēja darīt, proti, uzturēt seno ticības artikulu, ka Kristus ir īstenais, patiesais Dievs, pret jauno Ārija gudrību, kurš pēc sava prāta gribēja viltot šo artikulu, sagrozīt to un pazudināt; par to viņš pats ir nolādēts. Jo koncils nav šo artikulu izgudrojis vai noteicis no jauna, it kā tas iepriekš nebūtu bijis baznīcā, bet gan aizstāv šo artikulu pret Ārija jauno ķecerību. Kā tas redzams arī darbos, jo tēvi kļuva neiecietīgi un rakstu saplēsa – tā atzīstot, ka kopš apustuļu laika viņi savās baznīcās ir mācījušies un mācīti citādāk. Jo nedrīkst aizmirst kristiešus, kuri ir ticējuši pirms šī koncila vairāk nekā trīs simt gadus no apustuļu laika un pielūguši un piesaukuši mīlo Kungu Kristu kā patiesu Dievu, un par to miruši un ļāvuši sevi šausmīgi mocīt.

83. Tas man līdzās citam šādi ir jāpaskaidro. Jo pāvesta liekuļi ir krituši tik rupjā ģeķībā, ka viņi domā, ka konciliem ir vara un tiesības noteikt jaunus ticības artikulus un grozīt vecos. Tas nav tiesa. Un šādus rakstus mums, kristiešiem, arī ir jāsaplēš. To arī neviens koncils nav darījis un nevar darīt. Jo ticības artikuliem nav jāizaug zemes virsū caur konciliem kā caur jaunu, debešķīgu iedvesmu, bet gan jābūt atklāti dotiem un atklātiem no debesīm caur Svēto Garu, citādi tie nav ticības artikuli, kā mēs vēlāk dzirdēsīm. Kā, piemēram, šis Nīkajas koncils (kā ir teikts) nav izgudrojis šo artikulu, ka Kristus ir Dievs, nedz arī iedibinājis to no jauna, bet gan to ir darījis Svētais Gars, kas nāca pār apustuļiem, atklāti no debesīm Vasarsvētku dienā, un caur Rakstiem skaidrojās Kristu kā patiesu Dievu, kā Viņš bija apsolījis apustuļiem. No apustuļiem tas ir saglabājies līdz pat šim concilam un arī līdz pat mūsdienām – tas paliks arī līdz pasaules galam, kā Viņš saka: “Un redzi, es esmu pie jums ik dienas līdz pasaules galam”.

84. Un, ja mums, lai aizstāvētu šo artikulu, nebūtu nekā vairāk kā šis koncils, mums neklātos labi. Un es arī pats negribētu ticēt concilam, bet gan sacītu: tie ir bijuši cilvēki. Bet evaņģēlists Jānis, Sv. Pāvils un Pēteris līdz ar citiem apustuļiem to tur cieši un ir mums labs pamats un aizstāvība, jo viņiem tas ir dots atklāti no debesīm, no viņiem tas ir bijis baznīcā pirms šī koncila, un arī koncils to ir ieguvis no viņiem. Jo viņi, kā liecina Atanāsija un Hilārija grāmatas, ir stingri pretojušies un asi disputējuši gan pirms šī koncila, kad Ārijs to uzsāka, gan concilā, gan pēc concila. Tā saka arī *Tripart. Lib. 5. C. 29*: Nīkajā ticība ir pamatota caur apustuļu rakstiem. Citādi, ja tur nebūtu praviešu un apustuļu raksti, koncila kailie vārdi nekā nelīdzētu un viņu spriedums nekā nepanāktu. Tā šis artikuls par Kristus dievišķumu ir šī koncila

galvenais jautājums, jā, tas ir viss koncils pilnīgi un galīgi, tāpēc sasaukts un (kā sacīts) tajā pašā dienā atlaists.

85. Bet kādu citu reizi, kad ķeizaram Konstantīnam netika paziņots, viņi atkal ir sanākuši kopā un ir pārunājuši citas lietas, par ārējo, laicīgo baznīcas pārvaldi – tur, bez šaubām, ir bijuši tie raksti, kurus Konstantīns pirms tam iesvieda ugunī negribēdams būt soģis. Tāpēc viņiem pašiem vajadzēja sanākt kopā un to nolīdzināt bez ķeizara. Jo lielākā daļa tur ir īstas baznīckungu ķildas, kā, piemēram, lai vienā pilsētā nebūtu divu bīskapu. Tāpat arī, lai neviens bīskaps netiektos no mazas baznīcas pēc lielākas baznīcas. Un vēl, lai kleriķus jeb baznīcas kalpus neatlaistu no viņu baznīcām un viņus nevilinātu pie sevis citas baznīcas turp un atpakaļ. Lai neviens nesvētītu kāda cita bīskapa ilvēkus bez viņa ziņas un gribas. Lai neviens bīskaps nepieņemtu to, kuru otrs ir padzinis. Lai Jeruzalemes bīskaps citu priekšā paturētu savu seno priekšrocību cieņā, – un daudz šādu pļāpu. Kurš tos var uzskatīt par ticības artikuliem? Un ko no tā var sludināt ļaudīm baznīcā? Kā tas attiecas uz baznīcu vai ļaudīm? Ja vien no tā negribētu mācīties kā no vēstures, ka arī tajā laikā visur baznīcās ir bijuši pārdroši, ļauni, nekārtīgi bīskapi, priesteri un kleriķi, un ir bijuši ļaudis, kuriem vairāk ir rūpējies gods, vara un manta nekā Dievs vai Viņa valstība – tādi, kuriem tā ir vajadzējis pretoties.

86. Jo ir viegli secināms, ka Konstantīns nav sasaucis šo koncilu tādu lietu dēļ, citādi viņš gan to būtu izdarījis, pirms Ārijs aizsāka savu posta darbu. Kāpēc lai viņš uztrauktos par šādām lietām? Jo to visu bīskapi varēja [sarunāt?] savā starpā, lai ikviens valdītu savā bīskapijā un savā baznīcā, kā viņi jau iepriekš bija darījuši, – to ziņo paši artikuli. Un tas arī būtu grēks un kauns, tādu parastu lietu dēļ sapulcēt tik lielu koncilu, jo, lai nokārtotu šādas ārējas lietas, pietiek ar Dieva doto saprātu, tā ka šeit nav nepieciešams Svētais Gars, kuram ir jāskaidro Kristus un nevis jānodarbojas ar šādām pārrunām, kas pakļautas saprātam. Tad jau par Svētā Gara darbu sauktu arī visu, ko dara dievbijīgi kristieši, arī to, ka viņi ēd un dzer. Parasti jau Svētajam Garam kristīgās mācības dēļ ir nācies darīt ko citu nekā šos darbus, kas pakļauti saprātam.

87. Arī ne visi viņi šajā koncilā ir bijuši dievbijīgi, tur bijuši ne tikai Pafnutiji, Jēkabi, Eistahiji utt. Jo tur jau bija 17 ariāņu bīskapi, kuri tur bija lielā cieņā, lai gan viņiem nācās rīkoties ar viltu un liekuļot citu priekšā. Teodorita vēsture stāsta, ir bijuši 20 artikuli, Ruffīns saskaita 23. Es nevaru spriest par to, vai ariāņi vai arī citi pēc tam dažus artikus ir pielikuši klāt vai noņēmuši nost, vai arī noteikuši citus (jo to starpā nav minēts artikuls par priesteru sievām, par ko vajadzēja runāt Sv. Pafnutijam). Bet es labi zinu to, ka gandrīz visi tie[artikuli] ir sen miruši, apbedīti un sapuvuši grāmatās, un arī nekad vairs nevar celties augšā, kā Konstantīns to ir pareģojis darbos, kad viņš tos iemeta ugunī un sadedzināja. Jo šos artikus neviens netur un nevar turēt. Jo te uz pamata ir celti siens, salmi, koki (kā saka Sv. Pāvils) – tāpēc ar laiku tos ir aprijusi uguns, kā iznīkst citas laicīgas, pārejošas lietas. Bet, ja tie būtu bijuši ticības artikuli vai Dieva baušļi, tad arī tie būtu palikuši, kā artikuls par Kristus dievišķumu.

88. Tomēr no “koka” artikuliem līdz šim ir palikusi kvēlojoša viena šķila, proti, par Lieldienām. Taču šo artikulu arī mēs (kā mūs pārlicina matemātiķi vai astronomi) neturam pilnīgi pareizi, jo *Aequinoctium* [vāciski – Gleichtag] mūsu laikā atrodas

pavisam citā vietā nekā tajā laikā un mūsu Lieldienas bieži tiek noturētas par vēlu. Kādreiz, tūlīt pēc apustuļiem, sākās strīds par Lieldienām un bīskapi par šāduniecību, nevajadzīgu lietu viens otru sauca par ķeceriem un izslēdza no baznīcas, tā ka tas bija tīrākais grēks un negods. Daži tās gribēja noturēt vienā dienā ar jūdiem pēc Mozus bauslības. Citi, lai nebūtu jūdaiski, gribēja tās noturēt pēc tam, svētdienā. Jo Romas bīskaps Viktors, kas arī kļuva par martīru, ap simt astoņdesmit gadiem pirms šī koncila izslēdza no baznīcas visus bīskapus un baznīcas Āzijā par to, ka tie nenoturēja Lieldienas tāpat kā viņš. Tik laicīgi Romas bīskapi ir tiekušies pēc godības un varas. Bet Irenejs, Lionas bīskaps Francijā, kurš bija pazinis vienu no evaņģēlista Jāņa mācekļiem, Polikarpu, viņu nosodīja un noklusināja lietu, tā kā Viktoram vajadzēja likt baznīcas mierā.

89. Tāpēc arī Konstantīnam vajadzēja rūpēties par šīm lietām un palīdzēt tās nolīdzināt koncilā, un viņš izdeva rakstu, ka Lieldienas visā pasaulē ir jānotur vienādi, *Lege Tripart. Lib.9. cap. 38. Pulcherrima*. Tagad tam atkal vajag reformāciju, lai koriģētu kalendāru un Lieldienu laiks tiktu noteikts pareizi. Bet tas nav jādara nevienam citam kā augstajām majestātēm, ķeizaram un ķēniņiem, tiem vienprātīgi visiem reizē ir jālaiž pasaulē likums, kurā laikā turpmāk noturēt Lieldienas. Citādi, ja viena zeme to sāktu bez otras, vadoties pēc tagadējām Lieldienām, tāpat arī citas darbības, gadatirgus, mises un citus pasākumus, tad vienas zemes ļaudis otras zemes tirgū nonāktu neīstajā laikā, un tā visās lietās būtu veltīgs satraukums un samulsums. Būtu jauki un arī viegli to izdarīt, ja augstās majestātes to gribētu darīt, jo tas jau viss ir astronomu izstrādāts un trūkst tikai raksta vai pavēles izdošanas. Tostarp mēs paturam kvēlojošo pagāli no Nīkajas koncila, ka Lieldienas paliek uz svētdienu, lai laiks tikmēr atšķiras kā vien iespējams. Jo viņi to dēvē par *festā mobila*, es to sauca par [Schuckelfest], kad katru gadu Lieldienas ar tām piederīgajiem svētkiem mainās, nāk te agrāk, te vēlāk un nepaliek kādā noteiktā dienā kā citi svētki.

90. Tādas svētku laika izmaiņas nāk no tā, ka senie tēvi (kā ir sacīts) jau sākumā Lieldienas gribēja noturēt Mozus iedibinātajā laikā, proti, marta pilnmēnesī, tūlīt pēc ekvinokcijas, un tomēr viņi arī negribēja darīt pilnīgi tā kā jūdi vai arī kopā ar jūdiem noturēt Lieldienas pilnmēnesī, bet gan kā kristieši atmeta Mozus bauslību un izvēlējās svētdienu pēc marta pilnmēness. Tā tas ir noticis pagājušajā, 1538. gadā, jūdi ir noturējuši savas Lieldienas sestdienā pēc *Invocavit*, kā to dēvē mūsu baznīca, tas ir, piecas nedēļas iepriekš, pirms mēs esam noturējuši savas Lieldienas. Par to nu jūdi priecājas un izsmej mūs, kristiešus, ka mums nav taisnība un mēs neprotam pareizi noturēt Lieldienas, līdz ar to stiprinoties savā neticībā. Tas tad kaitina mūsējos, un viņi labprāt gribētu redzēt augsto majestāšu koriģētu kalendāru, jo bez viņu līdzdalības tas nav iespējams, vēl jo mazāk izdarāms.

91. Bet viņiem [baznīctēviem], pēc manām domām, ir noticis, kā saka Kristus (Mt. 9): neviens nelāpa vecas drēbes ar jaunas vadmalas ielāpu: jo ielāps noplīst no drēbēm un plīsums paliek lielāks. Un ja nerūgušu vīnu ielej vecā, nelabā mucā, tad izlec vecās stīpas un vīns tiek izliets. Viņi grib no Mozus bauslības paturēt vienu lietu, proti, to, ka ir jāievēro marta pilnmēness – tās ir vecās drēbes; pēc tam viņi negrib būt pakļauti šai pilnmēness dienai (kā kristieši, kuri caur Kristu ir atbrīvoti no Mozus bauslības), bet gan tā vietā grib nākamo svētdienu – tas ir jaunais ielāps uz vecajām drēbēm.

Tāpēc mūžīgais strīds un mūžīgās izmaiņas līdz šim ir baznīcā radījuši tik daudz trokšņa un radīs to līdz pat pasaules galam, ka grāmatām par to nevar būt ne mēra, ne gala. To Kristus tā ir nolēmis un ļāvis notik īpašu iemeslu dēļ, allaž pierādot savu spēku vājumā un mācot mūs atzīt mūsu vājumu.

92. Cik daudz labāk viņi būtu Mozus bausli par Lieldienām atstājuši pilnīgi un galīgi mirušu un nepaturētu nekā no vecajām drēbēm! Jo Kristus, uz kuru šis bauslis bija attiecināts, to visu caur savām ciešanām un augšāmcelšanos ir uz mūžiem pilnīgi atcēlis, nonāvējis un apbedījis, saplēsis tempļa priekškaru un pēc tam sagrāvis un izpostījis Jeruzalemi ar tās priesterību, valdniekiem, bauslību un visu citu. Tā vietā viņiem vajadzēja ciešanu, apbedīšanas un augšāmcelšanās dienu rēķināt un ielāgot pēc saules gaitas un kalendārā nolikt noteiktā dienā, kā viņi ir darījuši ar Ziemsvētku dienu, Jauno gadu, Zvaignes dienu, Sveču dienu, un *Anunciationis Mariae*, Sv. Jāņa un vairākiem citiem svētkiem, kurus svin noteiktā dienā, nevis kā [Schuckel]svētkus, tad ik gadu bez šādām lielām pūlēm un disputiem būtu droši zināms, kad ir jānāk Lieldienām un tām piederīgajiem svētkiem

93. Jā, tu saki, svētdienu vajadzēja godāt Kristus augšāmcelšanās dēļ, ko tādēļ sauc *Dominica dies*, un uz to balstīt Lieldienas, jo Kristus ir augšāmcēlies pēc sabata (ko mēs tagad dēvējam par sestdienu). Tas gan ir arguments, kas viņus ir rosinājis, bet tā kā *dies Dominica* nenozīmē svētdienu, bet Tā Kunga dienu, kāpēc visas dienas, kuras atbilstu Lieldienām, nevarētu saukties *dies Dominicam*, Tā Kunga dienas? Vai arī Ziemsvētku diena nav *dies Dominica*, Tā Kunga diena, tas ir, diena, kurā tiek svinēts Tā Kunga īpašais darbs, Viņa piedzimšana, kas taču katru gadu neiekrit svētdienā? Tomēr to sauc par Ziemsvētku dienu, tas ir, Tā Kunga dienu, kaut arī tā iznāk piektdienā, tāpēc ka tai, rēķinot pēc saules gaitas, kalendārā ir noteikta vieta. Tieši tā arī Lieldienām kalendārā būtu varējusi būt noteikta vieta, vai tās iznāktu piektdienā vai trešdienā, kā tas notiek ar Ziemsvētku dienu. Ar to mēs jauki būtu atbrīvojušies no Mozus bauslības ar tās marta pilnmēnesi. Tāpat kā tagad par Ziemsvētku dienu nebēdā, vai mēness ir pilns vai nav, un bez mēness fāzu rēķināšanas turas pie saules gaitas.

94. Un, kaut arī aizbildinātos šādi, – tā kā ekvinoxija (kā norāda astronomi) notiek savā vietā laikā, bet gadi kalendārā ir pārāk lēni un netiek tai līdzīgi, un tas notiek jo tālāk, jo vairāk, tad ekvinoxija jo ilgāk, jo tālāk attālinātos no noteiktās Lieldienu dienas, kā tā jo ilgāk, jo tālāk ir Filipa un Jēkaba un citiem svētkiem. Ko mums, kristiešiem, bažīties, kaut arī mūsu Lieldienas iekristu Filipos un Jēkabos (kas tomēr, es ceru, nenotiks pirms pasaules gala)! Vēl vairāk, mēs taču visas Lieldienas noturam ar sludināšanu un ticību Kristum. Un ir gana ar to, ka Lieldienas tiek reizi gadā noturētas īpašā dienā vienkāršai, atklātai, sirsnīgai pieminēšanai – ne tikai tāpēc, lai jo cītīgāk tautas priekšā pārrunātu notikumu par augšāmcelšanos, bet arī gadalaika dēļ, pēc kura ļaudis varētu vadīties savās andelēs un veikalos, kā gadalaiks ir Miķeļiem, Mārtiņiem, Katrīnām, Jāņiem, Pēteriem un Pāviliem u.c.

95. Bet tas ir sen un no sākuma nokavēts, tā ka mēs to nevaram izdarīt, jo to nav darījuši tēvi. Vecās drēbes ir allaž palikušas kopā ar savu lielo plīsumu, tā nu tās varētu arī tā palikt līdz pat pastardienai. Tas taču viss iet uz galu. Jo, ja vecās drēbes ir lāpītas un plēstas ap 1400 gadu, tad tās varētu lāpīt un plēst vēl simt gadus. Jo es ceru,

tam visam teju būs beigas. Un, ja Lieldienu laiks 1400 gadu ir bijis nenoteikts, tad tas var svārstīties arī turpmāk, atlikušo, īso laiciņu, jo taču tur neviens nekā negrib darīt, un tie, kuri to labprāt gribētu, nespēj to izdarīt.

96. Es tik plaši un nevajadzīgi pļāpāju tikai tāpēc, ka es tā gribu izteikt savu viedokli, ka daži ķildnieki ar laiku pašu ģeķībā uzdrošināsies pārcelt Lieldienas uz citu laiku nekā mēs tās noturam tagad. Un es uzskatu,- ja anabaptisti būtu bijuši tik skoloti astronomijā, lai to saprastu, viņi būtu skrējuši ar pieri sienā un arī būtu (kā tas ir raksturīgi ķildniekiem) gribējuši izgudrot pasaulē kaut ko jaunu un noturēt Lieldienas citādi nekā visa pasaule. Bet, tā kā tie ir bijuši mākslās neskoloti ļaudis, viņus velns nav varējis izmantot par šādu instrumentu vai darbarīku.

97. Tāpēc mans padoms ir tāds, Lieldienām ir jānotiek un tās jānotur tā, kā tās notiek un notur tagad, un vecās drēbes ir jālāpa un jāplēš (kā ir sacīts) un Lieldienu noturēšanas laiku ir jāsvārsta turpu šurpu līdz pat Pastardienai, vai arī, līdz monarhi to mainīs vienprātīgi un visi kopā, uzlūkojot šo iemeslu.

98. Jo tas mums nelauzta kaulus un Sv. Pētera kuģis tāpēc neciestu nekādu postu, jo tā nav ne ķecerība, ne grēks (kā to tomēr nesaprazdami uzskata baznīctēvi un par to ir viens otru pasludinājuši par ķeceriem un izslēguši no baznīcas), bet gan vienkārši maldi vai solecisms² astronomijā, kas vairāk kalpojuši pasaulīgajai varai nekā baznīcai. Ja mūs par to izsmej jūdi, it kā mēs to darītu aiz neizpratnes, tad mēs viņus vēl vairāk izsmejam pretī, ka viņi savas Lieldienas notur tik ietiepīgi un veltīgi, un nezina, ka Kristus to visu ir piepildījis, atcēlis un iznīcinājis pirms 1500 gadiem. Jo mēs to darām labprātīgi un apzināti, nevis aiz neizpratnes. Mēs ļoti labi zinām, kā būtu jānotur Lieldienas pēc Mozus bauslības, labāk, nekā to zina viņi. Bet mēs to negribam darīt un mums tas nav jādara. Jo mums virs Mozus un virs visacita ir tas Kungs, kas saka, (Mt. 12: 8.): “Jo Cilvēka Dēls ir kungs arī par sabatu”. Cik daudz vairāk Viņš ir Kungs pār Lieldienām un Vasarsvētkiem, kuri Mozus bauslībā irniecīgāki nekā sabats, par kuru ir rakstīts Mozus bauslības plāksnēs, bet Lieldienas un Vasarsvētki ir ārpus tām. Turklāt mums ir sv. Pāvils, kas tieši mums aizliedz piesaistīties pie Mozus brīvdienām, svētkiem un gadadienām (Gal. 4: 10; Kol. 2:16).

99. Tāpēc tas ir un tam jābūt mūsu varā un brīvā izvēlē, ka mēs Lieldienas noturam, kad mēs gribam; un, ja arī mēs piektdienu padarītu par svētdienu un otrādi, tomēr tas būs pareizi, ciktāl tas vienprātīgi notiktu (kā ir sacīts) caur valdīšanu un kristiešiem. Jo Mozus ir miris un aprakts caur Kristu. Un dienām vai laikam nav jābūt kungiem pār kristiešiem, bet gan kristieši ir brīvi kungi pār dienām un laikiem, lai noteiktu to, ko viņi grib, vai arī atstātu tā, kā tas viņiem ir patlaban. Jo Kristus, kad Viņš ir atcēlis Mozu, ir padarījis brīvu visu, ja vien mēs to negribam atstāt tā, kā tas tagad notiek, jo tur nav nekādu briesmu, maldu, grēku, ne ķecerības, un mēs negribam bez vajadzības vai pašu ģeķībā nekā mainīt arī to citu dēļ, kuri piekrīt mums par šādu Lieldienu noturēšanas laiku. Jo mēs bez Lieldienām un Vasarsvētkiem, bez svētdienas un piektdienas, varam tikt pestīti, un nevaram tapt pazudināti Lieldienu, Vasarsvētku, svētdienas un piektdienas dēļ, kā mums māca Sv. Pāvils.

² Solecisms- rupja valodas kļūda.

100. Un, lai atkal nonāktu pie konciliem, es saku, ka mēs gan pārāk ievērojam šo lietu no Nīkajas koncila, un vēlāk pāvests ar savu baznīcu no tā ir radījis ne tikai zeltu, sudrabu, dārgakmeņus, bet arī pamatu, tas ir, ticības artikulu, bez kura mēs nevaram tikt pestīti. Viņi [pāvestieši] to visu dēvē par bausli un baznīcas paklausību, tādēļ viņi ir daudz ļaunāki nekā jūdi. Jo jūdiem taču ir Mozus teksts, toreiz Dieva pavēlēts- šiem nav nekā cita kā viņu pašu iedomas, viņi pūlas un grib no vecām Mozus skrandām izveidot jaunas drēbes, apgalvo, ka viņi respektējot Mozu, un viņu lieta taču ir tīrākā izdoma un fantāzija par Mozu, kas tik sen ir miris un, kā saka Raksti, paša Kunga (tas ir, Kristus) apraksts, tā ka neviens cilvēks nav atradis viņa kapu- un viņi mums acu priekšā grib māžoties ar dzīvu Mozu, viņi neredz to, ko saka Sv. Pāvils, (Gal. 6: 2.),- ja viņi grib turēt vienu lietu no Mozus pavēlētā, tad viņiem ir jātur arī visa Mozus bauslība. Tāpēc, ja viņi uz Lieldienām uzskata par svarīgu ievērot marta pilnmēnesi kā daļu no Mozus bauslības, viņiem ir jātur arī visa bauslība par Lieldienu jēru un vienkārši jāklūst par jūdiem, un kopā ar jūdiem ir jāēd miesisks Lieldienu jērs- ja ne, tad viņiem tas viss ir jāatmet, arī pilnmēness līdz ar visu Mozu, vai jel nav jāuzskata to par svarīgu pestīšanai, par ticības artikulam līdzvērtīgu- kā es uzskatu, to baznīctēvi (it īpaši labākie) ir darījuši šajā koncilā.

101. Tā nu mēs zinām, ka šis koncils galvenokārt ir pārunājis to, ka Kristus ir patiess Dievs, tāpēc arī tas [koncils] ir sapulcināts, tāpēc tas arī ir un to sauc par koncilu. Turklāt viņi ir pārrunājuši dažas nejaušas, miesiskas, ārējas, laicīgas lietas, kuras taisnīgi uzskatāmas par pasaulīgām, tās nav salīdzināmas ar ticības artikuliem, nav arī uzskatāmas par mūžīgo taisnību (jo tās ir zudušas un iznīkušas), bet koncilam vajadzēja izspriest arī šīs miesiskās lietas kā viņu laikā notikušas un nepieciešamas, bet kuras mūsu laikā vairs nenotiek un tās nav iespējams un arī nevajag turēt. Un liecībai jāsaaka, viena no tām ir arī aplama un nepareiza, proti, ka ķecerus ir jāpārkrista, to ir noteikuši paši īstenie baznīctēvi un nevis ariāņi, nedz arī to ir pielikuši klāt citi nelietīgi bīskapi. Tā arī apustuļu koncils Jeruzalemē pēc galvenajām lietām ir izšķīris arī dažus nejaušus, ārējus jautājumus, kā piemēram, par asinīm, par nožņaugto ēšanu, upurēšanu elkiem kā viņu laika nepieciešamību- bet ne tādēļ, lai tas paliek kā mūžīgs likums baznīcā, kā ticības artikuls- jo šī nepieciešamība ir beigusies. Un kāpēc mums neaplūkot arī šo koncilu,- kā šis koncils ir izprotams no tiem iemesliem, kuri ir spieduši to sarīkot?

Par apustuļu koncilu.

102. Bet iemesli bija šādi. Pagāni, kuri tika atgriezti caur Barnabu un Pāvilu, bija saņēmuši Svēto Garu caur Evaņģēliju tāpat kā jūdi, un tomēr viņi nebija zem bauslības kā jūdi. Tad jūdi asi uzstāja, ka vajag apgraizīt arī pagānus un aicināja turēt Mozus bauslību, vai arī viņi [pagāni] nevarot kļūt pestīti. Tie bija cieti, asi, smagi vārdi: netikt pestītam bez Mozus bauslības un apgraizīšanas. Un ar to vispirms nodarbojās farizeji, kuri bija kļuvuši Kristum ticīgi (Ap. d. 15). Tad šīs lietas dēļ sanāca kopā apustuļi kopā ar vecajiem, un, kad viņi bija daudz un asi ķildojušies, uzstājās Sv. Pēteris un teica vareno un skaisto runu (Ap. d. 15:7-11): “Brāļi, jūs zināt, ka Dievs kopš senām dienām jūsu starpā nolēmis, lai pagāni no manas mutes dzirdētu

Evaņģēliju un ticētu. Un Dievs, siržu pazinējs, tiem devis labu liecību, dāvādams Svēto Garu, tāpat kā mums, un nemaz nav šķirojis mūs un viņus, šķīstīdams viņu sirdis ar ticību. Ko jūs tagad Dievu kārdināt, uz mācekļu kakla likdami jūgu, ko ne mūsu tēvi, ne mēs nespējām panest? Bet mēs ticam, ka ar Kunga Jēzus žēlastību tiksīm pestīti, tāpat kā viņi”.

103. Šī runa visnotaļ skan tā, it kā Sv. Pēteris būtu dusmīgs un nemierā par farizeju skarbjaiem vārdiem, kuri sacīja, ka pestīti nevar tikt tie, kuri nav apgraizīti un netur Mozus bauslību, kā sacīts iepriekš. Arī viņš savukārt pauž skarbus un asus vārdus un saka: jūs taču labi zināt, ka pagāni no manis ir dzirdējuši vārdu un ir kļuvuši ticīgi, kā, piemēram, Kornēlijs ar saviem ļaudīm. Un, kā liecība tam, jūs toreiz kurnējāt pret mani un runājāt ar mani rupji, kad es biju gājis pie pagāniem un biju viņus atgriezis un kristījis (Ap. d. 10, 11). Kā tad nu jūs esat to aizmirsuši un gribat pagāniem uzkraut šādu jūgu, kuru nespēj nest ne mūsu tēvi, ne mēs paši? Kas tad cits tas ir kā Dieva kārdināšana, kad mēs citiem uzkraujam nepanesamu jūgu, kuru arī mēs paši spējam nest tikpat maz kā viņi, it īpaši mēs, kuri zinām, ka Dievs viņiem ir devis Garu bez šāda jūga un padarījis vienlīdzīgus mums pēc tam, kad arī mēs šo Garu saņēmām ne mūsu nopelnu dēļ, bet no žēlastības, kā arī mūsu tēvi. Jo, tā kā mēs neesam spējuši nest šo jūgu, mēs ar to esam drīzāk pelnījuši nežēlastību nekā žēlastību, jo to nest bija mūsu pienākums.

104. Tā visādā ziņā ir šī koncila substance un galvenā lieta, proti, ka farizeji gribēja pret žēlastības vārdu izvirzīt bauslības darbus vai nopelnus kā nepieciešamus pestīšanai. Tā žēlastības vārds tiktu iznīcināts līdz ar Kristu un Svēto Garu. Tāpēc Sv. Pēteris te skarbi tam pretojas, un grib tikt pestīts vienkārši, bez kādiem darbiem, vienīgi no Jēzus Kristus žēlastības. Ar to nav gana, viņam vajadzēja būt tik drosmīgam un sacīt, ka visi viņu iepriekšējie tēvi, gan patriarhi, gan pravieši un visa svētā Isrāela baznīca ir tikusi pestīta tikai caur Jēzus Kristus žēlastību,- un nolādēt kā Dieva kārdinātājus visus tos, kas ir gribējuši vai vēl tagad grib tikt pestīti citādā veidā. Es domāju, tas gan nozīmē sludināt un izsist mucai dibenu. Vai nevajadzētu sadedzināt šo ķeceru, kas aizliedz visus labos darbus un uzskata par pietiekamu pestīšanai tikai žēlastību un ticību, neraugoties uz visiem svētajiem un sentēviem kopš pasaules sākuma? Tagad par ķeceriem ir jāsaucas mums, kuri taču nemāca nekā cita kā šos Sv. Pētera vārdus un šī koncila dekrētu. Šo lietu nu visa pasaule zina labāk, nekā to zināja farizeji, kurus šeit norāj Sv. Pēteris.

105. Bet Sv. Pēteris ir tālu pāri mums, un tomēr ir ļoti dīvaini, ka viņš pestīšanai sludina tikai Kristus žēlastību, ko gan ikviens labprāt klausās, bet dīvaini ir arī tas, ka viņš saka,- šādu jūgu nav varējuši nest ne viņi paši, ne viņu priekšteči,- tas labā vācu valodā būtu pasakāms šādi: mēs, apustuļi un mēs visi līdz ar mūsu priekštečiem, patriarhiem, praviešiem un visu Dieva tautu neesam turējuši Dieva likumu un esam grēcinieki un nolādēti. Jo viņš jau nerunā par asinsdesu vai melno galertu, bet par Mozus bauslību un saka, to neviens nav turējis vai spējis turēt, kā saka Kristus (Jņ. 7:19): “Un neviens no jums bauslību nepilda”. Tas (man šķiet) īsteni nozīmē pasludināt bauslību par nolādētu un pašam sevi par nolādētu grēcinieku. Kā tad šķietamais Sv. Pētera troņa mantinieks nonāk pie tā, ka viņš pats sevi dēvē par *Sanctissimum* un pēc savas gribas ieceļ svētos viņu darbu un nevis Kristus žēlastības

dēļ? Un kur ir mūki, kuri spēj panest daudz vairāk nekā bauslības jūgu, tā ka viņi arī pārdod savu veltīgo svētumu? Mums nav šī dīvainā Pētera prāta. Jo mums ne vien nevajag uzskatīt par grēciniekiem patriarhus, praviešus, apustuļus un svēto baznīcu, bet arī pāvestu vajag saukt par vissvētāko, tas ir, *Sanctum Sanctorum, id est, Christum*.

106. Bet Sv. Pēteris ir ļoti žēlastības pilnas un godājamās absolūcijas cienīgs un nav vairs uzskatāms par dīvainu. Jo viņš šajā lielajā jautājumā vispirms sludina bauslību, ka mēs visi esam grēcinieki; otrkārt, ka tikai Kristus žēlastība padara mūs pestītus, arī patriarhus, praviešus, apustuļus un visu svēto baznīcu no paša sākuma, kurus viņš visus līdz ar sevi padara par grēciniekiem un nolād. Treškārt, pirms tapa koncils Nīkajā, viņš māca, ka Kristus ir patiess Dievs. Jo viņš saka, visiem svētajiem ir jātiek pazudinātiem, ja viņi netiek pestīti caur mūsu Kunga Jēzus Kristus žēlastību. Kā Kungam dot žēlastību un pestīšanu,- tam ir jābūt patiesam Dievam, kas spēj noņemt grēku caur žēlastību, nāvi un elli caur pestīšanu- to neizdarīs neviena radība, ja nu vienīgi *Sanctissimus* Romā, taču tas nekaitē Sv. Pētera vārdiem. Ceturtkārt, tas, kas uzskata citādāk un grib mācīt, ka kristieši tiek pestīti vai sasniedz žēlastību caur bauslību vai pašu darbiem, ir Dieva kārdinātājs.

107. Šo jūgu, kas gribētu, varētu skaidrot tā, ka tā ir tikai Mozus bauslība un apgraižšana, nevis desmit baušļi vai labie darbi. Ar to es esmu mierā. Ja tu spēj vieglāk turēt desmit baušļus nekā Mozus ceremonijas, tad tik sāc un esi svētāks nekā Sv. Pēteris un Pāvils- es desmit baušļos esmu tik vājš, ka man šķiet, man vieglāk būtu turēt visas Mozus ceremonijas, ja mani nespīestu desmit baušļi. Taču par to tagad nav laika disputēt- par to bagātīgi ir spriests citādi un citā vietā. Bet arī to prāts spriedīs un atzīs, ka desmit baušļi vai desmit baušļu darbi nevarētu nedz būt, nedz nozīmēt Kristus žēlastību, bet tiem ir jānozīmē pilnīgi un galīgi kaut ko citu. Sv. Pāvils nu šeit saka, ka mums ir jātiek pestītiem vienīgi caur Jēzus Kristus žēlastību- bet žēlastība var tikt saņemta un paturēta nevis ar rokām, vēl jo mazāk ar roku darbiem, bet ar ticību sirdī. Tas jau noteikti ir tiesa.

108. Un ir brīnums, ka Sv. Pēteris, kuram kā apustulim bija pavēle un vara līdz ar citiem apustuļiem no jauna noteikt šo jautājumu, tāpēc arī viņus dēvē par baznīcas pamatakmeņiem, tomēr atgriežas atpakaļ un piemin svēto, iepriekšējo Dieva baznīcu, visus patriarhus un praviešus no paša sākuma un saka: tā nav jauna mācība, jo tā ir mācījuši un ticējuši mūsu priekšteči un visi svētie. Kā tad mēs uzdrošināties mācīt ko citu vai labāku, ja vien mēs ar to nekārdinām Dievu un nepadarām maldīgu un neapgrūtinām brāļu sirdsapziņu? Tā, es saku, ir šī koncila substance jeb galvenā lieta, tāpēc tas ir sasaukts vai sanācis, ar to tas ir arī noslēgts, un viss ir padarīts. Bet pāvestēzēlis neredz un neievēro šo galveno lietu un platām acīm lūkojas uz četrām citām lietām, kuras tur pievieno Jēkabs,- par asinīm, nožņaugtajiem, elku upuriem un netiklību. Jo viņi [pāvestieši] ar to grib stiprināt savu tirāniju un aizbildinās: tā kā baznīca ir grozījusi šo artikulu, viņi grib iemantot varu, lai grozītu arī ticības artikulus un koncilus- tas ir, mēs esam baznīca, varam sēdēt un darīt, ko mums tīk. Vai tu to dzirdi, pāvestēzēli, tu esi īpaši rupjš ēzēlis, jā, netīra cūka tu esi!

109. Šī koncila artikuls nav ne atmests, ne grozīts, bet gan allaž, arī no paša sākuma, kā šeit saka sv. Pēteris, palicis un paliks līdz pat pasaules galam. Jo allaž un joprojām

ir svēti ļaudis, kuri ir tikuši pestīti vienīgi caur Kristus žēlastību un nevis caur bauslību. Kā tad arī neraugoties uz pāvestības velnišķībām, ir palicis Evaņģēlija, Kristības, Sakramenta, atslēgu un Jēzus Kristus vārda u.c. teksts un ticība, lai gan pāvests pret to ir plosījies ar saviem nolādētajiem meliem un ir nekrietni pāvedinājis pasauli. Tāpat kā ir sacīts par Nīkajas koncilu, ka tā dekrēts ir bijis iepriekš un ir palicis pēc tam. Jo īstenu koncilu dekrētiem ir jāpaliek vienmēr- kā tad tie arī allaž ir palikuši, vispirms jau pamatartikuli, tāpēc tie ir tapuši un tos dēvē par koncilu.

110. Bet ko mēs sacīsim šeit šī apustuļu koncila sakarā, kur Sv. Jēkabs uzsvēra šīs četras lietas, asinis, nožņaugtos, elku upurus un netiklību? Vai koncils nav pats pretrunā ar sevi un vai Svētais Gars nav vienisprātis pats ar sevi? Jo divi ieskati tik atlāti un manāmi vēršas viens pret otru: neuzkraut Mozus bauslības jūgu un tomēr uzkraut. Un, kaut arī gribētu nodarboties ar sofistiku, ka koncilā runāts nevis par visu bauslību, bet par tās daļām, no kurām dažas varētu uzkraut un dažas neuzkraut- tas neko nedod. Jo Sv. Pāvils (Gal. 5: 3.) nosaka: kas tur vienu bauslības daļu, tam tā ir jātur pilnīgi un galīgi. Un tas arī ir tā, it kā viņš atzītu, ka viņa pienākums ir pildīt to visu, citādi viņš neievērotu arī tās daļu. Un te arī atrastos jaunais ielāps uz vecajām drēbēm un caurums kļūtu lielāks. Tā pilnīgi skaidri ir arī tas, ka šīs lietas ir Mozus bauslībā un parasti nav nekur pagānu likumos. Kam tad būtu bijis nepieciešams tās uzlikt pagāniem, ja viņi iepriekš pie tām būtu pieraduši kā pie savas zemes likumiem? Kā nu mēs to lai saliekam kopā,- nekādu bauslību un visu bauslību?

111. Nu, labi, ja mēs to nevaram saskaņot kopā, tad mums vajag atnest Sv. Jēkabu ar viņa artikulu un paturēt Sv. Pēteri ar viņa pamatartikulu, kura dēļ ir noturēts šis koncils. Jo bez Sv. Pētera artikula neviens nevar tikt pestīts. Bet Kornēlijs un pagāni, kurus Sv. Pēteris bija kristījis pamatodamies uz šo artikulu, kļuva svēti un pestīti, pirms nāca Sv. Jēkabs ar savu artikulu utt., kā sludina Sv. Pēteris šajā koncilā. Iepriekš es arī piezīmējis,- vai ar labu sirdsapziņu varētu ļaut iznīkt šīm lietām, jo šo koncilu pārvalda un visu tajā nosaka Svētais Gars? Bet šis dispušs ir daudz asāks,- vai koncils ir pretrunā pats ar sevi un pats ar sevi nav vienisprātis? Un tādejādi tieši šeit viņi mums negrib nedz noņemt neiespējamo jūgu, nedz arī mums to uzkraut, tā ka mums vienlaikus nav jādara nekas un ir jādara viss. Patiesi, tagad, tā kā tas nav spēkā, mēs esam labi darījuši un palikuši pie vienas daļas, pie Sv. Pētera artikula, tas ir, pie īstenās kristīgās ticības.

112. Izņemot to, ka nav atmesta Sv. Jēkaba artikula ceturtā daļa, netiklība, lai gan pirms 20 gadiem jau kurtizānes un pazuduši kungi bija nonākuši pie tā, ka netiklību neuzskatīja par nāves grēku, bet par ikdienas grēku- viņi izvirzīja teicienu: *Natura petit exitum*. Kā to Romā vēl tagad uzskata vissvētākie ļaudis. Un aklo ceļa rādītājam vajadzēja [verursachen- attaisnot?] tieši šo artikulu, jo Sv. Jēkabs netiklību noliek pie trim atmetajām lietām: ja vairs nav spēkā aizliegums par asinīm, nožņaugtajiem dzīvniekiem, elku upuriem, tad vairs nav spēkā arī netiklības aizliegums, kas stāv līdzās šīm trim lietām un citādi ir dabisks un cilvēcisks darbs. Lai viņi dara ko darīdami, met viņus pie malas, viņi nav nekā labāka vērti!

113. Es šeit gribu piebilst savas pārdomas, kāds cits lai to izdara labāk. Ir bieži sacīts, ka koncilu ir jāuzlūko un arī jātur pēc pamatartikula, kas ir devis iemeslu koncilam- jo tas un tur ir koncila substance, īstais koncila “ķermenis” un “miesa”, pēc kuras ir

jāvadās visam pārējam, tāpat kā apgērbs piegulst tai miesai, kas to nēsā vai uzgērbj, ja ne, tad to novelk un aizsviež, tad tas vairs nav apgērbs. Bet nevar būt neviens koncils (kā arī neviena sapulce, vai tas būtu reihstāgs vai kapituls), ja nav izdarītas galvenās lietas. Atrodas viena vai divas nejaušas blakuslietas, kuras arī vajag pielāpīt klāt vai izdarīt. Kā Nīkajas koncilā,- tad, kad bija atzīts tas, ka Kristus ir patiess Dievs, notika otršķirīgas pārrunas par Lieldienām un mācītāju ķildām. Tā arī šeit pēc Sv. Pētera pamatartikula atrodas Sv. Jēkaba artikuls.

114. Tā nu visu apustuļu un koncila galīgais viedoklis un spriedums ir tāds, ka pestītam ir jātiek bez bauslības vai bauslības jūga, tikai caur Jēzus Kristus žēlastību; kad Sv. Pēteris, Sv. Pāvils un viņu piekritēji bija panākuši šo spriedumu, viņi bija priecīgi un apmierināti. Jo saskaņā ar šo spriedumu viņi bija darbojušies un cīnījušies pret farizejiem un jūdiem, kuri kļuva ticīgi un tomēr gribēja paturēt bauslību (Ap. d. 15:13). To, ka Sv. Jēkabs nu tur pievieno savu artikulu, viņi labi varēja paciest, jo tas netika uzlikts kā bauslība vai bauslības jūgs- kā arī izsaka koncila ieteikums, (Ap. d. 15:28, 29): *Nihil oneris*, mēs negribam jums uzlikt jūgu, lai vien jūs sargātos no asinīm utt. Jā, viņi labi būtu varējuši paciest, ka Sv. Jēkabs būtu piebūdis vēl par vairākām lietām, kā piemēram, par rotām vai tamlīdzīgi, kas nav desmit baušļos. Bet tam nav jābūt ne bauslim, ne jūgam (viņi saka), bet gan citādi svarīgai lietai. Bet, ja jūgs vairs nav jūgs, tad to ir viegli nest, un, ja bauslis vairs nav bauslis, to ir viegli turēt, nevis tā kā desmit baušļus. Cik daudz vairāk tas tā ir ar ceremonijām, it īpaši, ja tās tiek atceltas vai saglabātas ļoti maz. Par to vairāk runāsim citreiz. Jo, ja pāvests mums gribētu noņemt savu jūgu, tā ka tie nebūtu baušļi, mēs viņu viegli klausītu, it īpaši, ja viņš tos paturētu nelielā skaitā un vairumu atceltu. Tā nu Sv. Jēkabam ar savu artikulu vajag paciest to, ka Sv. Pētera artikuls par žēlastību, bez bauslības, paliek tīrs un stingrs un valda viens pats bez bauslības.

115. Bet, ja mēs uzlūkosim arī šādas sv. Jēkaba darbības iemeslus, mēs pilnībā sapratīsim šo koncilu. Jūdiem Mozus bauslība bija (tā sakot) iedzimta, iezīdīta, iemiesota un piedzīvota kopš jaunības, tā bija kļuvusi gandrīz par viņu dabu, kā saka Sv. Pāvils (Gal. 2:15): “Mēs dzimuši jūdi” (tas ir), piedzimuši Mozus bauslībā: jo viņš te runā par bauslību un ne tikai par dzimšanu- tāpēc viņi nevarēja panest pagānu dzīvi un to, ka viņus pielīdzina pagāniem, kad viņi, pasaulē izkaisīti pagānu starpā, redzēja, kā pagāni ēda asinis, nožņaugtus dzīvniekus un elku upurus, (Ap. d. 15:29), un tomēr lepojās, ka viņi ir Dieva tauta vai kristieši. Tas ir rosinājis Sv. Jēkabu sargāties no šāda ļaunuma, lai pagāni pārāk droši un nelietīgi neizmantotu brīvību gluži kā jūdiem par spīti, bet gan rīkotos prātīgi, lai ar to netiktu aizvainoti jūdi, kuriem bauslība ir dziļi dabā, un netiktu apspļaudīts Evaņģēlijs. Jo, mīļais Dievs, ar slimiem un maldīgiem cilvēkiem vajag pacietību- kā arī mēs, piedzērušie vācieši, pa laikam esam gudri un sakām: piedzērušam vīram ir jāatvēr siena vezums. Jo atrodoties pie slimniekiem neviens nevar kļūt par bruņinieku un pie nesaprātīgajiem neviens nevar kļūt par mācītāju.

116. Sv. Jēkabs nu to dara ļoti jauki un glīti, pilnīgi atstāj malā visu Mozus bauslību par upuriem un visām citām lietām, kuras jūdiem vajadzēja ievērot Jeruzalemē un valstī, un ņem tikai tās četras lietas, par kurām jūdi ārpus Jeruzalemes, pagānu starpā, ļoti ļaunojās. Jo jūdiem, izklīdušiem starp pagāniem, nācās uzlūkot pagānu dzīvi,

dzīvot pie viņiem un pa laikam kopā ar viņiem ēst. Tur būtu ļoti nepatīkami, turklāt arī netaisni kādam jūdam likt priekšā asinsdesu, asiņaino zaķi, galertu, elku upuri, ja es zinātu, ka viņš to nespētu paciest un viņam to vajadzētu uztvert kā spītēšanu. Jo ar to es gluži kā sacītu: klausies, jūd, kaut arī es tevi varētu vest pie Kristus, ja es neēstu asinsdesu un arī neliktu to tev priekšā, tomēr es to negribu darīt, bet gan ar asinsdesu atbaidīt tevi no Kristus un iedzīt ellē. Vai tas būtu darīts draudzīgi, es neteikšu, kristīgi? Vai ikvienam cilvēkam bieži nenākas klusēt un atteikties no kādas darbības par labu otram, ja viņš redz un zina, ka šāda runāšana un darīšana būtu viņam par postu, it īpaši, ja šī rīcība nav pret Dievu? Pagāni tajā laikā bija vareni salīdzinot ar jūdiem, un ļoti lepni, it kā viņi būtu to kungi- savukārt jūdi bija neiecietīgi, it kā tikai viņi būtu Dieva tauta,- tā to lieliski apliecina daudzi notikumi.

117. Tāpēc šis Sv. Jēkaba labais padoms bija visjaukākais līdzeklis mieram, jā, arī daudziem pestīšanai, lai pagāni, bez bauslības un nopelniem sasnieguši Kristus žēlastību, savukārt, ļoti nedaudzās lietās atzītu par derīgiem arī jūdu kā slimnieku un maldīgo ieskatus ceļā uz šo žēlastību. Jo, tā kā pagāniem nekādi nekaitē Dieva priekšā, ja viņi vairītos no asinīm, nožņaugtiem dzīvniekiem, elku upuriem atklātā, ārējā lietošanā, jo sirdsapziņā, caur žēlastību, taču viņi no tā visa bija brīvi, lai viņi nespītētos jūdu labuma un svētības dēļ un citādi, jūdiem promisesot, viņi varētu rīt un lakt, ko viņiem tīk, bez kādām briesmām sirdsapziņai- un arī jūdi būtu brīvi sirdsapziņā, bet ārējo, veco ieradumu viņiem nevajadzētu tik pēkšņi mainīt. *Consuetudo est altera natura*, daudz vairāk, ja tā ir izaugusi no Dieva likuma. Tā jau to māca arī taisnīgums un prāts, lai šeit nespītētos un netraucētu, bet gan kalpotu un palīdzētu saskaņā bausli (Mt. 22: 39): “Mīli savu tuvāko”.

118. Tādējādi divi artikuli, Sv. Pētera un Sv. Jēkaba, ir viens pret otru un tomēr nav viens pret otru (Ap. d. 15:11; Ap. d. 19), Sv. Pēteris ir par ticību, Sv. Jēkabs - par mīlestību. Sv. Pētera artikuls, kas nepacīes nekādus baušļus, ēd asinis, nožņaugtos dzīvniekus, elku upurus un piedevām velnu un to neievēro, jo tas rīkojas attiecībā uz Dievu, nevis cilvēkiem un arī nedara nekā cita kā vienīgi tic žēlīgajam Dievam. Bet Sv. Jēkaba artikuls dzīvo un ēd kopā ar cilvēkiem un visu dara tā, lai viņi nonāk arī pie Sv. Pētera artikula un cītīgi darbojas, lai neviens šeit nekādā ziņā netiktu kavēts. Mīlestības amats ir izdarījis zemes virsū tā, ka tas, ko viņi[cilvēki?] mīl un veicina, ir mainīgs un pārejošs, tā ka viņiem tas nevar būt mūžīgs, bet gan beidzas un pēc tam nāk kāds cits, kas viņiem arī ir jāmīl līdz pat pasaules galam. Kad nu jūdi bija tikuši izpostīti vai kļuvuši iedomīgi un pagāniem vairs pret viņiem nebija šādas mīlestības, tas viss [Jēkaba artikuls] ir atmests, nevis mainīts caur baznīcas varu, kā melo pāvestieši, bet gan, tā kā tam vairs nav bijis vajadzības, kristieši ir brīvi ēduši asinis un galertus, ko viņi kādu laiku jūdu dēļ un jūdu labā bija atmetuši, kaut arī Dieva priekšā pēc ticības viņiem to atmest nebija pienākums. Jo, ja Sv. Jēkabs šīs lietas būtu gribējis uzlikt kā baušļus, tad viņam būtu vajadzējis uzlikt arī visu bauslību, kā saka Sv. Pāvils (Gal. 5:3): “..kas tiek apgraizīts, ka viņam jāizpilda visa bauslība”. Tas, ko apstiprina Sv. Jēkabs, būtu tieši pret Sv. Pētera teikto.

119. Bet tam, ka viņš pievieno klāt netiklību (Ap. d. 15: 20.), kura taču desmit baušļos paliek aizliegta uz mūžiem, es uzskatu, ir šāds iemesls. Jo netiklība pie pagāniem bija parasta lieta, jā, to neuzskatīja par grēku. Kā ir lasāms pagānu grāmatās un kā es

iepriekš esmu parādījis, pirms 20 gadiem kurtizānes un nelietīgi[nekam nederīgi?] mācītāji arī sāka par to atklāti runāt un tam ticēt. Tāpēc pie pagāniem piekopt netiklību ir bijis tieši tikpat liels grēks kā ēst asinsdesu, piparotu zaķi, galertu vai elku upuri. Romiešu vēstures stāstos ir lasāms, cik nelabprāt viņi apņēma sievas, tā ka ķeizaram Augustam nācās viņus piespiest uz laulību. Jo viņi domāja, ka netiklība būtu pareiza un viņiem dara pāri un netaisni, spiežot viņus uz laulību. Tāpēc Sv. Jēkabs grib pagānus mācīt, lai viņi, arī priekšniecības nepiespiesti, paši par sevi atmestu netiklību un dzīvotu laulībā, tikumiski un šķīsti, kā darīja jūdi, kuri ļoti ļaunojās par šādu brīvību netiklībai un nespēja ticēt, ka viņi[pagāni] varētu nonākt pie Dieva žēlastības un kļūt par Dieva tautu ar tādām atšķirībām ēdienā un dzīvesveidā.

120. Tādējādi apustuļi nav pagāniem uzlikuši bauslību un tomēr kādu laiku piekāpušies jūdiem un līdz ar to moži sludinājuši žēlastību. Kā mēs redzam Sv. Pāvila rakstos, pie jūdiem viņš izturas kā jūds, pie pagāniem kā pagāns, lai viņš iemantotu viņus visus, (1. Kor. 9:20). Un apgraiza savu mācekli Timoteju, kas jau bija ticīgs, (Ap. d. 16:3), un dara to nevis tā, it kā tā tam vajadzētu būt, bet kā raksta Sv. Lūka, jūdu un vietas dēļ, jo viņš tos negribēja saniknot. Un pēc tam (Ap. d. 21:26), viņš ļāva sevi templī šķīstīt kopā ar jūdiem un upurēja pēc Mozus bauslības- to viņš visu darīja tā, kā Sv. Augustīns raksta jaukajā un tagad slavenajā teicienā: *Oportuit Synagogam cum honore sepelire*, ka Mozu un viņa baznīcu un bauslību vajadzētu apbedīt ar godu.

121. Bet tas, kā šis koncils un abi Sv. Pētera un Sv. Jēkaba artikuli ir pēc tam turēti, ir bagātīgi atrodams Sv. Pāvila vēstulēs, kurās viņš aizvien sūdzas par viltus apustuļiem, kuri uzskata bauslību par svarīgu un darbojas pret žēlastību, pavedina no Kristus atpakaļ pie bauslības veselās saimes un zemes, taču ar Kristus vārdu, tāpat kā arī pēc Nīkajas koncila, lieta kļuva daudz ļaunāka. Jo, kad blēdis Ārijs šādi pazemojās un arī pieņēma koncilu ar zvērestu ķeizara Konstantīna priekšā, ķeizars viņam atkal ļāva atgriezties: tad viņš īsti uzpūta uguni un viņa pusē esošie bīskapi rīkojās tik riebīgi, it īpaši pēc Konstantīna nāves, caur viņa dēlu, ķeizaru Konstantiju (kura labvēlību viņi iemantoja), tā ka Konstantijs visā pasaulē padzina visus īstenos bīskapus, līdz palika divi- Gregorijs un Bazīlijs. Jo padzīts tika arī Eistahijs no Antiohijas, kurš bija koncila priekšsēdis. Un Kordovas Ozījs, lielais bīskaps, kā stāstīts iepriekš, beigu beigās arī kļuva par ariānieti un kā tāds arī apkaunojoši mira.

122. Daži šeit apgalvo, ka Konstantīns, tēvs, pirms savas nāves arī kļuvis par ariānieti un pie nāves gultas viņa māsa Konstantija [Constantia] viņu ir uzticējusi ariāniešu priesterim, ko viņš tālāk ir novēlējis savam dēlam Konstantijam testamentā, tāpēc ariānieši pēc tam ir kļuvuši tik vareni. Bet tas nav tiesa. Izņemot to, ka šādi gadījumi mūs brīdina uzticami lūgt par lieliem kungiem, jo velns viņus meklē visvairāk kā tādus, caur kuriem viņš var izdarīt vislielāko postu. Un tas mudina arī mums pašiem būt apdomīgiem un tik viegli neticēt ķildu gariem, kaut arī viņi daudz un dziļi zemotos, kā darīja šis blēdis Ārijs- kā darīja arī Sauls pret Dāvidu. *Aliquando* (tā runā) *compunguntur et mali*; bet viņi turas, līdz rod izdevību, tad viņi rīkojas tāpat kā Ārijs un tomēr dara to, kas viņiem iepriekš ir bijis padomā. Tā ka mani īpaši neizbrīna, kāpēc tēvi ir uzlikuši tik stingru un ilgu atgriešanās laiku izslēgtajiem kristiešiem- viņi būs piedzīvojuši to, cik neīsta ir viņu pazemība un cik grūti viņi ar nopietnību un no

sirds dziļumiem pazemojas vai atgriežas, kā saka arī Sīraks, (Sīr. 12:9, 10): *Ab inimico reconciliato etc.*

123. Vārdu sakot, kurš nezina, ko nozīmē *osculum Judae*, Jūdas skūpst, tas lai kopā ar mani lasa notikumus ar Āriju Konstantīna laikā, tad viņam nāksies sacīt, ka Ārijs ir tālu pārsniedzis Jūdu. Jo viņš piekrāpa ķeizaru Konstantīnu ar šiem skaistajiem vārdiem: “Mēs ticam uz vienu vienīgu visuspēcīgu Dievu Tēvu un uz Kungu Jēzu Kristu, Dieva vienīgo Dēlu, kas no tēva dzimis pirms pasaules sākuma, Dievs no Dieva, ar Tēvu vienāds būtībā, caur ko viņš ir radīts”. Mīļais, kurš kristietis gan varētu šādus vārdus uzskatīt par ķecerīgiem vai domāt, ka Ārijs līdz ar to Kristu uzskatītu par radību? Kā tas tomēr skaidri atklājas, kad nonāk līdz viedokļu uzklauššanai. Tamlīdzīgi pēc tam ļaudis mānīja arī Auksentījs, Milānas bīskaps, iepriekšējais pirms Ambrozija,- viņš to darīja ar tik skaistiem vārdiem, ka es pirmajā paņēmiņā gandrīz kļuva dusmīgs uz Sv. Hilāriju, kad lasīju vārdus: *Blasphemia Auxentii*, vispirms jau par Auksentija ticības apliecinājumu. Es Auksentija dēļ būtu riskējis ar miesu un dvēseli, ka viņš Kristu ir uzskatījis par patiesu Dievu. Es arī ceru, ka neraugoties uz šādiem akliem, nepārdomātiem vārdiem, tomēr daudzi dievbijīgi, vienkārši ļaudis ir palikuši un uzturēti pie iepriekšējās ticības, jo viņi šādus vārdus varēja saprast tādējādi, ka tāda ir bijusi ticība pašā iesākumā. Kā tos arī neviens cilvēks nespēj saprast citādāk, nezinot par ariāniešu slepeno skaidrojumu.

124. Un, tā kā kristiešiem ir nepieciešams zināt šo piemēru un parastais lasītājs vēsturi neuzlūko tik cītīgi, arī nedomā, cik noderīga tā ir brīdinājumam pret visiem citiem ķildu gariem, kurus velns, viņu dievs, padara tik slīpētus, ka viņus nekur nevar ne pieķert, ne satvert, es šo jautājumu gribu īsumā aplūkot pa daļām.

Par Ārija viltību un ķecerību.

125. Pirmkārt, Ārijs ir mācījis, ka Kristus nav Dievs, bet gan radība. Tad dievbijīgie bīskapi viņu mudināja, ka viņam ir jāatzīst, ka Kristus ir Dievs. Bet to viņš [Ārijs] darīja ar tādu aplamu izpratni, ka Kristus būtu Dievs kā Sv. Pēteris un Pāvils, kā eņģeļi, kurus sauc par dieviem un Dieva bērniem (1. Kor. 8:5; Jņ. 10:34; Ps. 82:6; Īj. 38:7).

126. Otrkārt, kad tēvi to pamanīja, viņi to mudināja tālāk, tā ka viņš ar saviem piekritējiem pieļāva, ka Kristus ir īstens, patiess Dievs, viņš šiem vārdiem piekrita lēnprātības dēļ, jo tas līdz šim tā bija mācīts visās baznīcās. Bet paši savā starpā viņi, it īpaši Eisebijs, Nikomēdijas bīskaps, Ārija augstākais patrons, šos vārdus skaidroja šādi: *Omne factum Dei est verum*, tas ko rada vai dara Dievs, ir patiess un pareizs- jo tas, kas ir aplams, to Dievs nav darījis. Tāpēc mēs gribam atzīt, ka Kristus ir īstens, patiess Dievs (bet pie mums radīts Dievs- kā Mozus un visi svētie) utt. Te viņi pieļāva visu, ko vēl tagad svētdienās dzied baznīcā saskaņā ar Nīkajas koncilu: *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero.*

127. Treškārt, kad atklājās arī šī viltīgā blēdība, ka viņi zem šiem vārdiem tomēr Kristu dēvēja par radību, diskusija kļuva asāka, tā ka viņiem vajadzēja atzīt, ka Kristus ir bijis pirms visas pasaules. Kurš šeit varētu šaubīties, ka Ārijs ar saviem bīskapiem būtu taisni kristieši un netaisnīgi nolādēti Nīkajas koncilā? Jo to viņi

piekopa drīz pēc Nīkajas koncila (kurš ar viņiem nebija ilgi auklējies un nostādījis ticību tādu, kāda tā ir vēl tagad), jo viņi gribēja iznīcināt Nīkajas koncilu un uzbruka vienai tā daļai pēc otras.

128. Ceturtkārt, kad tika atmaskots arī šis gājiens, ka Kristus tomēr, viņuprāt, ir radība, proti, Kristus gan ir bijis pirms visas pasaules, tas ir, Viņš ir radīts un izveidots pirms visas pasaules vai citas radības (Kol. 1:15), viņi tika piespiesti atzīt, ka visa pasaule, visas lietas ir radītas caur Viņu, kā saka, Jņ. 1:3, taču pie saviem ļaudīm viņi to skaidroja šādi: Kristus esot radīts iepriekš, pēc tam visas lietas caur Viņu.

129. Piektkārt, viņiem nu viegli bija atzīt *genitum, non factum*, no Dieva piedzimis, nevis radīts, (Jņ. 1:13), piedzimis kā visi kristieši, no Dieva piedzimuši, ir Dieva bērni, (Jņ. 1:12). Radīts nevis citu radību starpā, bet iepriekš, pirms visām radībām.

130. Sestkārt, kad viņiem atgādināja, ka Kristus ir *homousius* ar Tēvu, tas ir, ka Kristus ar Tēvu ir vienlīdzīgs un vienāds dievišķajā būtībā, kuriem ir vienāda un viena vara, tad viņi vairs neprata atrast nevienu viltību, ne caurumu, ne intrigu, ne izlocīšanos. *Homousius* nozīmē- vienāda būtība vai daba vai viena un tā pati, nevis divējādas būtības, kā to ir noteikuši tēvi koncilā un latīniski tiek dziedāts: *consubstantialis*, daži pēc tam to dēvēja par *coexistentialis, coessentialis*. To viņi bija pieņēmuši Nīkajas koncilā un pieņemtū vēl, ja viņiem vajadzētu runāt ķeizara un tēvu priekšā. Bet pie savējiem viņi tam pār mēru skarbi uzbruka- apgalvoja, ka šāda vārda neesot Rakstos, arī vēl Konstantīna laikā noturēja daudzus koncilus, ar ko viņi varēja novājināt Nīkajas koncilu; radīja daudzas nelaimes, pēc tam mūsējos padarīja tik nemiera pilnus, ka arī Sv. Hieronīms, pār to paklupis, rakstīja sūdzību vēstuli Romas bīskapam Damasam, un sāka prasīt, lai šo vārdu *homousius* izsvītrotu laukā. Jo es nezinu (viņš saka), kāda tomēr inde ir burtos, ka ariāņi tik nevajadzīgi tiem ir ķērušies klāt.

131. Un vēl ir pieejams kāds dialogs, kurā Atanāsijs un Ārijs ķildojas kāda tiesneša Probusa [Probus] priekšā par šo vārdu *homousius*. Un, kad Ārijs stingri uzstāja, ka Rakstos neesot šāda vārda, Atanāsijs ar šo pašu mākslu pieķēra Āriju un sacīja: Rakstos nav arī šo vārdu, *innascibilis, ingenitus Deus*, tas ir, nedzimis(?) Dievs, ko bija lietojuši ariāņi, lai pierādītu, ka Kristus nevarētu būt Dievs, jo Viņš bija piedzimis, bet Dievs nav piedzimis utt. Un tiesnesis sprieda pret Āriju. Jo tas jau ir tiesa, ārpus Rakstiem nav nekas jā māca dievišķās lietās, kā raksta Sv. Hilārijs, *I. De Trinit.* Tas jāsaprot- nav jā māca nekas cits. Bet nav iespējams lietot tikai Rakstu vārdus, it īpaši ķildās, un, kad ķeceri grib lietas sagrozīt ar slepeniem gājieniem un sagrozīt Rakstu vārdu: te bija nepieciešams, lai Rakstu domu, kas ir veidota no daudziem izteikumiem, ietvertu īsā apkopojumā [Summarienwort], un jautātu, vai viņi Kristu uzskata par *homousion*,- kāds ir Rakstu viedoklis visos jautājumos, ko viņi pie savējiem bija pārgrozījuši ar aplamām piezīmēm, bet ķeizara priekšā un koncilā brīvi atzinuši. Tas būtu tāpat kā, ja pelagiāņi gribētu mums uzbrukt ar šiem vārdiem: iedzimtais grēks vai Ādama sērga, jo šo vārdu nav Rakstos, kad tomēr Raksti varenī māca šo vārdu domu, kā, piemēram, ka mēs esam ieņemtī grēkā (Ps. 51: 7.); visi no dabas esam dusmības bērni (Ef. 2:3), un mums visiem ir jābūt grēciniekiem viena grēka dēļ (Rom.5:12).

132. Saki nu man, ja vēl šodien Ārijs nāktu tavā priekšā un atzītu tev visu Nīkajas koncila ticību, kā mēs to šodien apliecinām mūsu baznīcās: vai tu varētu viņu uzskatīt par ķecerīgu? Es pats sacītu, ka viņam ir taisnība; un tostarp viņš kā blēdis ticētu citādi un aizmuguriski citādi saprastu un mācītu vārdu: vai viņš mani nebūtu piekrāpis? Tāpēc es neticu, ka Konstantīns būtu kļuvis ariānisks, bet gan, ka viņš ir palicis pie Nīkajas koncila. Bet viņš tika piekrāpts un viņš ticēja Ārijam, it kā Ārija uzskati saskanētu ar Nīkajas koncilu, par ko (kā ir sacīts iepriekš) viņš no tā saņēma zvērestu un tādējādi pavēlēja, lai Āriju atkal pieņemtu atpakaļ Aleksandrijā. Bet, kad Atanāsijš to negribēja darīt, jo viņš viltīgi Āriju pazina labāk nekā Konstantīns, viņš tika padzīts. Jo Konstantīnam gan varētu būt ienācis prātā, ka Nīkajā Āriju būtu nolādējuši aiz skaudības vai neuzticības; īpaši tāpēc, ka ariāņi, sevišķi Eisebijs no Nikomēdijas, rosījās ap ķeizaru, piepūta viņam pilnas ausis un cildināja Āriju. Jo ap lieliem ķēniņiem un kungiem, kaut arī viņi ir dievbijīgi, galmā allaž nav tikai eņģeļi un Jānis Kristītājs (Mk. 6:18.), bet bieži arī sātans (1. Ķēn. 22:24.), Jūda (Lk. 22:3) un Doēgs (1. Sam. 22:9), kā mums labi liecina Ķēniņu grāmatas. Un vai tā nav laba zīme, ka Konstantīns pirms nāves arī Atanāsiju aicināja atgriezties, lai cik stingri arī viņam pretojās ariāņi, 3. *Tripart.II*. Ar to viņš apliecina, ka nav gribējis, lai noraidītu Nīkajas koncilu un tā mācību, bet gan visu labprāt ir virzījis uz vienotību.

133. Tā tagad dara arī daži mūsu aplamie pāvestiešu rakstnieķeļi, izturas tā, it kā viņi gribētu mācīt ticību un labos darbus, ar to izrotā sevi un ceļ mums neslavu, it kā viņi katrā ziņā būtu mācījuši tā un mēs viņus netaisni apvainotu par kaut ko citu, tā, lai rotājušies šādās avju drānās, it kā viņi būtu mums pilnīgi līdzīgi, varētu avju kūtī jauki atkal ievest savu vilku (Mt. 7:15). Jo patiesībā viņi negrib mācīt ticību un labus darbus, bet gan, tā kā viņi (tāpat kā ariāņi) savu indi un vilku būšanu nevar nedz uzturēt, nedz atkal radīt[atjaunot?] citādāk kā caur šādām avju drānām, ticību un labajiem darbiem, viņi maskējas un slēpj vilka ādu, līdz atkal nonāk avju kūtī. Bet viņiem vajadzētu izdarīt tā, kā viņi tagad dara mūsējiem, un aicināt viņus atsaukt savas negantības un to pierādīt darbos ar visas nelietīgās prakses atmešanu, kas viņu vidū valda viņu baznīcās pretēji ticībai un labajiem darbiem,- tā viņus varētu pazīt pēc viņu augļiem (Mt. 7:16). Citādi nevar ticēt vienkāršiem vārdiem un žestiem, tas ir, aitādām. Tā arī Ārijam bija jāatsauc un jātzīst savi maldi un tas, ka viņš ir mācījis un darbojies pats pret sevi, kā Sv. Augustīns pret savu maniheismu; kā tagad stipri jāvēršas pret pāvestību un mūku kārtu, pie kuriem es no Dieva žēlastības varu pieskaitīt arī sevi. Bet viņi negrib būt maldījušies un nespēj dot Dievam godu, ka viņi to atzītu, tāpat kā ariāņi gribēja aizstāvēt savus melus un negribēja sevi uzskatīt par koncila izslēgtiem no baznīcas.

134. Mums ir labi jāielāgo šie piemēri, it īpaši tiem, kuriem ir jābūt sludinātājiem un kuriem ir pavēle ganīt Kristus ganāmpulku, lai mēs labi piesargātos vai būtu labi bīskapi, kā saka Sv. Pēteris (1. Pēt. 5:2), jo būt *Episkopus* jeb bīskapam nozīmē labi piesargāties, būt krietniem, cītīgi būt nomodā, lai mēs netiktu velna pārsteigti. Jo te mēs redzam, kā viņš tik meistarīgi prot pārgrozīties, pārgērbties, pārmainīties, ka viņš kļūst daudz skaistāks par gaismas eņģeli (2. Kor. 11:14), un viltus bīskapi ir svētāki nekā īstenie bīskapi, un vilks dievbijīgāks nekā kāda avs. Mums tagad nav darīšana ar rupjajiem, melnajiem pāvesta trokšņu cēlējiem [Poltergeister] ārpus Rakstiem- viņi

tagad pieņem Rakstus un mūsu mācību, grib būt mums līdzīgi un tomēr mūs saplosīt. Bet šeit palīdzēs vienīgi Svētais Gars, un mums ir cītīgi jālūdz, citādi mēs esam pazuduši [pagalam?].

135. No tā visa ir labi redzams, kāpēc ir noturēts koncils, proti, ne jau ārēju ceremoniju dēļ, bet augstā artikula par Kristus dievišķību dēļ, kādēļ arī ir izcēlusies ķilda, par ko ir galvenokārt runāts koncilā, un kam pēc tam ir uzbrukts ar neizsakāmu velna plosīšanos, šai koncilā netiek pieminēti citi artikuli. Posts arī kristiešu vidū ir ildzis ap trīs simt gadu, tā ka Sv. Augustīns uzskata, ka Ārija mocības ellē kļuva no dienas arvien lielākas, kamēr ilga šie maldi, jo Muhameds ir nācis no šīs sekas. Un ir labi redzams tas, par ko esmu runājis iepriekš, proti, ka šis koncils nav ne izdomājies, ne noteicis nekā jauna, bet gan caur Svētajiem Rakstiem ir nolādējis Ārija jaunus maldus pret seno ticību, tā ka no tā konciliem (vēl mazāk pāvestam Romā) nevar dot varu, lai grozītu vecos artikus un izgudrotu vai noteiktu jaunus ticības artikus vai artikus par labajiem darbiem, kā viņi par to aplami plātās. Nu reiz pietiks par pirmo pamatkoncilu Nīkajā.

Par otro pamatkoncilu Konstantinopolē

136. Otrajam pamatkoncilam Konstantinopolē, kas sapulcināts apmēram 50 gadus pēc Nīkajas koncila, ķeizaru Graciāna un Teodosija laikā, bija šāds iemesls: Ārijs bija noliedzis Kristus un nevis Svētā Gara dievišķību. Te nekārtības cēla citi ļaudis, maķedonieši (kā allaž vieni maldi nes citus, viena nelaime otru, bez gala un apstājas), tie uzteica Nīkajas koncilu, ka Kristus ir patiess Dievs un dūšīgi nolādēja Āriju ar viņa ķecerību: bet mācīja, ka Svētais Gars neesot īstens Dievs, bet gan Dieva radība, caur kuru Dievs rosināja, apgaismoja, mierināja, stiprināja cilvēku sirdis un darīja visu, ko Svētie Raksti saka par Svēto Garu. Šī ķecerība arī vareni izplatījās starp daudziem lieliem, skolotiem, krietniem bīskapiem. Tas notika tāpēc, ka Maķedonijs bija bīskaps Konstantinopolē, visas valsts lielākajā galvaspilsētā Austrumos, kur atradās ķeizara galms. Šis bīskaps aizsāka šo ķecerību - tam bija liela ievērība, jo tā mācīja galvenais bīskaps, turklāt ķeizara rezidencē Konstantinopolē. Tur piekrita, tur pievienojās gandrīz visi, kas turējās pie Konstantinopoles, zemēs ap Konstantinopoli, un arī Maķedonijs neslinkoja, brangi virzīja savu lietu, labprāt būtu piesaistījis sev visu pasauli (kā velns dara visos ķeceru pulkos).

137. Te nu dievbijīgie bīskapi bija daudz par vāju, lai pretotos šādam bīskapa pulkam, jo iepriekš tādu postāžu bija sarīkojis vienkāršs priesteris Aleksandrijā, Ārijs, bet šeit šo haosu izraisa nevis priesteris, nevis parasts bīskaps, bet gan bīskaps galvaspilsētā, ķeizara pilī Konstantinopolē. Šeit bīskapiem no jauna vajadzēja piesaukt ķeizaru, lai tiktu sapulcināts pamatkoncils pret šādu zaimošanu. Ko arī darīja dievbijīgais ķeizars Teodosijs un nolika to tieši Konstantinopolē, draudzē un baznīcā, kur Maķedonijs bija par bīskapu, tāpat kā iepriekš arī ķeizars Konstantīns noliek koncilu Nīkajā, kur bija bīskaps Teogonijs, kurš līdzās bīskapam Eisebijam Nikomēdijā palīdzēja stiprināt Āriju un visbeidzot viņam atgriezties atpakaļ.

138. Gadu pēc tam koncilu noturēja arī Romas bīskaps Damass [Damasus] un viņš labprāt būtu lietas pārņēmis Romā, ar to iemantojot Romas tronim virsvadību, lai

sasauktu koncilu un izspriestu visas lietas, un tam vajadzētu saukties par universālkoncilu. Jo viņš tēvus, kas iepriekšējā gadā bija noturējuši koncilu Konstantinopolē, aicināja kā galvenais bīskaps pasaulē. Bet viņi negribēja nākt, bet gan viņam rakstīja ļoti jauku, kristīgu vēstuli par to, ko viņi ir pārrunājuši Konstantinopolē- cita starpā aprakstīja viņam, kā viņi nolādējuši Maķedonija ķecerību. Un vēl,- kā viņi bija iecēluši citus bīskapus Konstantinopolē, Antiohijā un Jeruzālemē. O, viņiem to nevajadzēja darīt bez Romas bīskapa ziņas un gribas, kurš vienīgais gribēja tiesības un varu, lai sasauktu koncilu (ko taču viņš nespēja), lai tiesātu visu ķecerību (ko viņš nevarēja), un atceltu bīskapus (kas viņam nepiedien).

139. Turklāt viņi to ļoti satrieca, stāstot, kā viņi jaunajā baznīcā Konstantinopolē (jo Konstantinopole bija nesen uzcelta) iecēluši par bīskapu Nektāriju un Antiohijā-Flaviānu, Jeruzālemē- Kirilu. Jo šīs trīs lietas bija Romas bīskapam visai nepatīkami, jā, neciešami dzirdēt un lasīt. Pirmkārt, ka viņi nosauc jaunu baznīcu Konstantinopolē un ieceļ tur bīskapu, kad taču bez Romas bīskapa gribas un ziņas nevajadzētu būt iekārtotai nevienai jaunai baznīcai, nedz arī ieceltam bīskapam. Otrā lieta ir vēl ļaunāka,- ka viņi Antiohijas baznīcu dēvē par pirmo un visvecāko, kurā (kā viņi pierāda no Lk. 11:26) ticīgie Kristū pirmo reizi ir nodēvēti par kristiešiem, tur arī Sv. Pēteris un Pāvils ir sludinājuši Evaņģēliju kopā ar daudziem dižiem apustuļiem vairāk nekā septiņus gadus. Tas skaidrā vācu valodā nozīmētu: klausieties jūs, jūsu godība, Romas bīskaps, jūs neesat ne pirmais, ne augstākais bīskaps, bet gan, ja ir jābūt vienai baznīcai, tad tā taisnīgāk atrastos Antiohijā, kurai ir sv. Lūkas rakstu un darba apliecinājums, bet Romai nav ne rakstu, ne darbu.

140. Bet tie ir bijuši jauki, krietni ļaudis, kuri kristīgā mīlestībā un pazemībā ir gribējuši skaidri un maigi apturēt augstprātīgo garu Romā un, kā māca Sīraks (Sīr. 28:12), spļauj uz dzirksteli un pamāca, lai Romas bīskaps apdomā,- tā kā Evaņģēlijs bija nācis nevis no Romas uz Antiohiju, bet no Antiohijas uz Romu, tad taisnīgi vecākajai baznīcai Antiohijā ir priekšroka pret jaunāko baznīcu Romā, ja jau būtu spēkā šāda priekšroka. Šāda godkāre (kā atklāj vārdi) bija stipri sadusmojusi šos jaukos, svētos tēvus uz Romas bīskapu (kas ir taisnīgi). Un, ja koncilā būtu bijis kāds doktors Luters, tad, cik daudz tas būtu viņa spēkos, Romas bīskapam šāda lēnīga vēstule nebūtu uzrakstīta. Kopumā ņemot, šajā koncilā ir bijuši ļaudis, kuriem visi Romas bīskapi, kādi jebkad ir bijuši, nevarētu pat pasniegt ūdeni.

141. Trešā lieta ir visļaunākā,- ka viņi Jeruzālemes baznīcu dēvē par visu baznīcu māti- jo tur pats Kristus Tas Kungs ir bijis bīskaps un kā zīmi tam ir pats sevi upurējis pie krusta par visas pasaules grēkiem (Ebr. 7:27; 10:12). Turpat Vasarsvētku dienā no debesīm ir dots Svētais Gars, pēc tam visi apustuļi kopā (nevis tikai Pēteris, kā lielās Romas bīskaps) to ir pārvaldījuši (Ap. d. 2:4). Pilnīgi neviena no šīm lietām nav notikusi Romā. Ar to viņi smalki pamāca Romas bīskapu, ka viņam ir jāapdomā savas pretenzijas, jo viņš nav Jeruzālemes bīskaps mātes baznīcā, bet gan viņa baznīca Romā ir meitas baznīca, kurai nav bijis Kristus, nedz arī viņš [Romas bīskaps] ved pie ticības apustuļus vai Jeruzālemi, bet viņš ar savu baznīcu ir vests pie ticības caur tiem, kā arī Sv. Pāvils korintiešus pazemo tieši ar to, ka Evaņģēlijs nav nācis no viņiem, bet gan no citiem pie viņiem (2. Kor. 10:14).

142. Bet beigās viņi rīkojas pārāk droši un jaunajā baznīcā Konstantinopolē iecel patriarhu, un dara to bez Romas bīskapa ziņas un gribas, it kā šādās lietās no viņa ziņas pilnīgi nekas nebūtu atkarīgs. Šeit sākās mūžīgais strīds un ķilda (kā raksta paši pāvesta liekuļi) starp Romas un Konstantinopoles bīskapiem par primātu vai augstāko varu. Jo, kad nu Konstantinopoles bīskaps (kaut arī jaunā pilsētā) bija nostādīts vienlīdzīgi Romas bīskapam kā patriarhs, bīskaps Romā bažījās, ka tas Konstantinopolē uzdrošināsies uz primātu- kā tad pēc tam arī notika. Jo bīskapi Konstantinopolē aizbildinājās, ka ķeizara rezidence vai galms ir Konstantinopolē un Konstantinopoli saucot par jauno Romu, tāpēc viņam vajagot būt augstākajam bīskapam, jo viņš esot ķeizara pilsētas un galma bīskaps. Savukārt bīskaps Romā aizbildinājās, ka Roma ir īstā Roma un ķeizaru dēvē par Romas ķeizaru un nevis par Konstantinopoles ķeizaru, un Roma ir bijusi pirms Konstantinopoles. Viņi kašķējās ar šādām bērnišķīgām, bābiskām, ģeķīgām cūcībām, ka ir grēks un kauns to dzirdēt un lasīt.

143. Strīds ilga līdz tam, kamēr par ķeizaru kļuva Fokass [Phocas], kas bija licis nocirst galvu dievbijīgajam ķeizaram Maurīcijam (kuru vēsturnieki dēvē par svētu), savam kungam un priekštecim (kura virsnieks viņš bija bijis) kopā ar viņa sievu un bērniem. Šis “dievbijīgais” Kains apstiprināja Romas bīskapam Bonifācijam varu pār visiem bīskapiem, un šai varai arī taisnīgi vajadzēja tikt apstiprinātai ne no kāda labāka vīra kā no šī neģēlīgā ķeizara slepkavas, lai Romai pāvestības atnākšana būtu tieši tikpat laba kā iepriekš valsts rašanās, kad Romuls nokāva savu brāli Remu, lai valdītu tikai viens pats un varētu pilsētu Romu nodēvēt savā vārdā. Tomēr Konstantinopoles bīskapi to neņēma vērā, ķilda tomēr joprojām palika, lai gan Romas bīskapi pa to laiku papildus ķeizara Fokasa apstiprinājumam sāka sevi izrotāt ar vīģes lapām un skaļi klaigāja (Jņ. atkl. 12:3.; 13:4), ka Romas baznīca esot augstākā nevis cilvēciskās kārtības dēļ, bet paša Kristus iestādījuma dēļ, (Mt. 16:18): *Tu es Petrus*. Bet šie Konstantinopolē redzēja, ka tie Romā kā nemācīti ļaudis Kristus vārdus min aplami un neatbilstoši un neņēma to vērā.

144. Tā divas baznīcas, Romas un Konstantinopoles, ir strīdējušās niecīga primāta dēļ ar tīri sapuvušām, tizlām, veltīgām bezkaunībām, līdz beigu beigās velns tās ir aprijis abas, tos Konstantinopolē caur turkiem un Muhamedu, šos Romā caur pāvestību un tās zaimojošajiem dekrētiem. Es to visu stāstu tāpēc, lai būtu redzams, ka no šī jaukā Konstantinopoles koncila ir izaudzis šāds posts, tāpēc ka tur bīskaps ir iecelts par patriarhu. Lai gan bez šī strīda tomēr nevarētu iztikt, ja arī Konstantinopolē nebūtu iecelts patriarhs, jo godkārtīgais velnagalva Romā jau bija sācis visur no bīskapiem prasīt virsvadību (kā iepriekš ir sacīts); un, ja viņam pa ceļam nebūtu gadījies šis Konstantinopolē, tad viņš būtu licies uz bīskapiem Aleksandrijā, Jeruzalemē un Antiohijā un negribētu paciest Nīkajas koncila dekrētu, saskaņā ar kuru viņš ir vienlīdzīgs ar Aleksandrijas bīskapu un tiek nostādīts zem Jeruzalemes bīskapa. Jo viņš grib tads būt bez koncila un tēviem, bet gan *jure divine*, kā paša Kristus iecelts, kā viņš kliez, zaimo un melo savos dekrētos.

145. Pievērsīsimies šim otrajam pamatkoncilam Konstantinopolē- tas ir izdarījis trīs lietas. Vispirms apstiprinājis, ka Svētais Gars ir patiess Dievs, un līdzās tam nolādējis Maķedoniju, kas uzskatīja un mācīja, ka Svētais Gars ir radība. Otrkārt ir atcēlis

bīskapus- ķecerus un iecēlis kārtīgus bīskapus, it īpaši Antiohijā un Jeruzālemē. Treškārt, bīskapu Nektāriju Konstantinopolē ir padarījis par patriarhu, par ko bīskapi Romā ir kļuvuši neprātīgi, traki un ģeķīgi, lai gan mīļie tēvi varbūt bija to darījuši, labu domādami. Pirmais ir īstais galvenais jautājums un vienīgais iemesls, kāpēc ir noturēts šis koncils, no kura arī var saprast koncila viedokli, proti, ka tam nav jādara vairāk, nedz arī tas ir izdarījis vairāk kā vien uzturējis artikulu par Svētā Gara dievišķību, un ar to koncils pilnībā beidzas, jo tāpēc tas bijis sapulcināts. Otrais jautājums, par bīskapu atcelšanu, nav ticības artikuls, bet gan ārēji aptverams darbs, kas jādara un ko spēj izdarīt arī prāts, tā ka tur nav nepieciešama Svētā Gara klātbūtne īpašā veidā (kā pie ticības artikuliem), un šo jautājumu dēļ nav jāsapulcina koncils. Tāpēc tam arī jānotiek kādā citā dienā pēc koncila.

146. Jo viņi nedibina no jauna baznīcas vai bīskapa amatus Antiohijā un Jeruzālemē, bet atstāj tos, kādi tie bijuši no sākuma,- viņi tikai ieceļ tur citas personas, jo tas bija nepieciešams. Jo amatiem allaž ir jābūt baznīcā no paša sākuma un jāpaliek līdz pat beigām. Bet citas personas arvien tur ir jāieceļ, kā Matiju pēc Jūdas (Ap. d. 1:26) un dzīvu bīskapu pēc mirušā. Tas nav paša koncila darbs, bet tas var notikt, jā, tam ir jānotiek pirms koncila, koncila laikā un pēc koncila, atkarībā no baznīcas vajadzībām. Koncils nevar sanākt katru dienu, bet katru dienu ir jābūt personām, kuras var iecelt baznīcu amatos, cik vien bieži tie [amati] atbrīvojas.

147. Trešā lieta ir kas jauns, proti tas, ka viņi, cilvēciskas labvēlības vadīti, iecēla patriarhu. Bet kā tas ir izdevies, mēs esam stāstījuši iepriekš,- kādu nekrietnu ķildu un plēšanos par to sarīkoja divi bīskapi, tā ka ir labi redzams, ka to nav iedibinājis Svētais Gars. Jo tas nav ticības artikuls, bet ārējs, sataustāms prāta, vai miesas un asiņu darbs. Kas Svētajam Garam daļas gar to, kurš bīskaps ārēji ir priekšgalā vai aizmugurē? Viņam ir cits darbs nekā šādas pasaulīgas, bērnu spēles. Un no tā var mācīties ne tikai to, ka konciliem nav nekādas varas iedibināt jaunus labus darbus, vēl jo mazāk jaunus ticības artikus, bet tas arī brīdina mūs, ka konciliem katrā ziņā nav ne jādibina, ne jānosaka kaut kas jauns, koncili nav sapulcināti tādēļ, bet gan, lai aizstāvētu seno ticību pret jaunajiem skolotājiem- ja nu vienīgi viņi jaunas personas (ko nevar saukt ne par ticības artikulu, ne labiem darbiem, jo tie ir nedroši, mirstīgi cilvēki) varētu iecelt vecajos, iepriekšējos amatos. Tas ir jo vairāk, jā, ik dienas jādara arī ārpus konciliem, baznīcās.

148. Rakstot Romas bīskapam Damasam (kā ir sacīts) par to, ko viņi ir izdarījuši koncilā, arī paši koncila tēvi atzīst, ka viņi nav iedibinājuši nekā jauna: mēs zinām, ka šī ir vecā, īstenā ticība, kura vadās pēc Kristības un māca mums ticēt Dieva Tēva un Dieva Dēla, un Svētā Gara vārdā utt. Jā, viņi pilnīgi un galīgi klusē par trešo lietu, par Konstantinopoles patriarhu. Varbūt viņi ir domājuši, ka tas nav jautājums, kādēļ viņi sanāca koncilā, un tā nebūtu ķecerība, bīskapu uzskatīt par patriarhu, ja vien neuzvertu to kā ticības artikulu. Tāpat kā tagad ne ķeceris, ne pazuduši nav tie, kas pāvestu neuzskata par baznīcas galvu, neraugoties uz viņa dekrētiem, bullām un maurošanu. Varbūt arī tas viss kopā koncilā nebūs izdarīts vienprātīgi, bet gan to ir izdarījis ķeizars Teodosijs. Jo citi notikumi parāda, ka to rosināt un darīt vajadzēja Teodosijam, kuram nav bijusi vara noteikt ticības artikus.

149. Tā kā nu viņi paši saka un atzīst,- tā ir vecā, īstenā ticība, uz kuras pamata mēs pirms tam esam kristījuši un mācījuši: kāpēc tad mums būtu konciliem jādod augstā vara noteikt jaunus artikus un kā ķecerus sadedzināt tos, kuri tam netic? Tas visādā ziņā nenozīmē pareizu concilu izpratni un priekšstatu par to, kas ir concils, vai arī, kas ir tā amats un darbs,- tas nozīmē burtiski uzlūkot vārdus un dot tiem visu varu, arī pār pašu Dievu. Par to pēc tam, vēlāk. Aplūkosim īsumā arī divus pārējos pamatconcilus.

Par trešo pamatconcilu Efezā.

150. Trešais pamatconcils ir noturēts ķeizara Teodosija Jaunākā laikā, kura vectēvs bija Teodosijs Pirmais, kurš minēts iepriekš, runājot par otro concilu. Šis ķeizars sapulcināja kopā 200 bīskapus Efezā. Un, kaut arī latīņu rakstnieki gribētu labprāt te piepīt klāt pāvestu, tad tomēr patiesība ir tāda, ka nevis pāvestam, bet gan ķeizaram ir nācies sapulcināt šo concilu. Jo Konstantinopoles patriarhs tagad bija nostādīts līdzvērtīgs Romas bīskapam, tā ka bīskapi Austrumos Romas bīskapu ņēma vērā daudz mazāk nekā iepriekš. Tāpēc Romas bīskapam bija neiespējami sasaukt šādu concilu, it īpaši Efezā, tālu viņpus jūrai, Āzijā, citādi viņš, ja spētu, būtu to nolīcis tuvāk Romai. Tā Damass darīja pēc iepriekšējā concila Konstantinopolē. Bet savus sūtņus pāvestam tur vajadzēja. Tā arī notika, taču viņi nav atradušies priekšgalā.

151. Un šī concila iemesls bija tāds- miruši bija mīļie tēvi un jaukie bīskapi: Sv. Ambrozijs, Sv. Mārtiņš, Sv. Hieronīms, Sv. Augustīns (kurš ir miris tieši tajā gadā), Sv. Hilārijs, Sv. Eisebijs u.c., un viņu vietā bija nākuši mazāk cienīgi baznīctēvi, tādēļ arī ķeizars Teodosijs vairs negribēja ļaut izvēlē Konstantinopoles bīskapu no Konstantinopoles priesteriem vai garīdzniekiem, jo viņi parasti bija lepni, godkārīgi un iedomīgi, un mēdza radīt tikai ķibeles. Jo tāds ir bijis arī Sv. Jānis Hrizostoms, kā vēsta "Tripartit" hronika. Tāpēc ķeizars lika saukt kādu *advenam* (tā viņš tiek dēvēts) no Antiohijas, vārdā Nestoru, kas dzīvoja stingru, šķīstu dzīvi, bija ar labu balsi un daiļrunīgs, dūšīgs naidnieks visiem ķeceriem,- viņam vajadzēja kļūt par Konstantinopoles patriarhu un bīskapu. Un ķeizars šeit pamatīgi kļūdījās un atrada "īsto"- viņš gribēja izbēgt no lietus un iekrita ūdenī.

152. Nestors sāka aizstāvēt savu priesteri Anastasiju, kas bija sludinājis: Jaunavu Mariju nevajag dēvēt par Dieva Māti, jo, tā kā viņa bija cilvēks, viņa nevarēja piedzemdēt Dievu. Tas visus kristiešus aizskāra, un viņi to saprata tā, ka viņš Kristu, piedzimušu no Marijas, neuzskata par Dievu, bet gan tikai par cilvēku, kādi esam visi mēs- un no tā izcēlās tāds troksnis un maldi, ka ķeizaram nācās sapulcināt concilu, lai atrisinātu šo jautājumu. Tad Efezā sanāca kopā (lai gan lēnām) augstie bīskapi, Nestors ar daudziem citiem, Kirils no Aleksandrijas, Juvenāls no Jeruzālemes. Un, kad Jānis no Antiohijas ļoti kavējās, nāca Kirils un Juvenāls, kas bija Nestora naidnieki, un nolādēja viņu, un Nestors ar saviem biedriem, savukārt, nolādēja viņus. Kad ieradās Jānis no Antiohijas un ieraudzīja šādu šķelšanos, viņš kļuva dusmīgs uz Kirilu, ka tas, būdams ar tik gaišu galvu, bija tik steidzīgi nolādējis Nestoru. Arī abi šie tādēļ nāca kopā un viens otru nolādēja, un izslēdza no bīskapa amata.

153. Redzot, ka bija izcēlusies šāda postaža, Nestors sacīja: ak, atmetīsim to, kas mums rada šādu nepatiku, un atzīsim, ka Marija ir Dieva Māte. Bet šāds atsaukums nelīdzēja, viņš palika nolādēts un izraidīts no zemes. Kaut arī pēc koncila abi bīskapi, Antiohijas un Aleksandrijas, mājās nonākuši, viens otru nolādēja, tomēr visbeidzot viņi atkal salīga mieru. Tomēr ir pretīgi un nožēlojami lasīt to, ka šādi augsti ļaudis ir rīkojušies tik sievišķīgi un bērnišķīgi, un viņiem gan tur būtu vajadzīgs Konstantīns, kas būtu iesviedis ugunī arī viņu sūdzību rakstus. Bet tie, kas varētu to izdarīt, bija miruši.

154. Ja nu Nestors ir bijis šādos maldos, ka viņš Kristu nav uzskatījis par Dievu, bet tikai par cilvēku, tad viņš ir nolādēts taisnīgi, jo viņš ir mācījis daudz ļaunāk nekā Ārijs vai Maķedonijs. Tas nu ir trešais pamatkoncils, vairāk tas neko nav pārrunājis. Un mēs tomēr redzam, ka tas nav dibinājis nekādu jaunu artikulu, bet gan aizstāv seno, īsteno ticību pret Nestora jauno mācību (ja viņš to ir mācījis citādāk), tā ka tas nedod konciliem varu noteikt jaunus artikus. Jo tas, ka Kristus ir īstens Dievs, ir aizstāvēts iepriekš, Nīkajas un Konstantinopoles koncilos, kā pareizs, sens artikuls, kas turēts no paša sākuma un caur Svētajiem Rakstiem pierādīts un apliecināts pret jauno ķeceri Āriju. Citi tur noteiktie dekrēti attiecas uz miesīgām lietām un nav ticības artikuli- tos mēs atmetam.

155. Bet, lai mēs šo koncilu saprastu pamatīgāk, parunāsim par to nedaudz vairāk. Jo es pats varbūt neesmu spējis saprast, kādi ir bijuši Nestora maldi, esmu allaž līdz ar citiem domājis, ka Nestors ir noliedzis Kristus dievišķību un uzskatījis Kristu ne par ko vairāk kā tikai par cilvēku, kā vēsta pāvesta dekrēti un visi pāvestiešu rakstnieki- bet vadoties pēc viņu pašu vārdiem, kad es tos pareizi uzlūkoju, man ir nācies domāt citādāk. Jo tie vaino Nestoru, ka viņš no Kristus izveido divas personas, proti, Dievu un cilvēku. Daži, kas arī nav spējuši to saprast, izdomā, ka viņš ir mācījis šādi: Kristus vispirms ir piedzimis no Marijas kā tūrais cilvēks, pēc tam dzīvojis tik svēti, ka Viņā iemiesojās dievišķība, un tādējādi Viņš ir tapis par Dievu. Un viņu raksti ir tik sarežģīti, ka es domāju,- viņi vēl šobaltdien paši nezina, kas un kāpēc ir nolādējis Nestoru. Pie tam ielāgo,- viņi atzīst, ka Nestors ir uzskatījis Kristu par Dievu un cilvēku, kaut arī divās personās. No tā izriet, ka Nestors nav Kristu uzskatījis tikai par cilvēku, kā mēs visi esam domājuši, jo, pēc paša vārdiem, viņš Kristu uzskata arī par Dievu. Un paliek vienīgi problēma [mezgls?], ka viņš Kristu, patiesu un īstenu Dievu un cilvēku, ir uzlūkojis divās personās- dievišķā un cilvēciskā. Tas ir viens.

156. Kurš nu sadala Kristu un no Viņa izveido divas personas, tas rada divus Kristus, vienu dievišķu Kristu, kas ir tikai Dievs un nav cilvēks,- un vienu cilvēcisku Kristu, kas ir tikai cilvēks un nav Dievs. Citādi tās nevarētu būt divas personas. Taču ir skaidrs, ka Nestors nav ticējis diviem Kristiem, bet gan vienam vienīgam. To parāda viņu vārdi, ka Nestors par divām personām ir uzskatījis vienu Kristu, proti, vienīgo, to pašu, īsteno un nekādu citu Kristu. Tad aplams un nepareizs būs arī tas, ka Nestors ir Kristu uzskatījis par divām personām. Jo nevar kopā savienot to, ka Kristus ir divas personas un tomēr Viņš paliek tas pats vienīgais Kristus, bet gan, kā ir sacīts,- ja tās ir divas personas, tad ir divi Kristi un nevis viens Kristus. Bet Nestors uzlūko tikai vienu Kristu. Tāpēc viņš nav varējis uzskatīt Kristu par divām personām. Citādi viņam pašam pretrunā ar sevi nāktos sacīt “jā” un “nē” vienā un tajā pašā jautājumā.

Tā arī hronikās nekur nav rakstīts, ka Nestors ir Kristu uzskatījis par divām personām, ja nu vienīgi tā prāto pāvesti un viņu vēsturnieki. Lai gan arī viņi paši atzīst, ka izdomā to, ka Nestors esot mācījis,- Kristus ir kļuvis par Dievu pēc piedzimšanas no Marijas, vai arī savienojies ar Dievu vienā personā. Uz to viņus ir piespiedusi sirdsapziņa vai maldi, jo viņiem ir nācies atzīt, ka Nestors uzlūkoja tikai vienu vienīgo Kristu.

157. Nu nav skaidrs, kas tad ir nolādēts Nestora mācībā un kāpēc pret viņu ir noturēts šis trešais pamatkoncils, ja Nestors māca, ka Kristus ir patiess Dievs un cilvēks, ir arī viens vienīgs Kristus, nevis divi Kristi, tas ir, viena vienīga persona divās dabās, kā ticam mēs visi un ir ticējusi visa kristietība no paša sākuma. Jo atklājas tas, ka pāvests ar saviem ļaudīm ir izdomājuši par Nestoru to, ka viņš Kristu uzskata vienīgi par cilvēku un nevis arī par Dievu un ka viņš Kristu ir uzskatījis par divām personām vai diviem Kristiem. Tas izriet (es saku) ne tikai no hronikām, bet arī no pāvesta un viņa rakstnieku vārdiem un rakstiem. Kur tad nu Nestors ir maldījies? Noskaidrojot to, mēs uzzināsim šī koncila sasaukšanas iemeslu.

158. Izlasi vienu- divas lapas *Tripart. 4. 12.* grāmatā, to tu vari izdarīt nepilnā ceturtdaļsundā, tur ir rakstīts tas viss, ko pamatā var uzzināt par Nestoru un šo koncilu. Un pavēro, vai es esmu trāpījis mērķī! Lieta ir šāda: Nestors ir bijis lepns, nemācīts vīrs, un, kad viņš kļuva tik liels bīskaps un patriarhs, viņš domāja, ka viņu vajadzētu uzskatīt par mācītāko vīru zemes virsū, viņam nevajag lasīt nekādas priekšgājēju vai citas grāmatas, nedz arī mācīties runāt par lietām tā, kā to dara viņi, bet gan, tā kā viņš bija daiļrunīgs un labu balsi, viņš gribēja būt pašradīts doktors un mācītājs, un, kā viņš kaut ko izrunāja vai izteica, tam bija jābūt pareizam. Un ar šādu lepnumu viņš atdūrās pie šī artikula, ka Marija ir Dieva Māte vai Dieva Dzemdētāja. Te viņš, savukārt, atrada arī pretī lepnus bīskapus, kuriem nepatika viņa lepība, it īpaši Kirilam Aleksandrijā. Jo tur nebija neviena Augustīna, ne arī Ambrozija. Nestors nu Antiohijas baznīcā bija mācījis, ka Kristus ir īstens Dievs, piedzimis no mūžības Tēva, kā to ir aizstāvējis Nīkajas koncils, un pēc tam no Jaunavas Marijas ir piedzimis īstens cilvēks. Šīs abas lietas, bez šaubām, Nestors zināja, viņš pats tās sen atpakaļ bija sludinājis, jā, viņš tik dūšīgi vajāja Nīkajas koncilā nolādētos ariāņus, ka tādēļ izdarīja arī daudz slepkavību un asinsizliešanas. Tik stingri viņš Kristu uzskatīja par patiesu Dievu un cilvēku.

159. Turklāt viņš arī pieļāva, ka Kristus, Dieva Dēls, būtu piedzimis no Jaunavas Marijas pēc savas cilvēka dabas, nevis pēc dievišķības, ko sakām arī mēs un visi kristieši. Bet te nu viņš nonāca strupceļā,- viņš negribēja pieļaut, ka Mariju tāpēc sauktu par Dieva Māti, jo Kristus no viņas nebija piedzimis pēc savas dievišķības- vai arī, runājot skaidrāk,- Kristum no mātes nebija dievišķība, kā Viņam no tās bija Viņa cilvēka daba. Te ir tas strīds visā pilnībā,- ka Dievs nevar būt piedzimis no cilvēka vai arī iemantot no viņa savu dievišķo dabu un cilvēks nevar piedzemdēt Dievu vai arī Dievam dot Viņa dievišķo dabu. Jo lepna, vienkāršais, nemācītais vīrs uztvēra šos vārdus: Dievs, piedzimis no Marijas,- un vārdu “piedzimt” skaidroja pēc gramatikas vai filozofijas, it kā tas nozīmētu dievišķo dabu iemantot no piedzemdētājas. Tā ir teikts arī “Tripartītā”: viņš šos vārdus ir uzskatījis par negantību, kā uzskatām arī mēs (ja vārdiem būtu šāda izpratne) un visi kristieši.

160. No tā ir redzams, ka Nestors kā nesaprātīgs, lepns bīskaps par Kristu domā patiesā nopietnībā- bet savas neizpratnes dēļ viņš nezina, ko un kā viņš runā, un neprazdams pareizi runāt par šo lietu, tomēr ir gribējis būt runas meistars. Jo arī mēs to labi zinām, ka Kristum Viņa dievišķība nav no Marijas. Bet kāpēc līdz ar to lai būtu aplami, ka Dievs ir piedzimis no Marijas un Dievs ir Marijas Dēls, un Marija ir Dieva Māte,- tas neizriet viens no otra. Te es minēšu kādu vienkāršu piemēru: kad kāda sieva piedzemdē bērnu, tad kāds samaitāts Nestors (tā viņu dēvē "Tripartīts"), būdams lepns un neskolots, varētu prātot: šī sieva ir dzemdējusi, bet viņa nav šī bērna māte, jo: bērna dvēsele, Dieva ielieta, nav no viņas dabas vai asinīm, bet no citurienes. Tādējādi šis bērns gan ir piedzimis no sievas miesīgi, bet, tā kā dvēsele nav no viņas miesas, tad viņa nav bērna māte, jo viņa nav māte bērna dveselei.

161. Šāds samaitāts sofists nenoliedz, ka vienā personā ir divas dabas, miesa un dvēsele, viņš arī nesaka, ka tur ir divas personas vai divi bērni, bet gan atzīst,- divas dabas, miesa un dvēsele, ir viena persona vai viens bērns; arī māte nav piedzemdējusi divus bērnus, bet gan vienu. Taču viņš neapjēdz to, ko viņš saka vai noliedz. Tieši šāds vīrs ir bijis arī Nestors, kas piekrīt, ka Kristus ir Dievs un cilvēks vienā personā,- bet, tā kā dievišķība nenāk no Marijas, viņu nav jādēvē par Dieva Māti. Tas taisnīgi ir nolādēts koncilā un tam ir jābūt nolādētam. Un, kaut arī Nestoram galvenajā lietā daļēji ir pareizs viedoklis, ka Kristus ir Dievs un cilvēks, tomēr nav paciešams kas cits jeb šādi vārdi un runa,- ka Dievs nav piedzimis no Marijas un no jūdiem krustā sists. Tāpat kā nav jāpacieš sofists (kas pilnīgi pareizi izsakās attiecībā uz to, ka māte nav ne piedzemdējusi, ne devusi bērna dvēseli), kad viņš saka,- bērns nav mātes dabiskais bērns un māte nav bērna dabiskā māte.

162. Kopumā lepna, nemācītais vīrs ir izraisījis īsti grieķiski negantu ķīviņu, kā romietis Cicerons saka par grieķiem: *Jam diu torquet controversia verbi homines graeculos, contentionis cupidiores, quam veritatis*. Jo, kurš atzīst, ka māte piedzemdē bērnu, kam ir miesa un dvēsele, tam ir jāsaka un jāuzskata, ka māte ir piedzemdējusi bērnu pilnībā un ir bērna īstā māte, kaut arī viņa nebūtu šī bērna dvēseles māte. Citādi no tā izrietētu, ka neviena sieva nebūtu neviena bērna māte un tiktu atcelts ceturtais bauslis: "Godini savu tēvu un māti". Tā arī ir jāsaka, ka Marija ir īstā, dabiskā māte bērnam, kuru sauc Jēzus Kristus, un viņa ir īstā Dieva māte, Dieva dzemdētāja,- un viņa dara visu, ko vēl var pateikt par bērnu mātēm, zīdīšanu, mazgāšanu, barošanu, dzirdīšanu,- Marija Dievu zīda, Dievu aijā, gatavo Dievam putru un zupu utt. Jo Dievs un cilvēks ir viena persona, viens Kristus, viens Dēls, viens Jēzus, nevis divas personas, divi Kristi, divi Dēli, divi Jēzi. Tāpat kā tavs dēls nav divi dēli, divi Hansi, divi Antiņi, lai gan viņam ir divas dabas, miesa un dvēsele, miesa- no tevis, dvēsele- vienīgi no Dieva.

[De communicatione idiomatum.]

163. Tā nu Nestora maldi nav tie, ka viņš Kristu uzskata vienīgi par cilvēku, viņš arī neizveido no Viņa divas personas, bet gan atzīst divas dabas, Dievu un cilvēku, vienā personā: bet viņš negrib piekrist *Communicationem idiomatum*- to es nespēju vāciski pateikt vienā vārdā. *Idioma* nozīmē to, kas piemīt kādai dabai vai ir tās īpašība, kā, piemēram, miršana, ciešanas, raudāšana, runāšana, smiešanās, ēšana, dzeršana, gulēšana, skumšana, priecāšanās, piedzimšana, būšana par dēlu [mātes

iegūšana?], krūts zīšana, iešana, stāvēšana, strādāšana, sēdēšana un daudz kas vēl,- to visu sauc par *idiomata naturae humanae*, tas ir, par īpašībām, kas piemīt cilvēkam no dabas, ko viņš var izdarīt vai paciest, šīm īpašībām viņam ir arī jāpiemīt. Jo grieķiski *Idioma*, latīniski *Proprium* ir viena un tā pati lieta. Tikmēr sauksim to par ī p a š ī b u. Savukārt, *Idioma Deitatis*, dievišķās dabas īpašība ir tāda, ka tā ir nemirstīga, visvarena, nebeidzama, tā nepiedzimst, neēd, nedzer, neguļ, nestāv, neiet, neskumst, neraud. Un ko te daudz runāt? Tas ir kas pilnīgi neizmērojams, citādāks- Dievs nevis cilvēks. Tāpēc *idiomata* nespēj iemantot abas dabas. Tāda ir Nestora doma.

164. Ja nu es sludinātu tā: Jēzus, Nācaretes namdaris (jo tā Viņu dēvē evaņģēliji: *filium fabri*), iet pa ielu, nes savai mātei krūzi ūdens un maizi par feniņu, Viņš kopā ar savu māti ēd un dzer, un tas pats namdaris Jēzus (Mt. 13:55.; Mk. 6:3) ir īstenais, patiesais Dievs vienā personā- te Nestors man piekrīt un saka, tas ir pareizi. Bet, ja es saku tā: tur pa ielu iet Dievs, nes ūdeni un maizi, lai Viņš kopā ar savu māti ēstu un dzertu- tā runāt man Nestors neļauj, bet gan saka: nest ūdeni, pirkt maizi, būt kādas mātes dēlam, kopā ar viņu ēst un dzert, tās ir *idiomata*, cilvēciskas īpašības un nevis dievišķā daba. Tā, ja es sacītu: namdaris Jēzus ir no jūdiem krustā sistis un šis Jēzus ir īstenais Dievs, te man Nestors piekrīt, tas ir pareizi. Bet, ja es saku: Dievs ir no jūdiem krustā sistis, tad viņš iebilst: nē. Jo krusts, ciešanas un miršana nav dievišķās, bet cilvēciskās dabas *idioma* jeb īpašība.

165. Kad nu to dzird parastie kristieši, tad viņi domā, ka Nestors Kristu uzskata vienīgi par cilvēku un sadala personu. Ko taču viņš nedomā darīt, vienīgi [viņa?] vārdi rada iespaidu, it kā viņš to darītu. No tā ir redzams, ka viņš ir bijis pilnīgi neprātīgs svētais un neapķērīgs vīrs. Jo pēc tam, kad viņš piekrīt, ka Dievs un cilvēks ir savienojušies un saplūduši vienā personā, viņš taču nekādā veidā nevar vērsties pret to, ka dievišķās un cilvēciskās dabas *idiomata* arī ir jābūt savienotām un saplūdušām. Kas citādi būtu Dievs un cilvēks vienā personā? Un viņa ģeķība ir tieši tā, pret kuru māca skolās: *Qui concedit antecedens bonae cosequentiae, non potest negare consequens*; vāciski mēs sakām tā: ja viens ir patiess, tad arī otrajam jābūt patiesam. Ja otrais nav patiess, tad nav patiess arī pirmais. Kurš piekrīt tam, ka Grēte ir tava sieva, tas nevar noliegt, ka viņas bērns (ja viņa ir dievbijīga) ir tavs bērns. Kad to māca skolā, neviens nedomā, ka var būt tik nesapratīgi ļaudis- bet pajautā reģentiem un juristiem, vai viņi bieži nav saskārušies ar šo ļaužu daļu, kas atzīst kādu lietu un tomēr negrib pieļaut to, kas no tās izriet.

166. Bet te varētu aizbildināties,- Nestors tikai ārēji atzina, ka Kristus ir Dievs un viena persona. Nē, tik gudrs lepna vīrs nav bijis, viņš to ir domājis nopietni. Jo kādā sprediķī (vēsta "Tripartīts") viņš esot kļēdzis: nē, mīļais jūd, tev nevajag dižoties, tu nevarēji sist krustā Dievu. Ar to viņš grib sacīt, ka Kristus gan ir Dievs, bet Dievs nav sistis krustā. Un koncilā, bīskapa Kirila priekšā, viņš saka: daudzi Kristu atzīst par Dievu, bet es nekad neteikšu to, ka Dievs ir *bitris* vai *trinitris*; tas ir: Jēzus ir Dievs, kā daudzi no mums atzīst- bet es negribu mācīt to, ka Dievam būtu jābūt piedzimušam divreiz vai trīsreiz- un viņš domā (kā parāda "Tripartīts"), ka jēdzieni "Dievs" un "nomirt" nesader kopā. Jo viņam šķiet[ir?] šausmīgi dzirdēt, ka Dievam ir jāmirst. Un viņa viedoklis ir bijis tāds, ka Kristus pēc dievišķās dabas ir nemirstīgs- bet viņam nav bijis tik daudz izpratnes, lai viņš to spētu paskaidrot. Turklāt viņš saskārās ar to, ka arī

citi bīskapi ir bijuši lepni un nav domājuši par to, kā dziedēt vātis, bet gan- kā jo ļaunāk plosīt.

167. Lai gan, nopietni runājot, no Nestora viedokļa ir jāizriet, ka Kristus ir vienīgi cilvēks un divas personas, lai gan tāda taču nav bijusi viņa doma. Jo rupjais, nemācītais vīrs neredzēja to, ka viņš apgalvo neiespējamās lietas, vienlaikus nopietni uzskatot Kristu par Dievu un cilvēku vienā personā un tomēr negribot piekrist par abu dabu *idiomata* tajā pašā Kristus personā: pirmo apgalvojumu es atzīstu par patiesu- bet nebūs pareizs tas, kas izriet no pirmā. Ar to viņš parāda, ka pats nesaprot to, ko viņš noliedz.

168. Jo mums, kristiešiem, Kristus divu dabu *idiomata* ir jāsavieno kopā: Kristus ir Dievs un cilvēks vienā personā. Tāpēc tas, ko par Viņu runā kā par cilvēku, ir jāsaka arī par Dievu, proti, Kristus ir nomiris un Kristus ir Dievs, tāpēc Dievs ir nomiris- nevis Dievs atsevišķi, bet ar cilvēcisko dabu savienotais Dievs. Jo, runājot par Dievu atsevišķi, aplami ir abi apgalvojumi, proti, ka Kristus ir Dievs un Dievs ir miris. Abi ir aplami. Jo te Dievs nav cilvēks. Bet Nestoram šķiet dīvaini, ka Dievs nomirst, viņš domā, ka arī tas jau ir tik dīvaini, ka Dievs kļūst par cilvēku. Jo ar to Dievs kļūst par tādu, kam jāmirst, jācieš un jāiemanto visas cilvēciskās *idiomata*. Kas gan tas būtu par cilvēku, ar kuru personiski savienojas Dievs, ja viņš neiemantotu īstas, cilvēciskas *idiomata* ? Tas būtu spoks, kā iepriekš ir mācījuši manihejieši. Savukārt tas, ko saka par Dievu, jāpiešķir arī šim cilvēkam. Proti, Dievs ir radījis pasauli un ir visvarens; cilvēks Kristus ir Dievs, tāpēc cilvēks Kristus ir radījis pasauli un ir visvarens. Jo: no Dieva un cilvēka ir tapusi viena persona, tāpēc persona nes sevī abu dabu *idiomata*.

169. Ak, Kungs Dievs, par šādiem svētīgiem, mierinošiem artikuliem nav jāķildojas, īstenā ticībā tie nav jāapšaubā, bet allaž jābūt priecīgiem, jādzied, jāslavina un jāpateicas Dievam Tēvam par šādu neizsakāmu žēlsirdību, ka Viņš ir licis savam mīļajam Dēlam kļūt mums līdzīgam, cilvēkam un brālim. Šādu negantību izraisa nolādētais sātans caur lepnēm, godkārtīgiem, pazudušiem ļaudīm, lai mums tiktu traucēts un sabojāts mīļais un svētļaimīgais prieks. Tas lai top Dievam sūdzēts! Jo mums, kristiešiem, ir jāzina: ja Dievs nepiedalās svēršanā un nedod savu atsvāru, tad mēs ar savu svaru kausu grimstam dībenā. Es to domāju tā: ja tas nozīmētu,- par mums nav miris Dievs, bet gan tikai cilvēks, tad mēs esam pazuduši. Bet, ja svaru kausā liek Dieva nāvi un nomiršanu, tad tas grimst lejup un mēs, savukārt, ceļamies augšup kā viegls, tukšs svaru kauss. Bet Viņš gan var atkal celties augšup, vai arī pamest savu svaru kausu. Bet Viņš nevarētu atrasties svaru kausā, ja Viņš nekļūtu par mums līdzīgu cilvēku,- tā ka tas nozīmē: Dievs ir miris, Dieva ciešanas, Dieva asinis, Dieva nāve. Jo Dievs pēc savas būtības nevar nomirt,- bet, kad Dievs un cilvēks ir savienojušies vienā personā, tad tas nozīmē īstenu Dieva nāvi, kad mirst cilvēks, kas ir vienots jeb ir viena persona ar Dievu.

170. To arī šis koncils pārāk maz ir nolādējis Nestora mācībā. Jo tas pārrunā tikai vienīgo *idioma*, ka Dievs ir piedzimis no Marijas. Tādēļ vēsturnieki raksta, ka šajā koncilā pret Nestoru ir nolemts, ka Marija ir jādēvē par *Theotocos*, tas ir, par Dieva Dzemdētāju, kad taču Nestorijs, runājot par dievišķo dabu, Kristū noliedza visas cilvēciskās dabas *idiomata*, kā, piemēram, nomiršanu, krustu, ciešanas un visu, kas nesaskan ar dievišķo dabu. Tāpēc viņiem vajadzēja ne vien nospriest, ka Marija bija

Theotocos, bet arī to, ka Pilāts un jūdi bija Dieva krustā sitēji un slepkavas utt. Bet tas, ka pēc tam viņu ir nolādējuši sakarā ar visām šīm *idiomata*, ka Nestors noliedz, ka Kristus ir Dievs un viena persona,- tas gan ir pareizi *in effectu* vai *ex consequenti*, bet tomēr sacīts pārāk bargi un savādi, jo Nestors par to varētu domāt vienīgi kā par pārestību un netaisnību. Jo viņš šādus vārdus nekad nav mācījis, bet gan allaž sacījis pretējo, proti, ka Kristus ir īstens, patiess Dievs un Viņš nav divas personas,- par to Nestors bija bargi vajājis ariāņus. Jo šādi rupji ļaudis neprot siloģizēt vai izdarīt *consequentias*, proti, lai, noliedzot dabas *idiomata* jeb īpašības, viņš uzskatītu par noliegtu arī pašu substanci vai dabu. Bet spriedumam būtu jāskan tā: kaut arī Nestors atzīst, ka Kristus, īstens un patiess Dievs, ir viena persona, bet, tā kā viņš šai dievišķajai Kristus personai nepieļauj cilvēciskās dabas *idiomata*, tad tas nav pareizi un nozīmē gluži kā noliegt pašu šo cilvēka dabu Kristū. Un viņiem vajadzēja uzsvērt ne tikai vienu *idiomata*, par Māti Mariju. Ar to būtu kļuvis jo labāk saprotams šī koncila galvenais jautājums, kuru, man šķiet, līdz šim ļoti reti kurš ir sapratis. No Plotīna [Platina] un daudziem tamlīdzīgiem [autoriem] to saprast ir neiespējami.

171. Jo arī es esmu saskāries ar daudzie Nestoriem, kuri ļoti sīvi pret mani ir cīnījušies par to, ka nebūtu pieļaujama Kristus dievišķība. Kā liecība tam ir arī Cvinglija raksts pret mani sakarā ar šo izteikumu: *Verbum caro factum est* (Jņ. 1:14). Cvinglijs vienkārši negribēja pieļaut, lai *Verbum* nozīmētu *factum*, bet gan gribēja šādu skaidrojumu: *Verbum caro facta est*, jo Dievs ne par ko nevar kļūt. Bet es pats tajā laikā nezināju, ka šie Nestori domā, ka arī es nesaprotu šī koncila slēdzienu, bet gan atzīstu to par maldiem saskaņā ar Svētajiem Rakstiem, Augustīnu un *Magistro Sententarium*. Un kas zina, cik daudz Nestoru ir arī pāvestībā, kuri tomēr ļoti slavē šo koncilu un paši nezina, ko slavē. Jo prāts šeit grib būt gudrs un nepieļauj, ka Dievam būtu jāmirst vai, ka Viņam var būt cilvēciska esība, kaut arī viņi kā Nestors pieraduma pēc ticētu, ka Kristus ir Dievs.

172. Nu labi, arī šis koncils, kā mēs iepriekš esam sacījuši, nav noteicis nekā jauna ticībā, bet gan aizstāvējis seno ticību pret Nestora jaunajām iedomām, tā ka no tā nevar nedz ņemt piemēru, nedz arī dot koncilam varu noteikt jaunu vai citādu ticības artikulu. Jo šis artikuls ir bijis baznīcā jau iepriekš, no paša sākuma, un nav radīts no jauna koncilā, bet gan uzturēts ar Evaņģēliju vai Svētajiem Rakstiem. Jo te ir Sv. Lūkas teiktais, (Lk. 1:32), ka eņģelis Gabriēls pasludina Jaunavai Marijai, ka no viņas ir jātop piedzemdētam Visaugstākā Dēlam. Un Sv. Elizabete saka, (Lk. 1:43): “No kurienes man tas, ka mana Kunga māte nāk pie manis?” Un eņģeļu pulki Ziemeļsvētkos līksmo (Lk. 2:11): “Jo jums šodien Pestītājs dzimis, Dāvida pilsētā, kas ir Kristus, Tas Kungs.” Tāpat arī Sv. Pāvils saka, (Gal. 4:4): “<..>Dievs sūtīja savu Dēlu, dzimušu no sievas.” Šie izteikumi (es patiešām zinu) visādā ziņā pietiekami stingri uzsver to, ka Marija ir Dieva Māte. Tā saka Sv. Pāvils, (1. Kor. 2:8): “To nav atzinis neviens šīs pasaules valdnieks; jo, ja tie to būtu atzinuši, tad tie nebūtu krustā situši godības Kungu”; tāpat arī (Ap. d. 20:28): “<..>ko Viņš pats ar savām asinīm ieguvis par īpašumu”, kad taču, ar prātu spriežot, Dievam nav asiņu. Fil. 2:6, 7 teikts: “Kas Dieva veidā būdams, neturēja par laupījumu līdzināties Dievam, bet sevi iztukšoja, pieņemdam kalpa veidu, tapdams cilvēkiem līdzīgs”. Un bērnu ticība, *Symbolum Apostolorum*, saka: “Es ticu uz Jēzu Kristu, Dieva vienpiedzimušo Dēlu, mūsu

Kungu, kas ieņemts no Svētā Gara, piedzimis no Jaunavas Marijas, cietis zem Poncija Pilāta, krustā sists, nomiris, aprakts”. Te visādā ziņā pietiekami skaidri atrodamas cilvēciskās dabas *idiomata*, un tās taču tiek piedēvētas vienīgajam Dēlam un Kungam, uz kuru mēs ticam tāpat kā uz Tēvu un kā uz īstenu Dievu. Tas būtu gana par šo koncilu.

Par ceturto pamatkoncilu Halcedonā.

173. Ceturto pamatkoncilu ir noturējis ķeizars Martiāns Halcedonā, Pontā jeb Āzijā (apmēram divdesmit divus vai divdesmit trīs gadus pēc trešā, iepriekšējā pamatkoncila Efezā). Martiāns kļuva pa ķēniņu Konstantinopolē pēc jaunākā Teodosija 455. gadā. Un tā četri pamatkoncili ir noturēti gandrīz vai 130 gadu robežās, jo Nīkajas koncils ir noturēts 327. gadā. Bet pirms tiem, līdzās tiem un pēc tiem notikuši daudzi citi koncili bez ķeizaru līdzdalības, kurus ir noturējuši paši bīskapi no sākuma līdz galam. Bet šie četri koncili nevarēja sapulcēties bez ķeizariem, tik ļoti vāji bija svētie tēvi, ka neviens otram negribēja piekāpties, kā, diemžēl, liecina notikumi, - mums par īpašu mierinājumu, lai mēs nekristu izmisumā, jo, ja šajos dažos baznīctēvos ir bijis Svētais Gars un viņi ir bijuši svēti, un viņus jādēvē par svētiem, tad arī mēs būsīm svēti un tiksīm pestīti.

174. Šī koncila sasaukšanas iemeslu es pats labprāt gribētu saprast. Jo šeit netiek sniegts nekāds ticams skaidrojums. *“Ecclesiastica”* beidzas līdz ar pirmo koncilu Nīkajā, *“Tripartīts”* un *“Teodorets”*(?) beidzas līdz ar trešo koncilu Efezā, un turpmāk nu ir gandrīz vai jātic pāvesta un viņa ļaužu stāstiem, kuru ticamība ir ļoti apšaubāma varenu, ievērojamu iemeslu dēļ: jo tie visu līdz šim ir skaidrojuši sev par labu un tik nekrietni apmelojuši Majestāti, un apmelo vēl līdz šim, ka neviens uz to nevar balstīt savu sirdsapziņu. Saki nu, kā es tikšu pestīts, ja es nesaprotu šo koncilu un nezinu, ko tas ir paveicis? Un kur ir palikuši mīļie svētie un kristieši, kuri tik daudzu simtu gadu laikā nav zinājuši, ko šis koncils ir noteicis? Jo zemes virsū allaž ir jābūt svētajiem, un, kad tie mirst, citiem ir jādzīvo, un tā no pasaules sākuma līdz pat galam - citādi būtu aplams artikuls: *“Es ticu uz vienu svētu kristīgu baznīcu, svēto sadraudzi”*, un Kristus būtu melojis, kad Viņš saka, (Mt. 28:20): *“<..>es esmu pie jums ik dienas līdz pasaules galam.”* Allaž zemes virsū (es saku) ir jābūt dzīviem svētajiem, lai viņi būtu, kur būdami, citādi Kristus valstība būtu pagalam un nebūtu neviena, kas lūgtu Tēvreizi, atzītu ticību, tiktu kristīts, ietu pie Sakramenta, saņemtu grēku piedošanas pasludinājumu utt.

175. Plotīns [Platina] un citi vēsta, ka iemesls esot šāds: Konstantinopolē kāds abats vai, kā viņi to dēvējuši, arhimandrīts, Eitihs [Eutychus] ir, pretēji Nestoram apgalvojis ko citu, un mācījis, ka Kristus ir viena persona, bet tikai dievišķajā dabā. Pretēji tam svētie tēvi koncilā ir nolēmuši, ka Kristus ir viena persona un Viņam ir divas dabas. Tas nu ir pareizi, un tā ir kristīgā ticība. Bet pāvesta hronikas raksta, ka Eitihs ir mācījis, ka pēc tam kā dievišķība ir pieņemta Kristus cilvēka daba un tādējādi Kristus ir tapis par vienu personu, pēc kā Viņā ir palikusi tikai dievišķība un Kristus ir jāuzskata tikai par Dievu un nevis par cilvēku. Ja tas ir Eitiha viedoklis, tad arī viņš ir visai rupjš Nestors, kas ir mācījis Kristu divās personās un tomēr vienā personā. Tā viņš būs mācījis, ka Kristū vienlaikus ir divas un viena daba. Jo kādā vēstulē pāvests Leons raksta, ka Eitihs un Nestors māca pretējas ķecerības. Un ir jau tiesa, ja māca, ka

Kristus ir viena un tomēr divas personas- un, otrādi, ka Kristū ir divas dabas un tomēr viena daba: tie, bez šaubām, ir pretrunīgi viedokļi, jā, ikviens pretrunā ar sevi.

176. Bet, ja pāvestieši ir zinājuši, ka Eitihia un Nestora viedoklis tāds nav bijis, viņiem patiesi vajadzēja atturēties no šādiem vārdiem un runāt nedaudz skaidrāk un *in terminis propriis*, tas ir, lietot viņu pašu vārdus. Citādi ķecerī domā, ka viņus ar varu un netaisnību grib pārsteigt ar viltotiem vārdiem un skaidrot tos aplami, kā es iepriekš esmu sacījis par Nestoru.

177. Jo to, ka Eitihs Kristū nesaskata tikai vienu dabu, rāda pašu pāvestiešu vārdi: Eitihs ir atzinis, ka Kristū ir divas dabas, proti, dievišķība ir pieņēmusi cilvēka dabu. Kas to atzīst, tas apgalvo, ka Kristum ir vairāk nekā viena daba. Bet ko Eitihs domā ar to, ka vēlāk Kristū ir palikusi tikai dievišķā daba bez cilvēciskās, to pāvestieši neparāda- atstāj jautājumu atklātu, it kā Eitihs vienlaikus ir uzskatījis, ka Kristum ir divas dabas un tomēr nav divas, bet gan viena daba. Vēlāk arī hronikas kļūst nenoteiktas un neskaidras, tā ka neviens nespēj saprast, ko domā Eitihs vai- ko apgalvo pāvesta hronikas. Līdz ar to šis koncils kopumā pazaudē tā sasaukšanas iemeslu. Jā, to nevar saprast ne no koncila apraksta, ne no pāvestu vēstulēm. Bet turpretim, ja pāvesta skrīveri nerakstītu tik grubuļaini un neaptēsti, un nepļāpātu mūsu priekšā paši saviem vārdiem, tad iznāk tā, ka viņi šo koncilu ir sapratuši gandrīz tikpat labi kā es.

178. Es pateikšu savas domas. Ja es trāpu mērķī, tad labi- ja ne, tad ar to kristīgajai ticībai nav kaitēts. Maldīgs ir Eitiha (tāpat kā Nestora) viedoklis arī par *idiomata*- taču citādā veidā. Nestors negrib pieļaut cilvēciskās *idiomata* Kristus dievišķībai, kaut arī viņš stingri pastāv uz to, ka Kristus ir Dievs un cilvēks. Turpretim Eitihs negrib dievišķības *idiomata* pieļaut cilvēka dabai, lai gan viņš stingri uzskata, ka Kristus ir patiess Dievs un cilvēks. Tā, piemēram, ja es sludinātu, ka *Verbum* Dieva Dēls ir debess un zemes Radītājs, vienāds ar Tēvu mūžībā, (Jņ. 1:13, 14) un *Verbum* ,- tas pats Dieva Dēls ir patiess cilvēks, (Jņ. 1:3). To Eitihs man atļauj un par to nešaubās. Bet, ja es tā turpinu un apgalvoju, ka šis cilvēks Kristus ir debess un zemes Radītājs- te Eitihs saskaras ar šķērsli un šī vārda priekšā iztrūkstas: cilvēks rada debesis un zemi? Un saka: nu, nē! Jo šāda dievišķā *idioma* (kā radīt debesis), nepiedien cilvēkiem. Bet viņš neapjēdz, ka, iepriekš pieļaujot to, ka Kristus ir patiess Dievs un cilvēks vienā personā, viņš tomēr negrib no tā izdarīt secinājumu jeb *consequens bonae consequentiae*.

179. Jo tam, kas atzīst, ka Dievs un cilvēks ir viena persona, šādas savienšanās dēļ vienkārši ir jāpieļauj arī divas dabas vienā personā,- ka šis cilvēks, kas piedzimis no Jaunavas Marijas, ir debess un zemes Radītājs. Jo Viņš ir tāds kļuvis vienā personā, proti, kā Dievs, kas ir radījis debesis un zemi. Eitihs nesaprot šādu secinājumu, un tomēr viņš stingri uzsver, ka Kristus ir Dievs un cilvēks. Viņš arī neredz, ka Kristū tiek noliegta cilvēka daba, ja viņš atdala dievišķās *idiomata* no cilvēciskās dabas. Jo ar to tiktu sadalīta persona un Kristus nebūtu cilvēks. Un to apgalvo tie, kuri par Eitihu raksta, ka viņš nav pieļāvis Kristū cilvēka dabu, *scilicet in consequenti*, kad viņš taču atzīst, *scilicet in antecedenti*, ka dievišķā un cilvēka daba ir viens un tas pats Kristus, viena persona un divas dabas. Kopumā, kā ir sacīts iepriekš, kas Kristū atzīst divas dabas, Dieva un cilvēka, tam ir jāpieļauj arī Viņa personas abas *idiomata*.

Jo Dievs un cilvēks nav nekas, ja viņiem nav savas *idiomata*. Tāpēc gan Nestors, gan Eitihs ar saviem maldiem ir nolādēti taisnīgi.

180. Lai gan ir tiesa, ka Eitihs varbūt ir piedzīvojis vairāk uzbrukumu nekā Nestors. Jo cilvēka dabas *idiomata*, kā, piemēram, ēšana, dzeršana, gulēšana, skumšana, ciešanas, miršana, aprakšana kapā u.c., tagad ir tālu no Kristus. Jo Viņš nu sēž pie Dieva labās rokas un nekad vairs neēd, nedzer, neguļ, neskumst, necieš, nemirst mūžībā,- kā to piedzīvosim arī mēs, kad no šīs dzīves nonāksim tajā, (1. Kor. 15:49, 53). Šīs ir laicīgas un pārejošas *idiomata*; bet paliek dabīgās, kā, piemēram, ka Viņam ir miesa un dvēsele, āda un mati, asinis un miesa, smadzenes un kauli, un visi cilvēka dabīgie locekļi. Tāpēc ir jāsaka: šis cilvēks, Kristus, Marijas miesa un asinis, ir debess un zemes Radītājs, ir pieveicis nāvi, izpircis grēkus, sagrāvis elli,- tās ir vienīgi dievišķīgas *idiomata*, un tomēr tās tiek pareizi un kristīgi pievienotas Marijas miesai un asinīm, jo Viņš nav divas, bet gan viena persona.

181. Tāpat kā tavu dēlu Pēteri sauc par skolotu, lai gan šī *idiomata* piemīt tikai dvēselei, nevis miesai, un kāds Eitihis varētu māzoties: nē, skolots nav Pēteris, bet gan viņa dvēsele. Turpretim kāds Nestors varētu sacīt: nē, es neesmu nopēris tavu dēlu, bet viņa miesu. Tas šķiet tā, it kā no viņa gribētu izveidot divas personas, vai arī paturēt tikai vienu dabu, kas taču tā nav domāts. Tā ir neizpratne un seklums, un tas liecina, ka viņi nav bijuši labi *Dialectici*. Tomēr šāda neizpratne nav retums pasaulē arī citās lietās, kad bieži kaut ko atzīst un tomēr noliedz to, kam ir jāizriet no iepriekš atzītā, kā sacīts: *Antecedente concessio negare consequens*. Kā, piemēram, tagad ir daudz lielu kungu un skolotu ļaužu, kuri droši un stingri atzīst, ka ir pareiza mūsu mācība par ticību, kas padara pestītu bez nopelna, vienīgi caur žēlastību,- bet to, ka tāpēc vajadzētu atteikties no klosteriem un nicināt tos un kalpošanu svētajiem,- pret to viņi atduras, lai gan to taču prasa secinājumi un konsekvence. Jo neviens jau nevar kļūt taisnots citādi kā vienīgi caur ticību,- no tā izriet, ka caur klosteru dzīvi nevar tikt taisnots. Kas tad pie tās tur? Kālab tā vajadzīga?

182. Ar to es arī pats sevi ņemu aiz deguna un nepateicībā neaizmirstu savu ģeķību: pirms 20 gadiem- kā vēl joprojām- es esmu mācījis, ka taisno vienīgi ticība bez darbiem. Bet, ja toreiz būtu piecēlies kāds, mācot, ka mūku un mūķeņu kārtā ir elkdievība un mises ir īsta negantība, tad, ja arī es šādu ķeceri nebūtu palīdzējis sadedzināt, es tomēr būtu uzskatījis, ka viņš ir sadedzināts pelnīti. Un es, neapdomīgais ģeķis, neredzēju secinājumu, kuru man vajadzēja pievienot klāt, proti, ja taisno vienīgi ticība, tad to nevar izdarīt mūku kārtā un mise. Un, kas bija vēl daudz jaukāk, zinot, ka tā bija tīrākā cilvēku mācība un darbi, es to tomēr neattiecināju arī uz labajiem darbiem, kas ir Dieva pavēlāti un darīti ticībā. Proti, es ļoti prātīgi biju apliecinājis sevī pats savu personīgo Nestoru un Eitihu (taču citās lietās),- es pieļāvu vienu, nesecinot to, kas izrietēja no pirmā, tāpat kā Nestors piekrīt, ka Kristus ir Dievs un cilvēks, un negrib piebilst, ka tas pats Dievs ir piedzimis un nomiris, kad taču otrs izriet izriet no pirmā.

183. Tālāk, kad Lutērs bar pāvestiešus, ka viņi nemāca kristīgo ticību un arī nekādus labos darbus, tad arī pāvestieši nestāv dīkā, un, savukārt, Luteru bar vēl dūšīgāk, ka viņš kristīgo ticību nemāca pareizi un aizliedz labos darbus. Kas tad ir par šķērslī tam, ka viņi nav vienoti tajā, ko viņi vienādi atzīst? To es tev pateikšu: te kāds Nestors ir

klupis pār *idiomata*. Luters grib labos darbus, bet tiem nepiemīt košā, dievišķā *idiomata*, ka labie darbi gandara par grēkiem, salīdzina Dieva dusmas un taisno grēcinieku. Jo šāda *idiomata* piederas tam, kuru sauc par “Dieva Jēru, kas nes pasaules grēku”, (Jņ. 1:29). Jā, bez šaubām, šāda *idiomata* piedien Kristus asinīm un miršanai, labajiem darbiem ir jābūt citai *idiomata*, citam nopelnam un citai algai. To pāvestieši negrib pieļaut, viņi piedēvē labajiem darbiem to, ka tie gandara par grēkiem un padara ļaudis dievbijīgus. Tāpēc viņi kliedz, ka Luters nemāca, bet aizliedz labos darbus. Bet viņi neredz šo secinājumu jeb konsekvenci, ka mācīt labos darbus, kuri gandara par grēkiem, nozīmē gluži kā nemācīt nekādus labos darbus. Jo šādi labie darbi nav *nihil in rerum natura*, nav nekas un nav nekur, un arī nevar būt. Tāpēc tieši tādējādi, ka viņi visnotaļ stingri māca un atzīst labos darbus, viņi nemāca pilnīgi nekādus labos darbus.

184. Te tu redzi, kāda ir Nestora *Dialectica*, kurš dod *antecedens* un noliedz *consequens*, un līdz ar to padara aplamu arī *antecedens*. Jo, ja viens ir patiess, tad arī otram ir jābūt patiesam pareizā secinājumā vai konsekvencē. Turpretim, ja pēdējais ir aplams, tad jābūt aplamam arī pirmajam. “Labie darbi gandara par grēkiem”,- to viņi ne vien piebilst, bet arī krietni piekopj; bet secinājumu, kas no tā izriet, proti, ka šādi darbi nav labie darbi, jā, nav nekas un pilnīgi nekādi darbi,- to viņi nolād. Tas taču lieliski izriet no iepriekšējā. Jo labie darbi, kas gandara par grēkiem, nav nekādi labie darbi. Tāpat kā varens ir šis secinājums, *qui docet id, quod non est, docet nihil*, - kurš māca to, kas nav, tas nemāca neko. Tā varētu runāt arī par ticību: kas māca šādu ticību, kura netaisno viena pati un bez darbiem, tas nemāca nekādu ticību. Jo tāda ticība, kas taisno ar vai caur darbiem, nav nekas un tādas nav nekur.

185. Es gribu minēt vēl vienkāršāku secinājumu. Daži juristi piekrīt, ka priesteru laulība ir pareiza- bet viņi nepiekrīt secinājumam, ka bērniem ir jābūt mantiniekiem. Tas nozīmē, ka priesteru laulība ir netikla. Jo, ja ir laulība, tad arī bērnam ir jābūt mantiniekam, un, ja viņš nav mantinieks, tad tur nav laulības (*caeteris paribus*); skolās to sauc šādi: *negare consequens antecendentis concessi in bona consequentia*; un: *destructo consequente, retinere antecedens*, - tas ir neiespējami un tie ir rupji, nesaprātīgi ļaudis. Bet te klūdījušies ir abi, Nestors un Eitihs, - kā tas ir noticis arī daudziem citās lietās. Jo viņi abi noteikti ir nopietni uzskatījuši Kristu par Dievu un cilvēku vienā personā, kā to apliecina hronikas un arī *Acta Conciliorum*, un tomēr viņi nav spējuši orientēties secinājumos jeb konsekvencēs, ka persona, kas ir Dievs un cilvēks, ir sista krustā un ir radījusi debesis, - tomēr Dievs nevar tikt sists krustā, nedz arī- cilvēks spēj radīt debesis.

186. Un ko lai saka par mums? Apustuļi līdz ar daudziem tūkstošiem jūdu tika taisnoti vienīgi caur ticību (Ap. d. 15:11), tas ir, caur Kristus žēlastību; tomēr arī viņos bija savs Nestors un Eitihs, viņi neredzēja šo secinājumu, ka Mozus bauslība te nekā nepalīdz, nedz arī spētu palīdzēt, bet arī šeit gribēja izgudrot *idiomata*, kas piedien tikai Dieva Jēram un sacīja (kā teikts iepriekš): pagāni nevar tikt pestīti, ja viņi neapgraizās un netur Mozus bauslību. Tas bija gluži kā noliegt Kristu ar Viņa žēlastību, kā saka Sv. Pāvils, (Gal. 2:21): “<.>ja bauslībā ir taisnība, tad Kristus velti ir miris”, un (Rom.11:6): “Bet, ja pēc žēlastības, tad vairs ne no darbiem”. Bet tie Jeruzālemē saka: secinājums ir tāds- tā gan ir vienīgi žēlastība, bet tam tomēr ir jābūt

arī darbam- jo, tā kā žēlastība to vēl nav izdarījusi, tad tas ir jādara bauslībai. Vāciski tas nozīmē cirst sev pašam pļauku un nesaprast, ko runā. Skolas to (kā ir sacīts) dēvē par *Antecedens concedere*, un *consequens negare*; vai arī, *consequens destruere* un *antecedens affirmare*- vienā jautājumā vienlaikus sacīt “jā!” un “nē!”. To nedarīs neviens cits kā pilnīgi nesaprātīgs vai pazudis zobgalis.

187. Tā tagad dara arī mani antinomiāņi, kuri ļoti jauki un īstenā nopietnībā (kā es domāju) sludina par Kristus žēlastību, par grēku piedošanu un visu, kas vēl ir sakāms par pestīšanas artikulu. Bet viņi kā velns izvairās no šīs konsekvences, lai ļaudīm sacītu arī par trešo artikulu, svētīšanu[Heiligung], tas ir, par jauno dzīvi Kristū. Jo viņi domā, ka ļaudis nevajag ne izbiedēt, ne skumdināt, bet gan allaž mierinoši sludināt par žēlastību un grēku piedošanu Kristū, un katrā gadījumā jau viņi vairās no šādiem vai līdzīgiem pārmetumiem: tu gribi būt kristietis un tomēr palikt laulības pārkāpējs, meitu ģēģeris [Hurenjaeger], piedzērusi cūka, augstprātīgs, alkatīgs, augļotājs, skaudīgs, atriebīgs un ļaundarīgs? Nē, viņi saka tā: ja tu esi laulības pārkāpējs, netiklis, skopulis vai citāds grēcinieks, tad, ja vien tu tici, tu esi pestīts, tev nevajag būties bauslības priekšā, Kristus to visu ir piepildījis.

188. Mīļais, saki man, vai tas nenozīmē *Antecedens concedere* un *consequens negare*? Jā, tas nozīmē noņemt nost un padarīt par neko Kristu tieši tur, kur Viņš tiek sludināts visvairāk. Un tas viss ir tikai “jā!” un “nē!” vienā un tajā pašā lietā. Jo šāds Kristus nav nekas un tāda nekur nav, kas būtu nomiris par šādiem grēciniekiem, kuri pēc grēku piedošanas atmet grēkus un sāk jaunu dzīvi. Tādējādi viņi jauki pēc Nestora un Eitiha *Dialectica* sludina Kristu tā, ka Kristus ir un tas tomēr nav Kristus- un viņi gan ir labi Lieldienu sludinātāji, bet nekrietni Vasarsvētku sludinātāji. Jo viņi nesludina par *de sanctificatione et vivificatione Spiritus Sancti*, par Svētā Gara svētīšanas darbu, bet tikai par Kristus pestīšanu, kad taču Kristus (kuru viņi sludina pienācīgi labi) ir Kristus tāpēc vai arī Viņš ir iemantojis atpestīšanu no grēkiem un nāves tāpēc, lai Svētais Gars mūs no vecā Ādama padarītu par jauniem ļaudīm, lai mēs grēkam būtu miruši un dzīvotu taisnībā, kā māca Sv. Pāvils (Rom. 6:2), šeit, zemes virsū, sākam un pieņemamies spēkā un tur to piepildām.

189. Jo Kristus mums ir nopelnījis ne tikai *gratiam*, žēlastību, bet arī *donum*, Svētā Gara dāvanas, lai mums būtu ne tikai grēku piedošana, bet arī iespēja pārstāt grēkot. Kas nu nepārtrauc grēkot, bet gan paliek iepriekšējā, ļaunajā dzīvē, tam no antinomiāņiem vajag dabūt kādu citu Kristu. Tur nav īstenais Kristus un kaut visi eņģeļi kliegtu tikai: “Kristus, Kristus”, viņi ar savu jauno Kristu tiks pazudināti.

190. Redzi nu, cik slikti *Dialectici* mēs esam augstās lietās, kas ir pāri mūsu saprašānai vai nav piedzīvotas, tā ka mēs vienlaikus kādu lietu turam un neturam. Bet niecīgās lietās, tur mēs esam pār mēru labi *Dialectici*. Jo zemnieks, lai cik rupjš būdams, ir ātri sapratis un izrēķinājis: kurš man dod vienu grasi, tas man nedod guldeni- jo tas izriet no viņa paša prāta un viņš labi redz secinājumu. Bet mūsu *Antinomi* neredz, ka viņi sludina Kristu bez un pret Svēto Garu, jo viņi grib ļaut ļaudīm palikt vecajā dzīvē un tomēr pasludināt viņus par svētļaimīgiem, kad taču konsekvence pagēr to, lai kristietim būtu Svētais Gars un viņš dzīvotu jaunu dzīvi, vai arī zinātu, ka viņam nav nekāda Kristus. Tomēr ēzeļi grib būt labāki *Dialectici* nekā M. Filips[Philippus](Melanhtons?) un Aristotelis. Par Luteru man jāklusē, jo pāvests ir

respektējis vienīgi viņus, salīdzinājumā ar mani viņi ir uzlidojuši pārāk augstu. Nu labi, Nestora un Eitiha *Dialectica* ir parasta nelaime, it īpaši attiecībā uz Svētajiem Rakstiem- bet citās lietās viņi prot turēties labāk. Lai gan arī smalkās lietās viņi dod pietiekami daudz darba juristiem un reģentiem, kur viņiem ir vienlaikus jāklausa “jā!” un “nē!” un ar lielām pūlēm tie jānošķir.

191. Ja nu pēc bīskapu pamācības Eitihs un Nestors ir spītīgi un lepnī palikuši pie sava prāta (par ko es nevaru spriest un man arī nav jāspriež, ciktāl esmu lasījis hronikas), tad viņi ir taisnīgi nolādēti ne vien kā ķeceri, bet arī kā rupji ģeķi. Bet, ja arī viņi nav spītīgi uzsvēruši uz savu viedokli, kā koncila akts īpaši ziņo par Eitihu, un koncils nomaldījušos nav draudzīgi pamācījis pēc Sv. Pāvila mācības, (Gal. 6:1), tad koncils tomēr ir izspriedis lietu pareizi pašu par sevi, bet par savu lepnību un pārsteidzīgo iesākumu (jo koncils ir ievērojams un tajā ir bijuši sešsimt trīsdesmit bīskapi) abiem būs jāatbild īstenā soģa priekšā.

192. Es atminos, kā M. Johanu Vezāliju [Wesalia] (kas ir bijis sludinātājs Maincā, pirms viņš pārvaldīja augstskolu Erfurtē, balstoties uz savām grāmatām, no kurām smeļoties, arī es tur esmu kļuvis par maģistru) nolādēja izmisīgie, augstprātīgie slepkavas, saukti par *haereticae pravitatis inquisitores* (man būtu jāsauc *inventores*), sludinātājmūki [Predigermonche], tikai tāpēc, ka viņš negribēja sacīt: *Credo Deum esse*, bet gan sacīja: *Scio Deum esse*. Jo visās skolās uzskatīja, ka *Deum esse, per se notum sit*, kā saka arī Sv. Pāvils (Rom. 1:19). Tā arī baskāju slepkavas ir izrīkojušies ar Johanu Iltenu Eizenahā [Eisenach], par to rakstīts Apoloģijā.

????? trūkst panti 193-236

237. Es visādā ziņā domāju, tā ir pietiekami svarīga lieta, lai noturētu ievērojamu, stingru, varenu concilu. Te vajadzētu palīdzēt ķeizaram un ķēniņiem, un pāvestu, ja viņš negribētu, uz to piespiest, kā ir darījuši ķeizari četros pamatconcilos. Bet tur nevajadzētu sanākt visiem bīskapiem, abatiem, mūkiem, doktoriem un nederīgajai kleksētāju saimei un lielajai pavadoņu svītai, citādi tas būs tāds concils, kur pirmo gadu izlieto atnākšanai[sanākšanai kopā?], ķildām par to, kas concilu vadīs, kam jāsež priekšgalā, kam aizmugurē; otrais gads paietu ar greznību, banketiem, savstarpējiem apvainojumiem un dzēlieniem; trešais gads- ar citām lietām vai varbūt arī ar viena vai divu Janu Husu sadedzināšanu,- un tas prasītu tādus izdevumus, ka ar tiem labi varētu uzturēt karagājienu pret turkiem. Bet vajadzētu no visām zemēm aicināt Svētajos Rakstos īsti pamatīgi skolotus ļaudis, kas ar nopietnību un no sirds domātu arī par Dieva godu, kristīgo ticību, baznīcu, dvēseļu svētību un mieru pasaulē. Tostarp arī dažus no pasaulīgās kārtas (jo tas attiecas arī uz viņiem), kuri arī būtu saprātīgi un sirsnīgi. Kā piemēram, ja būtu dzīvs Hanss fon Švarcenberga kungs vai viņam līdzīgie,- tiem varētu uzticēties. Un būtu gana, ja vispār kopā būtu ap trīs simt atlasītu ļaužu, uz kuriem varētu balstīties zeme un ļaudis: tāpat kā pirmajā concilā, kurā no visām zemēm, kas tagad pieder turkam un mūsu monarhiem, nebija sapulcināts vairāk par trīs simt astoņpadsmit cilvēku, un tomēr septiņpadsmit no viņiem bija viltnieki un ariāņi. Otrajā concilā, Konstantinopolē, bija simt piecdesmit cilvēku. Trešajā concilā, Efesā, divsimt. Ceturtajā concilā, Halcedonā, sešsimt

trīsdesmit cilvēku, gandrīz tikpat daudz kā visos citos kopā, un tomēr tie bija pilnīgi nesalīdzināmi ar baznīcniekiem Nīkajā un Konstantīnopolē.

238. Nevajadzētu izskatīt arī visu zemju lietas, kuras parasti neviens nespēj vai negrib iztiesāt, arī vecās, satrūdējušas pārrunas, un visu uzkraut uz kakla koncilam. Tur vajadzētu būt vienam Konstantīnam, kurš savāktu šādas lietas, visas iesviestu ugunī, liktu tās iztiesāt un izšķirt mājās, savās zemēs, un aicinātu ķerties pie lietas un nonākt pie svarīgākā. Tur tad tiktu publiski, pa daļām, nolasīta, atklāta un tūliņ nolādēta pāvesta ķecerība, jā, negantības,- ka tas viss ir pret Sv. Pētera artikulu un pret baznīcas veco, īsteno, kristīgo ticību, kas no pasaules sākuma ir saturējusi Sv. Pētera artikulu.

239. Jā, tu saki, uz šādu koncilu nav ko cerēt. Tā es gan domāju arī pats. Bet, ja grib par to runāt un prasīt vai vēlēt koncilu, tad vajadzētu vēlēt tādu, vai arī šo domu pilnīgi atlikt malā, klusēt un negribēt nekādu koncilu. Jo tāds ir bijis pirmais koncils Nīkajā un otrs Konstantīnopolē- kuru piemēram visādā ziņā būtu taisnīgi sekot. Un es to parādu tāpēc, ka ķezaru un ķēniņu kā kristiešu pienākums būtu sapulcināt šādu koncilu, lai glābtu daudzus tūkstošus dvēseļu, kuras pāvests ļauj samaitāt ar savu tirāniju un bailēm no koncila. Visas šīs dvēseles caur koncilu labi varētu nonākt atpakaļ pie Sv. Pētera artikula un īstās, vecās, kristīgās ticības,- citādi tām jāklūst pazudušām. Jo šīs dvēseles nevar iemantot šo Sv. Pētera mācību, tāpēc ka viņas par to nekā ne dzird, ne redz.

240. Un kaut arī citi monarhi negribētu palīdzēt pamatkoncila sasaukšanai, tad tomēr ķezars Kārlis un vācu firsti varētu labi noturēt kādu provinciālu [Provincial] vācu zemēs. Daži domā, ka no tā iznāktu šķelšanās: bet kas zina, ja mēs tur darītu savu darbu un ar nopietnību meklētu Dieva godu un dvēseļu svētumu, varbūt Dievs tomēr vēl gan mainītu un grozītu citu monarhu sirdis, lai viņi ar laiku slavētu un pieņemtu šī koncila spriedumu. Jo tas nevarētu notikt pēkšņi. Bet, ja to pieņemtu Vāczeme, tad tam vajadzētu atskanēt arī citās zemēs, kurās tas nevar nonākt vai var nonākt ar grūtībām bez šāda liela sludinātāja, kāds ir koncils, kuram ir spēcīga balss, kas dzirdama tālu.

241. Nu, labi, ja mums nākas atmet cerības par koncilu, tad lai tas ir atvēlēts īstējam soģim, mūsu žēlsirdīgajam Dievam. Tostarp mēs veicināsim mazos koncilus un jaunos koncilus, tas ir, draudzes un skolas, un liksim nodarboties ar Sv. Pētera artikulu un uzturēt to visos iespējamajos veidos pret visiem nolādētajiem jaunajiem ticības artikuliem un jaunajiem labajiem darbiem, kurus pasaulē ir iepludinājis pāvests. Kad es redzu bērņus staigājot bīskapu maskās, es gribu sevi mierināt, domājot, ka šādus spēļu bīskapus Dievs padara un padarīs par īstiem bīskapiem, savukārt tos, kuriem ir jābūt īstiem bīskapiem pēc to nosaukuma, Viņš uzskata par tīriem spēļu bīskapiem un Viņa Majestātes izsmējējiem, kā saka Mozus, (5.Moz. 32:21): “Tie Mani dzeldināja a saviem nedieviem, tie Mani dusmoja ar saviem nīcīgajiem dieviem; tā arī Es viņus dzeldināšu ar netautu, ar kādu ģeķīgu tautu Es viņus sadusmošu”. Tā nav pirmā reize, ka Viņš atmet bīskapus, Viņš to ir draudējis Hozejas [grāmatā], (Hoz. 4:6): “Ja tu, priesteri, esi atmetis Dieva vārdu, tad Es atmetīšu arī tevi, ka tu vairs nekalposi kā mans priesteris”. *Et factum est ita, et fit ita.* Tas būtu gana par konciliem, beigās nu parunāsim arī par baznīcu.

Trešā daļa, par baznīcu.

242. Tāpat kā viņi kliedz par tēviem un konciliem un nezina, kas ir tēvi un koncili, grib mūs pieveikt tikai ar tukšiem vārdiem,- tā viņi kliedz arī par baznīcu. Bet lai viņi pateiktu, kas, kurš un kur ir baznīca,- te viņi neizdara tādu pakalpojumu ne baznīcai, ne Dievam, lai viņi pēc tā jautātu vai tiektos. Pāvests, kardināli, bīskapi labprāt [iemanto] to, ka viņus uzskatītu par baznīcu, un tomēr zem šī skaistā vārda ļautu viņiem būt tīrajiem velna skolniekiem, kuri varētu piekopt tikai blēdības un krāpšanu. Nu labi, neievērojot dažādus rakstus un baznīcas vārda izdalīšanu [piedēvēšanu], šoreiz paliksim vienkārši pie bērnu ticības, kas saka: “Es ticu uz vienu svētu kristīgo baznīcu, svēto biedrību”. Te ticība skaidri norāda, kas ir baznīca, proti, svēto biedrība, tas ir, tādu ļaužu pulks vai kopums, kuri ir kristieši un svēti; tas ir kristīgais, svētais pulks vai baznīca. Bet vārds “baznīca” pie mums neskan īpaši vāciski un nesniedz to nozīmi vai domas, kuras ir jāņem no artikuliem.

243. Jo pilsētas rakstvedis Ap. d. 19:39,40, par *Ecclesiam* dēvē draudzi vai tautu, kas bija saskrējusi pulkā teātrī [pēc Lutera- tirgus laukumā] un saka: “...lai to izlemj kārtējā tautas sapulcē”. Tālāk, kad viņš to ir pateicis, viņš sapulci atlaiž. Šajā un daudzās citās vietās *Ecclesia* jeb baznīca nenozīmē neko citu kā sapulcinātu tautu, kaut arī tie bija pagāni un nevis kristieši, tāpat kā rātskungi aicina savu draudzi uz rātsnamu. Pasaulē nu ir dažādas tautas, bet kristieši ir īpaša, aicināta tauta un to sauc nevis vienkārši par *Ecclesia*, baznīcu vai tautu, bet *Sancta, Catholica, Christiana*, tas ir, kristīgu, svētu tautu, kas tic uz Kristu, tāpēc to sauc par kristīgo tautu un tai ir Svētais Gars, kurš to ikdienas svēta ne tikai caur grēku piedošanu, ko viņiem ir nopelnījis Kristus (kā māžojas antinomiāņi), bet arī caur grēku izdeldēšanu, izmēšanu un nonāvēšanu,- tādēļ viņus dēvē par svētu tautu. Un “svētā kristīgā bazīca” nu nozīmē tikpat daudz kā svētā kristiešu tauta, vai arī, kā mēdz sacīt, svētā kristietība, tāpat arī- visa kristietība. Vecajā Derībā to sauc par Dieva tautu.

244. Un, ja bērnu ticībā būtu tikuši lietoti šādi vārdi: “es ticu, ka tā ir kristīga, svēta tauta”, tad būtu bijis viegli novērst visu postu, kas ir ieviesies zem miglainā, neskaidrā vārda “baznīca”. Jo vārdi: “kristīga, svēta tauta”, būtu skaidri un vareni nesuši līdz ar sevi gan izpratni, gan spriedumu, kas ir vai nav baznīca. Jo tas, kurš būtu dzirdējis šos vārdus: “kristīga, svēta tauta”, tas uzreiz būtu varējis spriest: pāvests nav tauta, vēl jo mazāk svēta, kristīga tauta. Tā arī bīskapi, baznīckungi un mūki nav svēta, kristīga tauta- jo viņi netic uz Kristu, arī nedzīvo svēti, bet gan ir ļaunā, nekrietnā velna tauta. Jo tas, kurš īsteni netic uz Kristu, tas nav kristīgs vai kristietis. Kuram nav Svētā Gara pret grēkiem, tas nav svēts. Tāpēc viņi nevar būt kristīga, svēta tauta, tas ir, *Sancta et Catholica Ecclesia*.

245. Bet, tā kā mēs šo neskaidro vārdu “baznīca” lietojam bērnu ticībā, vienkāršais vīrs domā [ar to saprot] akmens ēku, ko dēvē par baznīcu, kā to zīmē gleznotāji; vai arī gadās, ka viņi zīmē apustuļus, mācekļus un Dievmāti, kā, piemēram, Vasarsvētkos, un vīrs viņiem lidojošu Svēto Garu. Tas notiek vēl tagad- bet tā ir svētā, kristīgā tauta savā laikā, tas ir, pašā sākumā. Bet *Ecclesia* ir jānozīmē ne tikai apustuļu laika svēto kristīgo tautu, kura nu sen ir mirusi, bet “svēto kristīgo tautu” līdz pat pasaules galam.

Lai tādējādi allaž zemes virsū būtu dzīva kristīga, svēta tauta, kurā mīt, darbojas un valda Kristus, *per redemptionem*, caur žēlastību un grēku piedošanu un Svētais Gars *per vivificationem et sanctificationem*, caur ikdienas grēku izmēšanu un dzīvības atjaunošanu, lai mēs nepaliktu grēkos, bet varētu dzīvot jaunu dzīvi un darītu visādos labos darbos, un nevis vecos ļaunos darbus, kā to prasa desmit baušļi jeb divas Mozus bauslības plāksnes- tā ir Sv. Pāvila mācība. Bet pāvests ar saviem ļaudīm ir gan baznīcas nosaukumu, gan gleznās attēloto attiecinājis tikai uz sevi un savu nekrietno, nolādēto baru, zem neskaidrā vārda *Ecclesia*, baznīca utt.

246. Bet tomēr dēvējot sevi par *Ecclesia* (tā to mums nākas skaidrot, lai tas saskanētu ar viņu būtību) vai *Romana*, vai *Sancta*, un nepieliekot tur klāt (ko arī viņi nevar) vārdu *Catholica*, viņi paši sevi nosauc īstajā vārdā. Jo *Ecclesia* nozīmē tautu,- viņi ir tauta tāpat kā arī turki ir *Ecclesia*, tauta. *Ecclesia Romana* nozīmē romiešu tautu- tie arī viņi ir un patiešām viņi ir daudz romiskāki nekā kādreiz ir bijuši romiešu pagāni. *Ecclesia Romana sancta* nozīmē svēto romiešu tautu- tie arī viņi ir, jo viņi ir izgudrojuši daudz lielāku svētumu nekā kristiešu jeb svētās, kristīgās tautas svētums. Jo viņu svētums ir *Romanae ecclesiae* romiešu svētums, romiešu tautas svētums un nu viņi saucas arī *Sanctissimi*, *Sacrosancti*, vissvētākie; kā saka Virgīlijs, *sacra fames*, *sacra hostia*, un Plauts, *omnium sacerrimus*. Jo kristīgo svētumu viņi nespēj paciest. Tāpēc viņiem nevar būt kristīgās baznīcas vai kristīgās tautas nosaukums arī tā iemesla dēļ, ka kristīgā baznīca un kristīgais svētums ir kopīgs nosaukums un kopīga lieta visām baznīcām un kristiešiem pasaulē, tādēļ to dēvē par *Catholicum*. Bet viņi šo kopīgo nosaukumu un svētumu uzskata par niecīgu un gandrīz vai par neko, tā vietā citu priekšā izgudrojot īpašu, augstāku, citu, labāku svētumu, kam ir jāsaucas par *Sanctitas Romana*, *et Ecclesiae Romanae sanctitas*, tas ir, romiešu svētumu un romiešu tautas svētumu.

247. Jo kristīgais svētums vai kopīgais kristietības svētums ir tas, ka Svētais Gars dod ļaudīm ticību uz Kristu un viņus caur to svēta, (Ap. d. 15:9), tas ir, Viņš rada jaunu sirdi, dvēseli, miesu, darbus un būtību, un Dieva likumu raksta nevis uz akmens plāksnēm, bet gan miesīgās sirdīs, (2. Kor. 3:3). Kā, piemēram, vienkārši sakot: pēc pirmās plāksnes Viņš dod īstenu Dieva atziņu, lai ļaudis, Dieva apgaismoti ar īstenu ticību, stāvētu pretī visām ķecerībām, varētu pieveikt visas aplamās domas un maldus un līdz ar to palikt tīri ticībā pret velnu. Viņš dod arī stiprumu un mierina bailīgās, dūšu zaudējušās, vājās sirdsapziņas pret grēku apsūdzību un kārdinājumu, līdz ar to dvēseles nezaudē dūšu un nekrīt izmisumā, arī nebīstas mocību, nāves, Dieva dusmības un tiesas priekšā, bet gan ir stiprinātas un mierinātas cerībā un dūšīgi un priecīgi pieveic velnu. Tā Viņš dod arī patiesu bijību un mīlestību pret Dievu, ka mēs nenicinām Dievu un nekurnam un nedusmojam pret viņa dīvainajām tiesām, bet gan visā, kas atgadās, labs vai ļauns, Viņu mīlam, slavinām, pateicamies un godājam. To sauc par jaunu, svētu dzīvi dvēselē pēc pirmās Mozus plāksnes. To sauc arī par *tres virtutes theologicas*, trijiem kristiešu pamattikumiem,- ticību, cerību, mīlestību, (1. Kor. 13:13), un Svēto Garu, kurš mums to (Kristus nopelnītu) dod, dara un mūsos veicina, tāpēc sauc par *Sanctificator* vai *Vivificator*. Jo vecais Ādams ir miris un nespēj to darīt. Turklāt tas, ka viņš to nespētu izdarīt un ir miris, tomēr ir jāpārcē caur bauslību, citādi, pats no sevis, tas nebūtu zināms.

248. Otrajā plāksnē un pēc miesas Viņš arī svēta kristiešus un dod to, lai viņi labprātīgi klausītu vecākiem un valdībai, izturētos mierīgi, pazemīgi, nevis būtu dusmīgi, atriebīgi vai ļaundarīgi, bet gan pacietīgi, draudzīgi, pakalpīgi, brālīgi, sirsnīgi, nevis nešķīsti, laulību pārkāpēji, netikumīgi, bet gan šķīsti, tikumīgi, ar sievu, bērnu, saimi, vai arī bez sievas un bērna. Un tā tālāk,- nevis viņi zog, augļo, rauš mantu, krāpjas utt., bet strādā godājami, godīgi gādā sev iztiku, labprāt aizdod, dod, palīdz, kur viņi spēj; tā arī viņi nemelo, nepiekrāpj, neaprunā, bet gan ir labsirdīgi, patiesi, uzticami un pastāvīgi, un dara visu citu, kas prasīts Dieva baušļos. To dara Svētais Gars- Viņš svēta un modina arī miesu uz šādu jaunu dzīvi, līdz tas tiks piepildīts tajā dzīvē. Un tas ir kristīgais svētums. Un šādiem ļaudīm ir allaž jābūt zemes virsū un viņiem jābūt kaut vai tikai diviem vai trim, vai arī tikai bērniem. Veco, diemžēl, ir palicis maz. Un kuri tādi nav, tiem nav sevi jāpieskaita par kristiešiem, viņus arī ar lielu pļāpāšanu par grēku piedošanu un Kristus žēlastību nav jāmierina, it kā viņi būtu kristieši, kā to dara antinomiāni.

249. Jo viņi, pēc tam, kad ir atstūmuši un nesaprot desmit baušļus, tikmēr daudz sludina par Kristus žēlastību, stiprinot un mierinot tos, kas paliek grēkos, tā ka tie nebīstas un nebaiļojas grēku priekšā- jo visi grēki caur Kristu ir noņemti- un tomēr redz un ļauj ļaudīm iet atklātos grēkos, bez kādas atjaunošanās vai dzīves labošanas. No tā labi ielāgojams, ka viņi patiešām arī pareizi nesaprot ticību un Kristu, un atceļ[atmet?] Viņu tieši ar to, ka tie Viņu sludina. Jo: kā par pareizi runāt par Svētā Gara darbiem pirmajā bauslības plāksnē, par mierinājumu, žēlastību, grēku piedošanu var tas, kurš ne ievēro, ne dara Svētā Gara darbus otrajā plāksnē, kurus viņš var saprast un pieredzēt, bet tos nekad nav ne mēģinājis, ne pieredzējis? Tāpēc tas ir skaidrs, ka viņiem nav, nedz arī viņi saprot Kristu un Svēto Garu, un viņu pļāpāšana ir tikai putas uz mēles un, kā ir sacīts, viņi ir īsti Nestori un Eitīhi, kuri Kristu atzīst vai māca *in Anticedenti*, substancē, tomēr noliedzot Viņu *in Consequenti*, jeb idiomās, tas ir, viņi māca Kristu un, mācot, Viņu iznīcina.

250. Nu, tas ir pateikts par kristīgo svētumu- pāvests to negrib iemantot, viņam vajag ko sevišķu, kas ir daudz svētāks, proti, ka ir jā māca par[Casel- Elmīra, šo vārdu atstāj, Ilmārs apsolīja uzzināt- tas ir kāds rituāls atribūts]], plikiem galvvidiem, cepurēm, drānām, ēdieniem, gavēšanu, svētkiem, dienām, mūku un mūķeņu kārtu, misēm, kalpošanu svētajiem, daudzām citām neskaitāmām ārējām, miesiskām, pārejošām lietām. Kaut arī zem tā dzīvotu bez ticības, dievbijības, cerības, mīlestības un bez tā, ko vēl rosina Svētais Gars pēc pirmās plāksnes, un tā vietā būtu neticība, nedroša sirds, šaubas, Dieva nicināšana, nepacietība pret Dievu, aplama uzticība[paļāvība] uz darbiem (tas ir, elkdievība) un nevis uz Kristus žēlastību, ne arī uz Viņa nopelni, bet gan pašu gandarīšanas darbi, un visa šī lēruma pārdošana citiem, par ko, kā godīgi nopelnīta, ir saņemta visas pasaules manta un nauda: tas viss netraucē, viņi tomēr var būt svētāki nekā pats kristīgais svētums.

251. Tādējādi, otrajā plāksnē nekaitē tas, ka viņi māca nepaklausību vecākiem un valdībai, paši nogalina, karo, rīda, skauž, nīst, atriebj, ir nešķīsti, melo, zog, augļo, māna un piekopj visas blēdības visaugstākajā mērā,- uzmet vien pār galvu kora kreklu [Chorhemd], tā tu esi svēts pēc Romas baznīcas svētuma un vari labi tikt pestīts bez kristīgā svētuma. Bet mēs šos netīros ļaudis atstāsim slinkojot (tas taču ir veltīgi, ko

mēs viņiem sakām- *Venit ira Dei super eos in finem*, kā saka sv. Pāvils, (1. Tes.2:16)) un par baznīcu runāsim paši.

252. Nu labi, bērnu ticība mums māca (kā ir sacīts), ka kristīgai, svētai tautai ir jābūt un jāpaliek zemes virsū līdz pat pasaules galam. Jo tas ir ticības artikuls, kura darbība nevar mitēties, līdz nāk tas, uz ko tic šis artikuls- kā apsola Kristus, (Mt. 28:20): "...es esmu pie jums ikdienas līdz pasaules galam". Pēc kā tomēr kāds nabaga, maldīgs cilvēks ievēros vai var ievērot, kur pasaulē ir šāda svēta kristīga tauta? Tam [artikulam] jau ir jābūt šajā dzīvē un zemes virsū- jo tas tic, ka nāks debesu dzīve un mūžīgā dzīvība, bet pagaidām tā vēl nav iemantota- tāpēc šim artikulam ir jābūt vēl šajā dzīvē un šajā pasaulē, un jāpaliek līdz pasaules galam. Jo tas saka: es ticu citai dzīvei, ar to atzīstot, ka tā vēl nav šī dzīve, bet ticot, cerot un mīlot to dzīvi kā savu īsteno tēvzemi un dzīvību, bet tikmēr tam ir jāpaliek un jākavējas postā, kā dzied dziesmā par Svēto Garu: "Kad mēs dosimies mājup no šī posta, Kungs, apžēlojies!"[aptuvenus tulkojums] Par to ir jārunā.

Pēc kādām pazīmēm var pazīt kristīgo baznīcu.

253. Vispirms, šī kristīgā, svētā tauta ir pazīstama pēc tā, ka tai ir svētais Dieva vārds. Lai gan tas visiem nenotiek vienādi, kā saka sv. Pāvils, (1. Kor. 3:12,13): dažiem tas ir pilnīgi tīrs, dažiem nav pilnīgi tīrs. Tie, kuriem tas ir tīrs, uz pamata ceļ zeltu, sudrabu, dārgakmeņus; kuriem tas nav tīrs, tie uz pamata ceļ sienu, salmus, kokus, taču tiek pestīti caur uguni, par ko arī iepriekš ir sacīts vairāk nekā pietiekami. Tā ir pamatlieta un augstākais, galvenais svētums, pēc kura kristīgo tautu dēvē par svētu. Jo Dievs vārds ir svēts un svētī visu, ko tas skar, jā, tas ir paša Dieva svētums, (Rom. 1:16): "...tas ir Dieva spēks par pestīšanu ikvienam, kas tic"; un, (1. Tim. 4:5): "Jo svētumu tam piešķir Dieva vārds un lūgšana". Jo to virza [vada?] pats Svētais Gars un ar to iesvaida vai svēta baznīcu, tas ir, kristīgo, svēto tautu, un nevis ar pāvesta hrīsamu, ar ko viņš iesvaida vai svēta pirkstus, tērpus, svārkus, kausu un akmeņus. Jo šīs lietas nekad nemāca mīlēt, ticēt, slavināt Dievu, būt dievbijīgam. Viņi varētu izpušķot tārpu maisu ar hrīsamu un savu svētumu un pēc tam kopā ar šo tārpu maisu sapūt- tik svarīgs[būtisks] ir šis svētums.

254. Bet šis svētums ir īstais svētums, īstā eļļa, kas iesvaida uz mūžīgo dzīvību, kaut arī tu nevari iemantot ne pāvesta kroni, ne bīskapa cepuri, bet tev jādzīvo un jāmirst ar kailu miesu; tāpat kā bērniņi (un mēs visi) tiek kristīti kaili un bez kādām rotām. Bet mēs runājam par ārējo vārdu, kas sludināts mutiski, caur cilvēkiem, caur tevi un mani. Jo šo vārdu Kristus ir atstājis pēc sevis kā ārēju zīmi, pēc kuras jāpazīst Viņa baznīcu vai Viņa kristīgo, svēto tautu pasaulē. Mēs arī runājam par šādu mutisko vārdu, kad tam ar nopietnību tic un tas tiek atklāti atzīts pasaules priekšā, kā Viņš saka, (Mt. 10:32,33.; Lk. 12:8): "Katru, kas mani apliecinās cilvēka priekšā, to arī Cilvēka Dēls apliecinās Dieva eņģeļu priekšā". Jo daudz ir tādu, kas to slepus zina, bet negrib to atzīt. Daudziem tas ir, bet viņi tam netic un pēc tā nerīkojas[nevadās]. Jo maz ir tādu, kuri uz to tic un pēc tā rīkojas. Kā teikts līdzībā par sēklām, (Mt. 13:4), ka ir četras tīruma daļas, bet tikai ceturttā daļa, kur ir laba zeme [arums], nes augļus pacietībā.

255. Ja nu tu dzirdi vai redzi, ka šo vārdu sludina, tic tam, atzīst un pēc tā rīkojas, tad nešaubies, ka tur patiesi jābūt īstai *Ecclesia sancta catholica*, kristīgai, svētai tautai, (1. Pēt. 2:9), kaut arī viņu ir ļoti maz. Jo Dieva vārds neatgriežas tukšā, (Jes. 55:11), tam vajag iemantot, mazākais, ceturtdaļu vai gabalu no tīruma. Un kaut arī citādi nebūtu nekādas citas zīmes kā šī vienīgā, tad tomēr ar to būtu gana, lai norādītu, ka tur ir jābūt kristīgai, svētai tautai. Jo Dieva vārds nevar būt bez Dieva tautas. Kurš citādi gribētu to sludināt vai dzirdēt sludinām, ja tur nebūtu Dieva tautas? Un kam varētu vai gribētu ticēt Dieva tauta, ja tur nebūtu Dieva vārda?

256. Un tā ir tā nelielā daļa, kas dara visus brīnumus, visu saved kārtībā, visu uztur, visu izdara, izdzen visus velnus, kā, piemēram, svētceļojumu velnu, indulģenču velnu, bullu velnu, brālību velnu, svēto [pielūgšanas?]velnu, misu velnu, šķistītavas velnu, klosteru velnu, baznīckungu velnu, ķildu velnu, dumpja velnu, ķecervelnu, visus pāvesta velnus, arī antinomiāņu velnu- taču, ne bez brēkšanas un raustīšanas, kā Viņš parāda to ar nelaimīgo cilvēku piemēru, (Mk. 1:23, 26., un 9:26). Nē, ja viņam ir jāsiet laukā, viņam aiz sevis ir jāatstāj brēkšanu un raustīšanos, kā to redz pēc Emzera, Eka, Roclefela, Šmīda, Vecela, visu lempju, tizleņu, sīkstuļu, murmuļu, cūku, ēzeļu un tamlīdzīgiem viņa brēcēju un skrīveru piemēriem, kas visi ir velna ģīmji un locekļi, caur kuriem viņš tā brēc un raustās- bet tas viņam nelīdz, viņam jāiet laukā un viņš nespēj paciest [izturēt?]Dieva vārda spēku. Jo viņi[pāvestieši?] paši atzīst, ka tas gan ir Dieva vārds un Svētie Raksti, bet no tēviem un konciliem to varot saprast labāk. Tie lai iet- pietiek ar to, ka mēs zinām, ka pamatlieta, galvenais svētums, izmēž, uztur, pabaro, stiprina un sargā baznīcu, kā saka arī sv. Augustīns: *Ecclesia verbo Dei generatur, alitur, nutritur, roboratur*. Bet tie, kas to vajā un nolād, tie paši sevi nodēvē pēc saviem pašu augļiem.

257. Otrkārt, Dieva tautu jeb kristīgo svēto tautu pazīst pēc Kristības svētā Sakramenta,- kur tas tiek mācīts, kam tiek ticēts un kurš tiek lietots pareizi pēc Kristus iestādījuma. Jo arī tā ir atklāta zīme un dārgs svētums, caur kuru tiek svētīta Dieva tauta. Jo tā ir mazgāšana atdzimšanai un atjaunošanās Svētajā Garā, (Tit. 3:5), kurā mēs mazgājamies un topam Svētā Gara nomazgāti no grēkiem un nāves nevainīgās, svētās Dieva Jēra asinīs. Kur tu redzi šo zīmi, tur zini, ka tur patiesi ir jābūt baznīcai jeb svētajai, kristīgajai tautai, neraugoties uz to, ka tevi nekrista pāvests, vai arī tu nekā nezini par viņa svētumu un varu- tāpat kā mazi bērniņi nekā par to nezina, ja vien viņi, kad izauguši, diemžēl, netiek aizvedināti no viņu Kristības, kā žēlojas sv. Pēteris, (2. Pēt. 2:18): Jo, runādami lepnus, tukšus vārdus, tie vilina ar miesas kārtībām netiklās baudās tos, kas tikko izbēguši maldu ceļu gājējiem utt. Jā, lai tevi nemaldina arī tas, kurš ir kristītājs. Jo Kristība nepieder kristītājam, tā arī nav dota viņam, bet kristāmajam,- tam, kurš tiek kristīts, kura dēļ Kristība ir iedibināta un dota no Dieva- tāpat kā Dieva vārds nav sludinātāja vārds (ja vien viņš pats negrib to klausīties līdzīgi un tam ticēt), bet tā mācekļa vārds, kurš to klausās un tam tic,- viņam tas arī ir dots.

258. Treškārt, Dieva tautu jeb kristīgo, svēto tautu pazīst pēc Svētā altāra Sakramenta, kur tas tiek sniegts un saņemts, un kuram tic pareizi pēc Kristus iestādījuma. Jo arī tā ir atklāta zīme un dārgs svētums, kuru Kristus ir atstājis aiz sevis,- caur to tiek svētīta Viņa ļaudis, ar to viņi arī nodarbojas un atzīst, ka viņi ir kristieši, kā to dara arī ar Dieva vārdu un Kristību. Un arī šeit nevajag ņemt vērā, ka pāvests par tevi nenotur

misi, tevi neiesvēta, neiesvaida vai neuzvelk mises apģērbu. Tu to labi vari saņemt bez visiem tērpiem (piemēram, būdams slims, gultā), izņemot to, ka ārējais tikums piespiež tērpties pieklājīgi un godājami; tev arī šeit nevajag rūpēties, vai tev ir plīks galvasvidus, vai tu esi iesvaidīts ar hrīsamu, turklāt tev nav jādisputē, vai tu esi vīrs vai sieva, jauns vai vecs,- tikpat maz, cik tev tas rūp Kristībā un sludināšanā. Ir gana ar to, ka tu esi iesvētīts un iesvaidīts ar augsto, svēto Dieva hrīsamu, Dieva vārdu un Kristību, arī ar šo Sakramentu- te tu esi pietiekami vareni un krāšņi iesvaidīts, un priesteriski ietērpts.

259. Lai tevi nemulsina arī tas, cik svēts ir vīrs, kas tev to sniedz, kaut vai viņš būtu divsievišķs³. Jo Sakraments nav viņa, bet gan tā cilvēka, kuram tas tiek sniegts. Ja nu vienīgi to saņem arī pats Sakramenta sniedzējs. Tad viņš ir viens no tiem, kas to saņem, un tas tiek dots arī viņam. Ja nu tu redzi šo Sakramentu sniegtu pareizā pielietojumā, tad droši zini, ka tur ir Dieva tauta. Jo, kā iepriekš ir sacīts par vārdu: kur ir Dieva vārds, tur jābūt arī baznīcai: tā arī šeit,- kur ir Kristība un Sakraments, tur jābūt Dieva tautai un otrādi. Jo šādas svētas lietas iemanto, tās dod, lieto, atzīst tikai Dieva tauta, lai gan viņu vidū slepeni ir arī daži viltus un neticīgi kristieši,- bet tie neatņem svētumu Dieva tautai, it īpaši tāpēc, ka viņi ir slepeni- jo atklātos [bezdievjus] baznīca vai Dieva tauta necieš savā vidū, bet gan nosoda un svēta arī viņus. Vai arī, ja viņi to negrib, atsumj viņus no svētuma, izslēdzot no baznīcas, un uzskata viņus par pagāniem, (Mt. 18:17).

260. Ceturtkārt, Dieva tautu vai svētos kristiešus pazīst pēc atslēgām, ko viņi publiski lieto, tas ir, kā to nosaka Kristus, (Mt. 18:15,16)- ja kāds kristietis grēko, lai tas tiktu nosodīts, un ja viņš nelabojas, viņa grēkiem jātieks sietiem un viņam jāklūst izslēgtam no baznīcas; ja viņš labojas, tad viņa grēkus ir jāatlaiž. Tās ir atslēgas. Atslēgu pielietojums ir divējāds- publisks un īpašs. Jo daži, kaut arī atklāti nav nolādēti, sirdsapziņā tomēr ir tik bailīgi, ka nespēj sevi mierināt, līdz viņi no draudzes mācītāja nesaņem atsevišķu absolūciju. Savukārt, daži ir tā nocietinājušies[ir tik cietsirdīgi?], ka arī sirdī un draudzes mācītāja priekšā viņi slepenībā negrib nedz atkāpties, nedz atteikties no grēkiem. Tāpēc atslēgu pielietojumam ir jānotiek visādā veidā, gan atklāti, gan atsevišķi. Kur nu tu redzi, ka dažām personām grēkus piedod vai nosoda, vai tas būtu publiski vai atsevišķi, tad zini, ka tur ir Dieva tauta. Jo, kur nav Dieva tautas, tur nav atslēgu, un, kur nav atslēgu, tur nav Dieva tautas. Jo Kristus tās pēc sevis ir atstājis tāpēc, ka tām ir jābūt atklātai zīmei un svētumam, caur kuru Svētais Gars (nopelnīts caur Kristus miršanu) kritušos grēciniekus atkal svēta- un, lai līdz ar to kristieši atzītu, ka viņi šai pasaulē ir svēta Kristus tauta. Un tie, kas nevēlas atgriezties, nedz arī ļauj sevi atkal svētīt, lai tiktu izstumti no šīs svētās tautas, tas ir, izslēgti no baznīcas caur atslēgu varu, kā tas notiks antinomiāņiem, kas negrib atgriezties.

261. Šeit lai tevi neuztrauc pāvesta divas atslēgas, kuras viņš ir padarījis par diviem dītrihiem⁴ pie visu ķēniņu lādēm un kroņiem. Jo, ja viņš negrib siet vai nosodīt grēku, vai tie būtu atklāti vai atsevišķi (kā viņš arī patiesībā dara),- tad lai tie ir sieti un

³ Šis jēdziens paskaidrots 268. paragrāfā.

⁴ Dītrihs- mūķīzers.

nosodīti tavā draudzē. Ja viņš tos negrib ne atlaist, ne piedot, tad lai tie ir atlaisti un piedoti tavā draudzē. Jo viņa grēku aiztaupīšana[*reservieren?*] vai siešana, kādu darbu aizliegšana vai atļaušana tevi nesvēta, nedz arī atņem svētumu,- jo viņam nav atslēgu, viņam ir tikai dītrihi. Šīs atslēgas nav pāvesta (kā viņš melo), bet gan baznīcas, tas ir, Kristus tautas, Dieva tautas jeb svētās, kristīgās tautas atslēgas,- cik vien plaša ir pasaule, vai arī- kur vien ir kristieši. Jo viņi visi nevar būt Romā, ja vien iepriekš visa pasaule nebūtu Romā, kas vēl ilgi nenotiks. Tāpat kā Kristība, Sakraments, Dieva vārds nav pāvesta, bet gan Kristus tautas, un tās arī saucas *claves Ecclesiae*, *nevis claves Papae*.

262. Piektkārt, ārēji baznīcu pazīst pēc tā, ka tā iesvēta vai aicina baznīcas kalpotājus, vai arī,- baznīcai ir amati, kurus tā uzdod. Jo ir vajadzīgi bīskapi, draudzes mācītāji vai sludinātāji, kas dod, sniedz un nodarbojas ar iepriekš minētajām četrām lietām vai svētumiem,- baznīcas dēļ un baznīcas vārdā, bet daudz vairāk no Kristus iestādījuma, kā saka sv. Pāvils, (Ef. 4:11): *Accepit dona in hominibus*, “Viņš arī devis citus par apustuļiem, citus par praviešiem, citus par evaņģelistiem, citus par ganiem un mācītājiem”utt. Jo visa draudze to nevar darīt, bet to jāatvēl, vai jāliek atvēlēt vienam. Kas tad citādi iznāktu, ja ikviens gribētu runāt, izsniegt Sakramentu un neviens nepiekāptos otram? To ir jāatvēl tikai vienam un tikai viņam ir jāļauj sludināt, kristīt, absolvēt un izsniegt Sakramentu- visiem citiem ar to ir jābūt mierā un to jāpieļauj. Ja nu tu to redzi, tad esi drošs, ka tur ir Dieva tauta un kristīgā, svētā tauta.

263. Bet tas ir tiesa, ka šajā lietā Svētais Gars ir izslēdzis sievietes, bērnus un necienīgus ļaudis, bet izvēlējis tam tikai krietnas vīriešu personas (izņemot nepieciešamības gadījumus), kā tas visur lasāms sv. Pāvila vēstulēs, ka bīskapam ir jābūt skolotam, dievbijīgam, un vienas sievas vīram, (1. Tim. 3:2) un, (1. Kor. 14:34): “Sievas lai draudzes sapulcēs cieš klusu”; kopumā, tam jābūt prasmīgam, izvēlētam vīram, uz ko sievas, bērni un citas personas nav spējīgi, lai gan viņi ir spējīgi klausīties Dieva vārdu, saņemt Kristību, Sakramentu, absolūciju un būt īsteni, svēti kristieši, kā saka sv. Pēteris, (1. Pēt. 3:7). Jo šāda atšķirība ir arī dabā un Dieva radībā, ka sievām (vēl jo mazāk bērniem un ģeķiem) nevar būt un nav jābūt nekādam valdīšanai, kā to rāda pieredze un ir sacīts Rakstos, (1. Moz. 3:16); “...bet viņam būs valdīt pār tevi”. Evaņģēlijs neatceļ šo dabisko likumu, bet gan apstiprina to kā Dieva kārtību un radību.

264. Te man pāvests iebildīs caur saviem kliezējipurniem un velna raustekļiem: Sv. Pāvils nerunā tikai par draudzes mācītājiem un sludinātājiem, bet arī par apustuļiem, evaņģelistiem, praviešiem un citām augstām, garīgām kārtām,- tāpēc baznīcā visādā ziņā ir jābūt augstākām kārtām nekā draudzes mācītāji un sludinātāji. Ko nu, *Domine Luter*? Kur es sprukšu? Es teikšu tā: ja nu viņi paši kļūtu par apustuļiem, evaņģelistiem, praviešiem, vai man parādītu vienu no tiem, ak, ko es te ākstos, ja viņi man parādītu vienu viņu vidū, kas ir kāda skolnieka cienīgs skolā, vai arī, kas kristīgajā mācībā un Svētajos Rakstos prastu tik daudz kā septiņgadīgs meitēns, tad es padotos gūstā. Es nu patiešām zinu, ka apustulis, evaņģēlists, pravietis prot vairāk vai vismaz tik daudz kā septiņgadīgs meitēns, es runāju par Svētajiem Rakstiem un par ticību,- jo tam, ka viņi zina daudzas cilvēku mācības, arī daudzas blēdības, tam es ļoti labi ticu un vēl stiprāk nekā es ticu uz Dievu, jo par to viņi mani pārliecina ar saviem

darbiem manu acu priekšā. Tāpēc: tāpat kā viņi sevi dēvē par “baznīcu”, tādi paši viņi ir arī apustuļi, evaņģēlisti un pravieši, tas ir, velna apustuļi, evaņģēlisti un pravieši. Jo īstie apustuļi, evaņģēlisti un pravieši sludina Dieva vārdu un nevis pret Dieva vārdu.

265. Ja nu apustuļu, evaņģēlistu un praviešu vairs nav, tad viņu vietā ir jābūt nākušiem citiem un jānāk vēl turpmāk līdz pat pasaules galam. Jo baznīcai ir jāpastāv līdz pasaules galam- tāpēc apustuļiem, evaņģēlistiem un praviešiem, kuri nodarbojas ar Dieva vārdu un darbu, ir jāpaliek, lai arī viņus dēvētu kā vien grib vai prot. Jo pāvests ar saviem ļaudīm, kas vajā Dieva vārdu un taču paši atzīst, ka tas ir tiesa,- tie būs ļoti slikti apustuļi, evaņģēlisti un pravieši, kā velns ar saviem eņģeļiem. Bet kā es atkal nonācu pie pāvesta nekrietnajiem, netīrajiem laudīm? Lai viņi iet projām un vairs nesauksim viņus atpakaļ, vai arī ...

266. Tāpat kā iepriekš ir sacīts par citām četrām lielā, dievišķā svētuma lietām, caur kurām tiek svētīta svētā baznīca,- ka tev nav jāņem vērā, kas un kādi ir tie, no kuriem to saņem,- tā arī šeit tev nav jābēdā, kas un kāds ir tas, kurš tev to dod, vai, kuram ir šis amats. Jo tas viss ir dots nevis tam, kuram ir amats, bet gan tam, kuram to ir jāiemanto caur viņa amatu, ja vien viņš pats to grib. Lai viņš ir, kas viņš grib būt un kāds var būt- tā kā viņš ir amatā un viņu pacieš draudze, tad ļauj arī tu tam notikt, viņa persona tev Dieva vārdu un Sakramentu nepadara ne ļaunāku, ne labāku. Jo tas, ko viņš runā vai dara, nav viņa, bet Kristus, tava Kunga, un to visu runā un dara Svētais Gars, ciktāl šī amata pildītājs paliek pie pareizas mācīšanas un rīcības; baznīcai nav jāpacieš un tā nevar paciest vienīgi atklātus zaimus. Bet tu tik esi mierā un ļauj tam notikt, jo tu atsevišķi [viens pats?] nevari būt visa draudze vai visa kristīgā, svētā tauta.

267. Bet par pāvestu tev maza bēda- viņš aizliedz, lai kāds laulāts vīrs tiktu aicināts šādam amatam, bet gan tām visām kopā ir jābūt šķīstām jaunavām pēc Nestora konsekvences, tas ir tik daudz[tas pats], ka visiem garīdzniekiem ir jābūt šķīstiem, bet viņi paši[pāvestieši?] gan varētu būt nešķīsti. Redzi nu, tomēr tu man uzmācies [nāc pie manis?] ar pāvestu, bet es vairs to negribu. Nu ko, man šāds piegājiens šķiet aplams un nelabs, es tevi uzņemšu īsti luteriski⁵.

268. Pāvests nolād bīskapu vai draudzes mācītāju laulību dzīvi,- tas nu ir pietiekami redzams. Ar to viņam nav gana, vēl bargāk viņš nolād *Digamiam* un, skaidrāk runājot, viņš izveido četru, ja ne piecu veidu *Digamos*. Es tagad par *Digamum* sauksšu divsieviību, tas ir, tāds cilvēks, kas apprecas otrreiz vai apņem par sievu kāda cita vīra atraitni. Pirmais divsieviģais ir tas, kas vienu pēc otras apņem laulībā divas jaunavas; otrs tāds, kas apņem atraitni; trešais, kas apņem jaunavu- miruša līgavaiņa līgavu; ceturtais tur nāk klāt jau apkaunojoši, tā ka arī viņu sauc par divsieviģu vīru tāpēc, ka viņš nezinot un negribot apņem par sievu it kā jaunavu, bet pēc tam atklājas, ka viņa nav ne šķīsta, ne jaunava,- bet, īsāk sakot, pāvests viņu uzskata par divsieviģu daudz vairāk nekā trešo, kurš ir apņēmis jaunavu- līgavu. Vadoties pēc garīgajām [kanoniskajām?] tiesībām viņi visi nelabi smird un ož, viņi nedrīkst sludināt, kristīt, izsniegt Sakramentu, vai darboties kādā baznīcas amatā, kaut arī viņi būtu svētāki par sv. Jāni un viņu sievas būtu svētākas par Dievmāti. Tik varen svēts ir pāvests savos dekrētos!

⁵ Izdevēja piezīme- šī “luteriskā uzņemšana” attiecas uz paragrāfiem 268- 278.

269. Bet, ja kāds būtu padarījis grūtas simt jaunavas, apkaunojis simt godājamās atraitnes, un, kam aiz muguras vēl ir gulējušas simt padauzas,- tas varētu kļūt ne tikai sludinātājs vai draudzes mācītājs, bet arī bīskaps vai pāvests, un kaut arī viņš joprojām to darītu, viņš tomēr tiktu paciests šajos amatos; bet, ja viņš apprec jaunavulīgavu, vai viltus jaunavu, tad viņš nevar būt Dieva kalps. Tas ir nieks, ka viņš ir īstens kristietis, mācīts, dievbijīgs, noderīgs,- viņš ir divsievīgs, viņu ir jāatceļ no amata un nekad vairs pie tā nav jāpielaiž. Kā tev tas izskatās? Vai tas nav jauns, augstāks svētums nekā ir pats Kristus, gan ar Svēto Garu, gan ar Viņa baznīcu? Kristus nav bažas ne par šādiem “divsievīgiem” vīriem, ne par sievietēm, kam ir bijis viens vai divi vīri, ja vien tie tic uz Viņu, Viņš ļauj tiem palikt par Viņa svētās, kristīgās tautas locekļiem, arī pielieto [izmanto?]viņus, kur tie ir vai var būt noderīgi. Lai gan pēc Svētajiem Rakstiem “divsievīgs” nozīmē tādu vīru, kam vienlaicīgi ir divas dzīvas sievas, kā Lameham[Lamech]; bet pāvests ir mācītāks un par “divsievīgu” sauc to, kam ir divas sievas viena pēc otras, tāpat arī attiecībā uz sievietēm-jo viņš [pāvests]ir daudz mācītāks nekā pats Dievs.

270. Un, kas ir vēl jaukāk, pāvests pats arī atzīst, ka divsievīga laulība ir pareiza un tā negrēko ne pret Dievu, ne pasauli, ne baznīcu, un šī laulība ir baznīcas sakraments- tomēr šim “divsievīgajam” ir jātiek atstumtam no baznīcas amata; arī trešajam un ceturtajam, kurus taisnīgi vajadzētu saukt par viensievīgiem vai jaunavu vīriem. Kāpēc tā? Ei, trūkums šeit ir tāds, ka šāda laulība nevar būt Kristus un baznīcas sakraments vai figūra[līdzība?],- jo Kristus ir tikai viena līgava, baznīca, un šai līgavai ir tikai viens vīrs- Kristus, un viņi abi paliek šķīsti. Šajā lietā tomēr ir tik daudz nesaskanīgu mulķību, ka neviens tās visas nespēj izstāstīt, tā ka kanonistus taisnīgi ir jāsauc par ēzeļjuristiem. Vispirms, ja laulībai ir jābūt Kristus un baznīcas sakramentam, tad neviena laulība nebūs sakraments, vienīgi tā, kur līgavainis un līgava ir nevainīgi [šķīsti?]- jo Kristus un baznīca paliek nevainīgi[šķīsti?]. Kur tad mēs ņemsim bērņus un mantiniekus? Kur paliks Dieva iestādītā laulību kārtā? Un kopumā, nebūs nekādu citu laulību, kā tikai tādas kā Jāzepam un Marijai, vai tamlīdzīgas- visas citas laulības nebūs sakraments, varbūt tās pat būs netiklība.

271. Otrkārt, kurš to ir mācījis vai noteicis, ka mums tas ir jātur? Sv. Pāvils, (Ef. 5:32), runā (viņi saka), ka vīrs un sieva ir liels sakraments, jā, es saku- Kristū un baznīcā. Mīļais, vai tu vari no šiem Sv. Pāvila vārdiem izlobīt to, ka laulība ir tāds sakraments, kā par sakramentu runā viņi [pāvestieši]? Viņš saka, vīrs un sieva ir viena miesa, tas ir liels noslēpums. Pēc tam viņš pats sevi paskaidro: es to attiecinu uz Kristu un draudzi, nevis uz vīru un sievieti. Viņi saka tā, ka viņš runājot par vīru un sievieti. Pāvils grib uzskatīt Kristu un baznīcu kā lielu sakramentu jeb *Mysterium*; tad, viņi saka, vīrs un sieva ir liels sakraments. Kāpēc tad viņi to uzskata gandrīz vai parniecīgāko sakramentu, jā, par tīro nešķīstību un grēku, kurā nevarētu kalpot Dievam? Tālāk, vai tu vari Sv. Pāvila vārdos atrast to, ka laulība ar otro sievieti vai vīru- tā nenozīmē attiecības “vīrs un sieva”, vai arī viņi nav viena miesa? Ja šī laulība ir “viena miesa”, kāpēc tad arī tā nav Kristus un baznīcas sakraments? Sv. Pāvils taču runā kopīgi[vispārīgi?] par visiem laulātajiem vīriem un sievietēm, kas kļūst par vienu miesu, vai tie būtu neprecēti, vai atraitņi,- un dēvē šo laulību par sakramentu (tā, kā jūs saprotat vārdu “sakraments”). No kurienes tad jūs esat tik gudri, ka jūs tā šķirojat

laulības un par Kristus un baznīcas sakramentu pieņemot vienīgi tādu laulību, kad kāds vīrs salaulājas ar jaunavu un izslēdzat visas citas laulības? Kurš jums ir pavēlējis tā mocīt un spaidīt Sv. Pāvila vārdus?

272. Bez tam arī šo laulību jūs nepaturat par sakramentu. Jo līgavaiņi savas līgavas neatstāj par jaunavām, un arī viņas tāpēc neapņem vīrus, ka viņas gribētu palikt jaunavas, ko viņas daudz labāk varētu izdarīt bez vīriem,- bet viņas grib un viņām ir jādzemdē bērņus, kā Dievs viņas tam ir radījis. Kur nu šeit paliek Kristus un baznīcas sakraments, kur abi paliek šķīsti? Bet vai tas ir jauki argumentēts *a figura ad historiam, vel econtra, ab historia ad figuram?* Kur jūs esat iemācījušies šādu *Dialecticam?* Kristus un baznīca ir salaulāti un miesiski paliek šķīsti, tāpēc arī vīram un sievai ir miesiski jāpaliek šķīstiem. Tāpat arī, Kristus ir salaulāts tikai ar vienu jaunavu- tāpēc arī kristietim vai priesterim ir jābūt laulātam tikai ar vienu jaunavu, citādi tur nav sakramenta? Kāpēc tad jūs pieļaujat un sakāt, ka atraitņu laulības arī ir sakraments, tā var būt laulība, un, turpretim, tomēr nevar būt sakraments, jo sieva nav bijusi jaunava? Vai jūs neesat neprātīgi un ģeķīgi, un rupji Nestori, kuri nezina, ko saka jūsu “jā” un “nē”, viens *in Antecedente*, otrs *in Consequente*? Nost ar jums, rupjajiem ēzeļiem un ākstiem!

273. No turienes ir nākuši arī šie maldi (tie nevar nākt no kaut kā cita), ka viņi bīskapus un pāvestus ir dēvējuši un uzskatījuši par baznīcas līgavaiņiem,- tāpēc viņi piemin Sv. Pāvila teicienu, (1. Tim. 3:2): “Bīskapam pienākas būt nepeļamam, vienas sievas vīram”, tas ir, vienas baznīcas bīskapam, kā Kristus ir vienas baznīcas līgavainis- tāpēc viņi nevar būt *Digami*. Patiešām, pāvesti un bīskapi turklāt ir jauki zeļļi, ka viņiem ir jābūt baznīcas līgavaiņiem. Jā, ja tā būtu prieka mājas saimniece vai velna meita ellē! Īstie bīskapi ir šīs līgavas kalpi un viņa ir kundze pār tiem. Sv. Pāvils pats sevi dēvē par *Diaconon*, baznīcas kalpu, (1. Kor. 3:5), viņš negrib sevi uzskatīt par šīs līgavas līgavaini, nedz kungu, bet gan- Jēzus Kristus, Dieva Dēls, tā sauc šīs līgavas īsteno, vienīgo līgavaini. Sv. Jānis nesaka: es esmu līgavainis, bet gan: “...līgavaiņa draugs, kas stāv un klausās viņa vārdos”, un no sirds priecājas par Viņa balsi. Jo “kam pieder līgava,(viņš saka, (Jņ. 3:29)), tas ir līgavainis”, Viņa balsi ir jāklausās ar prieku, un, pēc tam, jāizturas kā kalpam.

274. Bet cik jauki viņi paši tur tieši šo rupjo ēzeļošanas un ģeķību! Bīskapam taču ir trīs bīskapijas, tomēr viņu jāsauc par vienas sievas vīru. Un, kaut arī viņam būtu tikai viena bīskapija, tad viņam tomēr ir simt, divsimt, piecsimt un vairāk draudzes vai baznīcas- tomēr viņš ir vienas baznīcas līgavainis. Pāvests grib būt līgavainis visām baznīcām, lielām un mazām, tomēr viņš sevi dēvē par vienas baznīcas vīru. Tie nav *Digami* jeb divsievīgi, kuriem vienlaikus, reizē, ir tik daudz līgavu. Bet tas, kas apņem par sievu jaunavu, kas ir bijusi saderināta, tas ir *Digamus*. Dievs mums par sodu ir nolēmis pieļaut šādu neizvētītu [sasmakušu?], negantu ģeķību, ja mēs nicinām Viņa vārdu un gribam visu darīt labāk nekā Viņš mums ir pavēlējis.

275. Jā, viņiem viņu dekrētā ir *Acutius*, kur Sv. Augustīns uzstājas pret Sv. Hieronīmu, ka tas, kuram pirms Kristības ir bijusi sieva, un pēc Kristības vēl viena, tas ir divsievīgs. Mīļie ēzeļi, vai no tā arī izriet, ka Sv. Augustīns, kaut arī viņš to uzskata par divsievību (ko nedara Raksti), ar to grib panākt, lai šo cilvēku nolādētu, tā ka viņš nevarētu kalpot Dievam, kā to darāt jūs? Un, ja arī tas no tā izriet, vai jums

tam pretim (*Dis. 9.*) nav spēcīgs *Noli meis?* Kā tad tā, ka jūs tik cieši turat *Acutius* (tas taču ir pret Rakstiem), un tā pārskrienat pāri *Noli meis* kopā ar citām nodaļām? Jā, te ir tā doma, jūs gribat būt baznīcas kungī,- ko jūs sakāt, tam jābūt pareizam: laulībai ir jābūt pareizai un jābūt sakramentam tad, kad jūs to gribat; turpretim, laulībai ir jābūt nešķīstībai, tas ir, apgānītam sakramentam, kas nevar kalpot Dievam, kad jūs to gribat; laulībai ir jānes bērni, taču sievai ir jāpaliek jaunavai, vai arī tas nav Kristus un baznīcas sakraments tad, kad jūs to gribat. “Divsievīgie” ir bez vainas un viņiem ir pareiza laulība un tā ir sakraments, kad jūs to gribat,- turpretim viņi ir nolādēti un atstumti no kalpošanas Dievam, tāpēc ka viņiem nav Kristus un baznīcas sakraments tad, kad jūs to gribat. Re, kā jūs reibina un ļoga velns, kas jums māca šādas nesaskanīgas lietas!

276. Kā lai es nonāktu pie tā, lai Sv. Augustīna teicienu uzskatītu par ticības artikulu, kad taču viņš pats necieš to, ka viņa un arī viņa priekšteču izteikumus uzskatītu par ticības artikuliem? Ja arī mīļie tēvi būtu uzskatījuši un mācījuši tā, ka *Digamus* nozīmētu ko tādu (kā ir sacīts),- kas mums par to daļas? Mums jau tāpēc to tā nav ne jāuzskata, ne jāmaca. Mums nav jābalsta mūsu pestīšanu uz cilvēku vārdiem un darbiem, gluži kā būvējot[balstot?] mūsu māju uz siena un salmiem. Bet kanonisti līdz ar viņu elkiem[dievekļiem?] Romā ir tik rupji ēzeļi un ģeķi, ka viņi no mīļo tēvu izteikumiem un darbiem izveido tīros ticības artikus pret viņu pašu [baznīctēvu] gribu, un bez viņu “paldies”. No Rakstiem ir jāpierāda, ka šādus vīrus ir jāuzskata par divsievīgiem un trīssievīgiem,- tad būtu pareizi tas, ka viņi nevarētu būt baznīcas kalpotāji pēc sv. Pāvila mācības, (1. Tim. 3:2): “Bīskapam pienākas būt <..> vienas sievas vīram”. Bet baznīctēviem bieži ir klājies tā, ka viņi uz jaunas drānas ir lāpījuši veco ielāpu. Kā, piemēram, šeit tas ir tomēr pareizi un jaunā drāna, ka nevienam *Digamus* nav jābūt baznīcas kalpotājam- bet tas, ka šis vīrs vai kāds cits ir *Digamus*,- tā ir viņu pašu iedomu vecā skrandā, jo to nesaka Raksti. Bet Rakstos divsievīgs vīrs nozīmē tādu vīru, kuram vienlaikus ir divas dzīvas sievas. Un arī par Sv. Pāvīlu ļaudis ievēroja, (Fil. 4:3), ka viņam bija bijusi sieva, un tā bija mirusi. Tātad arī viņam ir jābūt “divsievīgam” un jāpamet apustuļa amats,- jo, (1. Kor. 7:8), viņš sevi pieskaita pie atraitņiem, un tomēr, (1. Kor. 9:5,6), viņš pastāv uz savām tiesībām kopā ar Barnabu vest sev līdzī citu sievu. Kurš mūs padarīs drošus [pārliecinās?], ka nabaga zvejniekiem, Pēterim, Andrejam, Jēkabam sievas ir bijušas jaunavas, nevis atraitnes, vai arī, ka viņiem nav bijušas divas sievas, viena pēc otras?

277. Ēzeļgalvas nedomā par tādu šķīstību, kā baznīctēvi, bet gan labprāt gribētu maldināt nabaga dvēseles un ieģrūst tās briesmās, lai tikai viņu nejaukā smerdeļgrāmata paturētu taisnību un viņu mākslu neuzskatītu par maldīgu, nedz arī tā būtu maldījusies. Citādi jau viņi labi redz, kāda šķīstība tiek paturēta. Viņi taču citās *opiniones* (un kas gan tas ir cits kā viņu labākās un lielākās *opiniones*) prot jauki sacīt: *Non tenetur; Hoc tene*,- kāpēc tad viņi to neprot darīt arī šeit, kad citkārt taču viņi visus baznīctēvus vienlaikus samet vienā kaudzē *in causis decidendis*, - kā šeit sprauslā un mauro viņu elks. Bet viņi labprāt gribētu pārvaldīt baznīcu nevis ar noteiktu gudrību, bet ar pārdošiem *opinionibus* un, savukārt, padarīt maldīgas un nedrošas visas pasaules dvēseles, kā viņi ir darījuši arī iepriekš. Bet, tāpat kā viņi no saviem “kanoniņiem” apgāž baznīctēvus un teologus, tā mēs viņus apgāžam, vadoties

pēc baznīcas un Rakstiem. Viņiem mums nav jāmāca Rakstus, nedz arī jāvalda baznīcā- tas viņiem neklājas, viņi arī to nespēj, bet gan viņiem viņu "kanoniņu" un strīdīgo lietu akceptu[risinājumu?] ir jā sagaida no draudzēm,- tas ir viņu svētums. Viņi ir mūs, nabaga teologus līdz ar baznīctēviem, apgāzuši, vadoties pēc savām grāmatām, par ko mēs viņiem ļoti draudzīgi pateicamies. Nu viņi grib mūs apgāzt arī, vadoties pēc baznīcas un Rakstiem, kur viņi paši nav īpaši prasmīgi. Tas ir par daudz un maiss ir saplēsts[pušu?]- mēs arī to necietīsim!

278. Es patiešām uzskatu, ka, pēc viņu gudrības, nevienam vīram nevajadzētu ņemt par sievu jaunavu, vai arī pēc viņas nāves viņš nevarētu kļūt par priesteri pie pāvestiešiem. Jo kurš gan var viņam kļūt par galvotāju vai būt pārliecināts, ka viņš noteikti dabū jaunavu? Jo ceļš ir tepat blakus durvīm (kā mēdz teikt). Ja nu viņš šo sievu neapņem kā jaunavu (kā viņam ar to ir jāriskē), tad viņš bez savas vainas ir smirdošs, divsievēgs vīrs. Ja nu viņš grib būt drošs, ka viņš var kļūt par priesteri, tad viņam arī nevajag ņemt par sievu jaunavu,- jo, kā viņš par to var būt drošs? Bet apkaunot jaunavas, atraitnes, precētas sievas, dzīvot kopā ar daudzām padauzām, piekopt visādus klusus[slepenus?] grēkus- to visu viņš varētu labi darīt,- tad viņš ir cienīgs priestera kārtai. Bet tas ir kopsavilkums par sekojošo: pāvests, velns un viņa baznīca ir naidīgi laulībai, kā saka Daniēls, (Dan. 11:37), tāpēc viņš grib šo vīru tā apkaunot, lai tas nevarētu rūpēties par priestera amatu. Tas nozīmētu apmēram sekojošo: laulību kārta ir padauzu darbs, grēks, nešķīsta, Dieva atstumta kārta. Un kaut arī viņi tomēr līdzās tam apgalvo, ka tā ir svēta kārta un sakraments, to viņi melo no viltīgas sirds. Jo, ja viņi ar nopietnību to uzskatītu par svētu kārtu un par sakramentu, viņi nebūtu priesteriem aizliegusi laulības. Bet, tā kā viņi to aizliedz, viņiem to nākas uzskatīt par nešķīstu un par grēku, kā viņi arī skaidri saka: *Mundamini, qui fertis*; vai arī (ja daži ir tik dievbijīgi) ir jābūt tik rupjiem Nestoriem un Eitihiem, kas nostāda *Antecedens*, un noliedz *consequens*. Tā lai šoreiz ēzelpāvests un pāvests- ēzelis ar saviem piekritējiem būtu saņēmuši savu tiesu, nāksim atkal atpakaļ pie mūsējiem!

279. Tātad nebēdā (kā ir sacīts) par pāvestiešiem, kas un kāds ir tas, kas pilda baznīcas amatu. Jo ēzeļi nesaprot Sv. Pāvila vārdus, arī nezina, ko Sv. Pāvila *Grammatica* dēvē par sakramentu. Sakraments, viņš saka, (Ef. 5:32), ir Kristus un baznīca, tas ir, Kristus un baznīca ir viena miesa, kā vīrs un sieva; bet tas ir liels noslēpums un tam ir jātiek satvertam ticībā, to nevar ne ieraudzīt, ne sataustīt- tāpēc tas ir sakraments,- tas nozīmē, noslēpumainu lietu, *mysterium*, neredzamu, apslēptu lietu. Bet, tā kā viena miesa ir ne tikai nevainīgi [šķīsti?] laulātie, bet arī laulātie- atraitņi, tad ikviena laulība ir šī lielā sakramenta vai noslēpuma figūra, vai zīme Kristū un baznīcā. Sv. Pāvils nerunā ne par jaunavām, ne par atraitnēm; viņš runā par laulību, kur vīrs un sieva ir viena miesa. Kur nu tu redzi šādus amatus un amata pildītājus, tur zini, ka tai noteikti ir jābūt svētajai, kristīgajai tautai,- jo baznīca nevar pastāvēt bez šādiem bīskapiem, draudzes mācītājiem, sludinātājiem, priesteriem; un, turpretim, arī viņi nevar pastāvēt bez baznīcas, viņiem vajag būt vienam pie otra.

280. Sestkārt, ārēji svēto, kristīgo tautu pazīst pēc lūgšanām, publiskas Dieva slavināšanas un pateikšanās Viņam. Jo, ja tu redzi un dzirdi, ka kaut kur lūdz un māca lūgt Tēvreizi, arī dzied psalmus vai garīgās dziesmas pēc Dieva vārda un īstenas

ticības, tāpat arī atklāti apliecina savu ticību, vadās [rīkojas?] pēc desmit baušļiem un katehisma,- tad droši zini, ka tur ir svētā, kristīgā Dieva tauta. Jo arī lūgšana ir viens no dārgajiem svētumiem, caur kuru viss top svēts, kā saka sv. Pāvils, (1. Tim. 4:5). Tā arī psalmi ir tīrā lūgšana, kuros slavina, pateicas un godina Dievu. Un ticība un desmit baušļi arī ir Dieva vārds un tas viss viens vienīgs svētums, caur kuru Svētais Gars svēta svēto Kristus tautu. Bet mēs runājam par lūgšanu un par dziedāšanu, tas ir saprotams, no tā var mācīties un laboties. Jo mūku, mūķeņu un baznīckungu vervelēšana nav lūgšana, tā nav arī Dieva slavināšana. Jo viņi to nesaprot un no tā neko nemācās, tādējādi viņi dara to kā kādu ēzeļa darbu vēdera rūpju dēļ, un tur netiek meklēta nekāda labošanās, ne svētība, ne Dieva griba.

281. Septītkārt, ārēji svēto, kristīgo tautu pazīst pēc svētā krusta svētuma,- tam ir jābūt kā visādām nelaimēm un vajāšanām, visādām kārdināšanām un ļaunumam (kā to lūdz Tēvreizē) no velna, pasaules un miesas, iekšēji, tas ir, jābūt skumjam, bijīgam, izbiedētam, ārēji nabagam, nicināmam, slimam, vārgam, ir jācieš- ar to ļaudis kļūst līdzīga savai galvai- Kristum. Un arī iemeslam ir jābūt vienīgi šādam, ka viņi cieši turas pie Kristus un Dieva vārda, un tādējādi cieš Kristus dēļ, (Mt. 5:11): “Svētīgi jūs esat, ja jūs lamā un vajā un ar meliem par jums runā visu ļaunu manis dēļ”. Viņiem jābūt dievbijīgiem, mierīgiem[lēnprātīgiem?], paklausīgiem, gataviem ar miesu un mantu kalpot valdībai un ikvienam, un nevienam nedarīt pāri. Bet nevienai tautai zemes virsū nenākas paciest tik rūgtu naidu- viņiem nākas būt ļaunākiem par jūdiem, pagāniem un turkiem, kopumā,- viņiem nākas būt par ķeceriem, blēžiem, velniem, nolādētiem un visnekrietnākajiem ļaudīm zemes virsū, tā ka arī tie izdara kalpošanu Dievam, kuri viņus nobendē, noslēcina, noslepka, nomoca, padzen: neviens par viņiem neiežēlojas, bet turklāt vēl dzirda ar mirrēm un žulti tad, kad viņiem slāpst; un taču ne jau tāpēc, ka viņi ir laulību pārkāpēji, slepkavas, zagļi vai krāpnieki, bet gan vienīgi tāpēc, ka viņi negrib atzīt nekādu citu Dievu kā vienīgi Kristu. Ja nu tu to redzi vai dzirdi, tad zini, ka tur ir svētā, kristīgā baznīca, kā Viņš saka, (Mt. 5:11,12): “Svētīgi jūs esat, ja jūs lamā un vajā un ar meliem par jums runā visu ļaunu manis dēļ. Esiet priecīgi un līksmi, jo jūsu alga ir liela debesīs”. Jo ar šo svētumu Svētais Gars šo tautu padara ne vien svētu, bet arī svētlaimīgu.

282. Un tikmēr neņem vērā pāvestiešu apgalvoto svētumu par mirušajiem svētajiem, par svētā krusta koku. Jo šo svēto kauli ir tādi paši kā kauli no ģērētavas un karātavu koks ir tikpat nozīmīgs kā koks no svētā krusta. Un tā ir tīrākā krāpšana, ar ko pāvests naudas dēļ nerro un pavedina ļaudis projām no Kristus. Un, kaut arī tas būtu patiess svētums, tad tas taču nevienu nepadara svētu. Bet, ja Kristus dēļ tevi nolād, lamā, zākā, moka, tas tevi padara svētu. Jo tas nonāvē veco Ādamu, tā ka viņam nākas mācīties pacietību, pazemību, lēnību, slavināšanu un pateikšanos Dievam un prieku ciešanās. Tas tad nozīmē- caur Svēto Garu cilvēku svētīt un atjaunot jaunajai dzīvei Kristū, un tā viņš mācās ticēt, paļauties, cerēt uz Dievu, mīlēt Viņu kā sacīts Rom. 5:4: *Tribulatio spes etc.* Tās nu ir augstā svētuma septiņas galvenās lietas, caur kurām Svētais Gars mūsos dara ikdienas svētīšanu un vivifikāciju Kristū. Un tas atbilst pirmajai Mozus bauslības plāksnei, kuru mēs līdz ar to piepildām, lai gan ne tik bagātīgi kā to ir darījis Kristus- bet mēs allaž sekojam līdzī, balstoties uz Viņa veikto atpestīšanu un grēku piedošanu, līdz arī mēs reiz kļūsim pilnīgi svēti un mums vairs

nevajadzēs nekādas piedošanas- jo vienīgi tālab tas viss ir iestādīts. Es gribētu tos arī nosaukt par septiņiem sakramentiem- bet tā kā šis vārds “sakraments” ir nonācis nelabā pielietojumā caur pāvestiešiem un Rakstos tiek lietots citādākā nozīmē, es tās nosaucu par septiņām kristīgā svētuma pamatlietām jeb septiņiem svētumiem.

283. Bez šīm septiņām galvenajām lietām nu ir arī vairākas ārējas zīmes, pēc kurām pazīst svēto kristīgo baznīcu, proti, kad mūs Svētais Gars svēta arī pēc otrās Mozus bauslības plāksnes, kad Viņš mums palīdz, lai mēs no sirds godātu tēvu un māti un viņi, savukārt, kristīgi audzinātu bērnus un cienījami dzīvotu,- kad mēs uzticami, paklausīgi kalpojam mūsu firstiem un kungiem, un esam viņiem paklausīgi, un viņi, savukārt, mīl savus padotos, aizstāv un aizsargā viņus. Tāpat arī, kad mēs ne uz vienu neturam naidu, kad mēs sevī pret savu tuvāko neperinām nekādas dusmas, naidu, nedz arī atriebes kāri, bet gan labprāt piedodam, labprāt aizdodam, palīdzam un iesakām[dodam padomu?],- kad mēs neesam netikļi un žūpas, lepni, augstprātīgi, grezni, bet gan esam šķīsti, tikumīgi, atturīgi, draudzīgi, maigi, lēnīgi un pazemīgi; nevis zogam, laupām, augļojam, raušam mantu, sadārdzinām savas preces, bet gan esam laipni, labestīgi, labvēlīgi, līdzdalīgi; esam nevis viltīgi, melīgi, nevis laužam zvērestus [solījumus?], bet gan esam patiesi, pastāvīgi un darām visu, kas vēl par šiem baušļiem tiek mācīts, kā to visur bagātīgi māca Sv. Pāvils. Jo tāpēc arī mums vajag dekalogu,- ne vien tādēļ, lai tas mums baušļu veidā sacītu, ko darīt ir mūsu pienākums, bet arī, lai mēs redzētu[apzinātu?], cik tālu mūs ir aizvedis Svētais Gars ar savu svētīšanu un to, kā mums vēl trūkst, lai mēs nekļūtu pārdroši un nedomātu, ka mēs nu to visu esam izdarījuši. Un tā mēs arvien uz priekšu augam svētībā un pastāvīgi jo vairāk topam par jaunu radību Kristū- tas saucas *crescite*, un *abundetis magis*, (1. Tes. 4:1, 10).

284. Bet, lai gan šīs zīmes nevarētu tikt uzlūkotas tik noteikti[droši?] kā tās, kas minētas iepriekš, jo arī daži pagāni ir darījuši šos darbus un pa laikam gan izskatās svētāki nekā kristieši: tad tomēr viņu lieta nenāk tik tīri un vienkārši[skaidri?] no sirds, Dieva dēļ,- bet viņi tur meklē kaut ko citu, jo viņiem nav nekādas īstenas ticības, nedz Dieva atziņas, bet šeit ir Svētais Gars, kurš svēta sirdi un nes šos augļus no labas, jaukas sirds, kā saka Kristus parabolā, (Mt. 13:23). Un, tā kā tomēr pirmā bauslības plāksne ir augstāka un tur ir jābūt lielākam svētumam, runājot par otro plāksni es to visu esmu gribējis apkopot īsākos vārdos,- citādi es labi būtu varējis arī to sadalīt septiņos svētumos jeb galvenajās lietās atbilstoši septiņiem baušļiem.

285. Te nu mums ir droši zināms, kas, kur un kuri ir tie, kas ir svētā kristīgā baznīca, tas ir, svētā, kristīgā Dieva tauta, un mums šo zināšanu nevar trūkt,- par to mēs esam droši. Viss cits ārpus šīm lietām mums var pietrūkt un noteikti arī pietrūkst, kā mēs to daļēji tālāk dzirdēsim. No šīs Kristus tautas vajadzētu ņemt ļaudis koncilam,- tas varētu būt koncils, ko pārvalda Svētais Gars. Tā raksta arī Lirs [Lyra], ka baznīca nav vērtējama pēc augstajām vai garīgajām kārtām, bet gan pēc ļaudīm, kas patiesi tic. Mani izbrīna, kā viņš šo vārdu dēļ nav sadedzināts, jo viņš pāvestiem, kardināliem, bīskapiem, prelātiem negrib ļaut sevi dēvēt par “baznīcu”,- no tā izriet pilnīgi šausmīgas ķecerības, neciešams un pārāk tiešs trāpījums svētajai Romas baznīcai. Par to runāsim kaut kur citur.

286. Kad nu velns redzēja, ka Dievs cēla šādu svētu baznīcu, viņš nestāvēja dīkā un līdzās tai cēla savu kapellu, lielāku nekā Dieva baznīca un rīkojās sekojoši: viņš redzēja, ka Dievs iestādīja ārējas lietas, kā Kristību, vārdu, Sakramentu, atslēgu varu utt., caur ko Dievs svētīja savu baznīcu (kā arī velns allaž ir Dieva mērkaķis un visās lietās grib atdarināt Dievu un izdarīt ko labāku): tad arī viņš ķērās pie ārējām lietām, kuras vajadzēja svētīt,- tāpat kā tas notiek pie pūšlotājiem, burvjiem, velna izsaucējiem utt.,- arī viņš gan liek lūgt Tēvreizi un lasīt Evangēliju kā lielu svētumu. Tā viņš caur pāvestiem un pāvestiešiem ir licis svētīt vai iesvētīt ūdeni, sāli, sveces, zāles, zvanus, svētbildes, *Agnus Dei*, *Pallia*, altārus, [Casel- Elmīra, šo vārdu atstāj nelabotu, Ilmārs to ir atradis!], skūtus galvvidus, pirkstus, rokas- kas gan to visu uzskaitīs? Visbeidzot, viņš[velns?] ir licis svētīt mūku kapuces, tā ka daudzi ļaudis tajās ir nomiruši un apbedīti, it kā viņi caur to tiktu pestīti. Tas nu gan būtu jauki, ja Dieva vārdu, svētību vai lūgšanu pār kādu radību teiktu tā, kā bērni to dara pie galda un paši savā nodabā, kad viņi iet gulēt un mostas, par ko saka sv.Pāvils, (1. Tim. 4:5*): “Jo katra Dieva radība ir laba <..>, jo svētumu tam piešķir Dieva vārds un lūgšana”. Jo no tā radība neiemanto nekādu jaunu spēku, bet gan tiek apstiprināts vienīgi tās iepriekšējais spēks.

288. O, viņš ir tālu, tālu pacēlies pāri Dievam, apbruņojies ar sakramentiem, praviešiem, apustuļiem, evanģēlistiem un viņa kapela ir daudz lielāka nekā Dieva baznīca, viņam viņa svētumā arī ir daudz lielāki ļaudis nekā Dievam. Viņam arī tic daudz vieglāk un labprātīgāk,- tic viņa apsolījumiem, viņa sakramentiem, viņa praviešiem, daudz vairāk nekā Kristus. Viņš ir lielais dievs pasaulē, kā viņu dēvē Kristus, (Jņ. 12:31.; 14:30.; 16:11): “Pasaules valdnieks”, un Pāvils, (2. Kor. 4:4): “Šās pasaules dievs”. Ar šādu mērkaķošanos viņš aizvelk ļaudis no Kristus ticības un padara Dieva vārdu un Kristus Sakramentu par nicināmu, turklāt gandrīz vai nepazīstamu lietu, jo to visu- izdeldēt grēkus, palīdzēt nelaimē, tikt pestītam caur velna sakramentu var izdarīt daudz vieglāk nekā caur Kristus Sakramentu. Jo Viņš grib padarīt ļaudis svētus un dievbijīgus miesā un dvēselē caur savu Svēto Garu, un nevis ļaut palikt neticībā un grēkos. Tas ir pārāk smagi izdarāms tiem, kuri nelabprāt grib būt dievbijīgi vai atmest grēkus,- viņi prot prot viegli paveikt šos Svētā Gara darbus, ja viņi ir iemācījušies, kā viņi var tikt pestīti bez Svētā Gara darba, vieglāk,- kā piemēram, caur svētīto ūdeni, caur *Agnus Dei*, caur bullām un vēstulēm, caur misēm un mūku kapucēm- tāpēc nav nepieciešams ne meklēt, ne ievērot kaut ko citu.

289. Tas vēl ir nieks, velns ar to ir apbruņojies tādējādi, ka viņš caur to gribēja pilnīgi atcelt Dieva vārdu un Sakramentu un domāja šādi: ja uzstāsies kāds, kas aizskars manu baznīcu, sakramentu un bīskapus, apgalvojot, ka ārējas lietas cilvēku nepadara svētlaimīgu,- tad arī Dieva vārdam un Sakramentam līdz ar to ir jāiet bojā. Jo arī tās ir ārējas zīmes un arī Dieva bīskapi un baznīca ir arī miesiski cilvēki. Ja neder manis piedāvātais, tad jo mazāk derēs Viņējais, jo mana baznīca, bīskapi un sakraments darbojas tūlīt un palīdz šajā dzīvē un tagad, tā ka to var redzēt un sataustīt. Jo es tur esmu klāt un tūlīt palīdzu, kā to pagēr. Bet Kristus sakramenti attiecas uz nākamo un neredzamo dzīvi Garā, tā ka Viņa baznīcu un bīskapus no tālienes knapi var saost un Svētais Gars izturas tā, it kā Viņa tur nemaz nebūtu klāt, Viņš ļauj tiem ciest visas nelaiemes un manas baznīcas priekšā viņus uzskata par ķeceriem. Tajā pat laikā mana

baznīca ir nevien tik tuvu, ka to var labi sataustīt[sajust?], bet tūlīt seko arī mani darbi, tā ka ikviens domā,- tā ir īstenā Dieva baznīca. Tāda priekšroka man ir un es šo lietu pieprotu.

290. Tā tas arī ir noticis: kad mēs sākām mācīt caur Evangēliju, ka šādas ārējas lietas nevar padarīt svetlaimīgu, jo tās ir vienkāršas, miesiskas radības un velns bieži vien pielieto burvestības,- ļaudis, arī lieli un skoloti ļaudis, krita[klupa?] pār to, ka Kristība- kā ārējs [vienkāršs] ūdens, vārds- kā ārēja, cilvēka runa, Raksti- kā ārēji burti, uzrakstīti ar tinti, vīns un maize- kā beķera izcepta, nav vienkārši nekas, jo tās esot ārējas, pārejošas lietas. Tā viņi nonāk līdz brēkšanai: Gars! Gars! Garam tas ir jādara, vārdi nonāvē. Tā Mincers mūs, Vitenbergas teologus, dēvēja par skolotiem Rakstos, un sevi- par skolotu garā, un pēc viņa to darīja vēl daudzi citi. Te tu redzi, kā velns bija apbruņojies un sagatavojies,- kad tika aizskarta viņa mācība un sakraments (kuri taču palīdz ātri un uzreiz, acīmredzami un vareni), tad jo vairāk līdz ar to vajadzēja iet bojā Kristus ārējiem sakramentiem un vārdiem (kas kavējas ar palīdzību, vai vismaz nāk neredzami un it kā vārgulīgi).

291. Tāpēc nu *Ecclesia*, svētajai, kristīgajai tautai ir nevien vienkārši ārējais vārds, sakramenti vai amati, kādi ir un ir vēl daudz vairāk arī Dieva mērkaķim, sātanam,- bet tie ir Dieva pavēlēti, iedibināti un iekārtoti, tā ka Viņš pats (nevis eņģeļi) caur tiem grib darboties ar Svēto Garu. Un tos ir jāsauc nevis par eņģeļu, cilvēku, radības, bet par paša Dieva vārdu, Kristību, Sakramentu, grēku piedošanu, [garīgo] amatu,- vienīgi Viņš to mums, nabaga, vārgajiem, bailīgajiem cilvēkiem par mierinājumu un mūsu labā negrib darīt caur savu redzamo, gaišo Majestāti. Jo kurš to varētu kaut vienu acumirkli paciest šajā grēcīgajā, nabaga miesā? Kā saka Mozus, (2. Moz. 33:20): *Non videbit me homo et vivet*. Tā jūdi Sinaja kalnā nespēja izturēt Viņa tuvošanos, (2. Moz. 20:18), tas ir, pērkonu un zibeni: kā viņi būtu pacietuši ar šādām kailām acīm Viņa dievišķās Majestātes sauli un skaidro vaigu? Bet Viņš to grib darīt caur miesiskiem, tīriem, mīļiem starpniekiem, ko mēs paši nespētu izraudzīt labāk,- tā, kā ar mums runā, sludina, uzliek rokas, piedod grēkus, krista, dod ēst un dzert maizi un vīnu kāds dievbijīgs, laipns cilvēks. Kurš gan spēj atturēties no šādas patīkamas [pasniegšanas?]formas un no sirds par to nepriecājas?

292. Nu ko, tas notiek mūsu, bailīgo cilvēku labā, te mēs redzam, ka Dievs ar mums apietas kā ar mīļiem bērniem un negrib (kā gan Viņam bija tiesības darīt) rīkoties ar mums majestātiski, un tomēr tostarp dara savus majestātiskos, dievišķos darbus, lieto savu spēku un varu, kā, piemēram, piedod grēkus, izmēž [izdeldē?] grēkus, noņem nāvi, dāvā žēlastību un mūžīgo dzīvību. Jā, šādu lietu trūkst velna sakramentos un baznīcās, te neviens nevar sacīt, ka Dievs to ir licis, pavēlējis, iestādījis, iedibinājis,- Viņš pats grib būt tur klāt un pats visu dara, bet velna baznīcā nākas sacīt: Dievs to nav pavēlējis, bet gan aizliedzis, cilvēki to ir izgudrojuši, vai arī drīzāk to ir izgudrojis Dieva mērkaķis un ar to pavedinājis ļaudis. Jo viņš arī nedara nekā cita kā tikai to, kas ir laicīgs; vai arī, ja to jāsauc par garīgu, tad tā ir tīrākā krāpšana. Jo viņš caur svētīto ūdeni, misēm un mūku kārtu nevar piedot grēkus uz mūžiem un padarīt ļaudis svetlaimīgus, kā viņš melo,- kaut arī viņš spēj kādai govij atdot pienu, ko viņš pats iepriekš ir nozadzis caur savu pravieti un mācītāju, kuru kristiešu vidū sauc par velna padauzu, un ja viņu pieķer, tad sadedzina ar uguni, kā arī ir pareizi,- nevis piena

zagšanas, bet Dieva zaimošanas dēļ, jo tā stiprina velnu ar viņa sakramentiem un baznīcām pret Kristu.

293. Kopumā, ja Dievs tevi aicina pacelt kādu salmu vai arī noplūkt spalvu ar tādu pavēli un apsoliņumu, ka caur to tu iemantotu visu grēku piedošanu, Viņa žēlastību un mūžīgo dzīvību: vai tev to nevajadzētu pieņemt ar visu prieku un pateicību, mīlēt, cildināt un tāpēc šo salmu vai spalvu uzskatīt par augstāko svētumu un mīļāku par debesīm un zemi? Jo, lai cik niecīgs ir salms vai spalva, tomēr tu caur to iemanto tādus labumus, ko tev nespēj dot ne debesis, ne zeme, jā, visi eņģeļi kopā. Kāpēc tad mēs esam tik nekrietni ļaudis, ka mēs Kristības ūdeni, maizi un vīnu, tas ir, Kristus miesu un asinis, mutisko vārdu, cilvēka roku uzlikšanu grēku piedošanai arī neuzskatām par tik lielu svētumu, par kādu mēs uzskatītu salmu vai spalvu, kad taču šajās dāvanās, kā mēs dzirdam un zinām, Dievs grib darboties pats, un tam jābūt Viņa ūdenim, vārdam, rokai, maizei un vīnam, caur ko Viņš tevi gribētu svētīt Kristū, kas mums to ir nopelnījis un šim darbam ir devis Svēto Garu no Tēva?

294. Savukārt, kaut tu arī šādi noskaņots dodies pie Sv. Jēkaba, vai arī ļauj sevi ar tik sūru dzīvi nobendēt kartēziešiem, baskājiem, dominikāņiem, un vēl citām lietām, ar kurām tu it kā varētu tikt pestīts, un Dievs to nebūtu ne pavēlējis, ne iedibinājis,- ko tev tas līdzētu? Viņš taču par to nekā negrib zināt, bet gan velns un tu to ir izdomājuši kā īpašus sakramentus vai priesteru kārtu. Un, kaut tu arī spētu nest[pacelt?] debesis un zemi, ar ko [tu it kā] tiktu pestīts, tomēr tas viss ir veltīgi un tas, kas paceltu salmiņu (ja tas būtu Dieva pavēlēts), tas izdarītu vairāk nekā tu, kaut arī tu varētu panest desmit pasaules. Kāpēc tā? Dievs grib, lai klausu Viņa vārdu, lai lieto Viņa sakramentus, lai godā Viņa baznīcu, tad Viņš rīkosies pietiekami žēlastīgi un maigi, un žēlīgāk un arī maigāk nekā mēs to varētu pagērēt. Jo tas nozīmē, (2. Moz. 20:2,3): “Es esmu tas Kungs, tavs Dievs, [...] Tev nebūs citus dievus turēt manā priekšā”; tas nozīmē arī: “[...] to jums būs klausīt”, (Mt. 17:5), un nevienu citu. Tas lai būtu gana runāts par baznīcu. Vairāk par to nevar runāt, sīkāk neiedziļinoties ikvienā lietā. Arī par visu pārējo ir jābūt citādam viedoklim, par ko mēs šeit arī gribam sacīt .

295. Bez šīm ārējām zīmēm un svētuma baznīcai ir vairāki citi veidi[rituāli?], no kuriem un caur kuriem tā netiek svētīta ne miesā, ne dvēselē, tie nav arī Dieva iestādīti, ne pavēlēti, bet gan, kā es arī iepriekš par to esmu daudz sacījis,- tas ir darīts ārējas nepieciešamības vai lietderības dēļ, un tie šeit labi un jauki pieklājas,- kā, piemēram, ka sludināšanai vai lūgšanai ietur dažas brīvdienas, dažas stundas, kā priekšpusdienas vai pēcpusdienas, ka šim mērķim lieto baznīcas ēku vai māju, altāri, sludināšanas krēslu(?), Kristības akmeni(?), lukturus, sveces, zvanus, priesteru tērpu un tamlīdzīgi. Šīs lietas tiek izmantotas atbilstoši viņu dabai un tās nedod nekā vairāk-tāpat kā ēšana un dzeršana nedod nekā vairāk bērnu *Benedicite* vai *Gratias* dēļ. Jo bezdievji vai rupji ļaudis, kuri nelūdz *Benedicite* vai *Gratias*, tas ir, ne lūdz, ne pateicas Dievam, kļūst tikpat brangi un stipri no ēšanas un dzeršanas kā kristieši. Kristieši gan var tikt svētīti un palikt kristieši arī bez šādām lietām, kaut arī viņi sludina, piedod grēkus uz bruģa, ārpus mājas, bez sludināšanas krēsla, Sakramentu izsniedz bez altāra, krista bez Kristības akmens(?)- kā tas notiek ik dienas, ka īpašu iemeslu dēļ sludina, krista, izsniedz Sakramentu mājās. Bet tas ir labi bērnu un vienkāršās tautas dēļ un tas dod jauku kārtību, ka viņiem ir noteikts laiks, vieta un

stunda, pēc kā viņi var vadīties un atrasties kopā, kā saka sv. Pāvils (1. Kor. 14:40): “Bet viss lai notiek pieklājīgi un kārtīgi”. Un šādu kārtību nevienam nav jānīcina (kā arī neviens kristietis nedara) bez iemesla, no tīrās lepnības, lai tikai pret to sarīkotu kādu nekārtību, bet gan šo kārtību jātur līdz draudzes labā, vai kaut jel nav jāmaldās, nedz arī to jākavē. Jo tas būtu darīts pret mīlestību un labvēlību.

296. Tomēr šiem rituāliem ir jāpaliek brīvā izvēlē, kā piemēram, ja mēs apstākļu spiesti vai citu derīgu iemeslu dēļ nevaram sludināt sešos vai septiņos, divpadsmitos vai vienos, svētdienā vai pirmdienā, korī(?) vai pie Sv. Pētera: tad ir jāsludina citā stundā, dienā un vietā,- lai tikai draudze netiktu maldināta, bet gan ņemtu par labu šādus pārgrozījumus. Jo šādas lietas ir pilnīgi un galīgi ārējas, tās var pārvaldīt arī prāts (atkarībā no laika, vietas un personas), tās var būt pilnībā pakļautas prātam-Dievs, Kristus un Svētais Gars par to bēdā tieši tikpat maz kā par to, ko un kur mēs ēdam, dzeram, uzģērbjam, dzīvojam, atpūšamies, ejam vai stāvam, izņemot to, ka nevienam (kā ir sacīts) bez iemesla nevajag uzsākt ko savu, maldinot un traucējot draudzei. Tāpat kā kāzās vai citās sabiedrībās nevienam līgavai vai ļaudīm par nepatiku nav jāuzsāk ko īpašu vai traucējošu, bet gan jāizturas, jāsež, jāiet, jādejo, jāēd un jādzēr kopā ar visiem. Jo ikvienam nevar pasūtīt īpašu galdu, virtuvi, pagrabu, kalpotāju. Ja viņam kas trūkst, tad viņš pieņemas no galda un pārējos atstāj mierīgi sežam. Tā arī šeit tam ir jānotiek mierīgi, kārtīgi un tomēr jābūt brīvā izvēlē, ja to prasa mainīt laiks, persona vai citi iemesli,- tur arī draudze vienprātīgi sekotu līdz, jo tas nevienam kristietim (kā ir sacīts) nepadara ne svētāku, ne nesvētāku.

297. Pāvests par to gan ir pieķēzījis pilnu pasauli ar grāmatām un no tā ir radījis tikai pineklus[tīklus?], baušļus, likumus, ticības atikulus, grēku un svētumu, tā ka būtu gan vērts reiz viņa dekrētu sadedzināt ugunī. Jo šādas grāmatas, kas ir izdarījušas tik lielu postu, to būtu labi pelnījušas. Tās ir Svētos Rakstus pastūmušas zem sola un gandrīz vai apspiedušas kristīgo mācību, pakļāvušas arī juristus ar viņu ķeizariskajām tiesībām, tādējādi gan baznīcu, gan ķeizaru mīdot ar kājām. Tā vietā mums ir dotas rupjās ēzeļgalvas, kanonisti un sprukstiņi, kas caur to pārvalda baznīcu un, kas ir vēl nožēlojamāk, labāko no tās atstāj malā un ļaunāko izņem[izceļ?] laukā un ar varu piespiež to piekopt baznīcā. Jo to, kas tur ir labs, daudz labāk un bagātīgāk var iegūt Svētajos Rakstos, jā, arī viena vienīga sv. Augustīna rakstos, cik daudz tas attiecas uz to, lai mācītu kristietību. Pēc tam arī juristu grāmatās, kas skar pasaulīgo pārvaldi. Jo juristi paši varbūt ir nodomājuši šīs grāmatas izsviest no jurisprudences un atstāt tās teologiem. Bet būtu labāk tās iesviest ugunī un pārvērst pelnos, kaut arī tajās ir kaut kas labs. Jo kā varētu pastāvēt tikai ļaunais, ja tā starpā nebūtu nekā laba? Bet ļaunuma tur ir par daudz, tā ka tas atņem vietu labajam un (kā ir sacīts), labais bagātīgāk ir atrodams Rakstos, arī tēvos un pie juristiem- tās tad varētu paturēt kā liecību librārijā [bibliotēkā?], ar to būtu redzams, kā pāvesti un daži koncili, kopā ar citiem skolotājiem ir nerrojušies un kļūdījušies- tāpēc es arī tās paturētu.

298. Šādas ārējās lietas mēs gribam uzlūkot kā [Westerhemd- Elmīra, šis vārdiņš top meklēts] jeb autiņu, kurā ietin bērnu Kristībai. Jo bērniņš netop ne kristīts, ne svētīts ne ar [westerhemd], ne ar autiņu, bet gan tikai un vienīgi caur Kristību; bet to taču prāts saka priekšā, lai viņu ievīstītu autiņā. Kad tas kļūst netīrs vai saplēsts, tad ņem citu un mazgā bērniņu bez kādas autiņu vai [westerhemd] palīdzības; tomēr šeit atkal

ir jāietur mērs, lai [westerhemd] vai autiņus neņemtu par daudz un bērniņš netiktu nosmacēts. Tā arī ceremonijām ir jābūt savam mēram, ar ko tās galu galā nekļūst par jūgu vai darbu, bet gan tām jāpaliek tik vieglām, ka tās nav jūtamas. Tāpat kā kāzās neviens nejūt jūgu vai darbu, izturoties un uzvedoties līdzīgi citiem. Par īpašu gavēšanu es gribu reiz rakstīt, kad es rakstīšu par vācu mocībām[postu?], rīšanu un žūpošanu. Jo tas arī gandrīz vai pieder pie pasaulīgās pārvaldes.

299. Par skolām es arī esmu iepriekš un citkārt daudz rakstījis, ka tās ir stingri un cītīgi jāuztur. Jo kaut arī tajā lietā [faktā?], ka zēni tur mācās valodas un mākslas, skolas ir uzlūkojamas kā pagāniska, ārēja ieta, taču tās tomēr ir nepieciešamas. Jo, ja tās neaudzina skolniekus, tad mums ilgi nebūs draudžu mācītāju un sludinātāju, kā mēs to labi pieredzam,- jo skolai ir baznīcai jānodod personas, kuras varētu padarīt par apustuļiem, evaņģēlistiem, praviešiem, tas ir, sludinātājiem, draudžu mācītājiem, pārvaldniekiem. Bez tam arī citādi visā pasaulē vēl vajadzīgi ļaudis, kuriem ir jāklūst par kancleriem, padomniekiem, skrīveriem un tamlīdzīgi, kuri arī palīdz valdīt pasaulīgi. Bez tam, ja skolmeistars ir dievbijīgs, un māca zēniem saprast Dieva vārdu un īsteno ticību, dziedāt un vingrināties [ticībā?], un tur viņus pie kristīgās tikumības, tur skolas (kā sacīts iepriekš) ir tikai jauni, mūžīgi “koncili”, kuri gan rada[dod?] vairāk labuma nekā daudzi citi lielie koncili. Tāpēc iepriekšējie ķeizari, ķēniņi un firsti gan ir darījuši pareizi, ka viņi ar tādu uzcītību ir uzcēluši tik daudz skolu, lielu un mazu, tik daudz klosteru un garīgo iestāžu, ka viņi ir gribējuši baznīcai dot bagātīgu, lielu personu krājumu- bet to būtība ar pēcteču nelietīgu pielietojumu ir nekrietni sagrozīta. Tā firstiem un kungiem ir jādara arī tagad, klosteru mantu jāiztērē skolām un daudzas personas jāiekārto studijās- ja mūsu pēcteči to nelietīgi izmantos, tad mēs mūsu laikā savējo darbu esam izdarījuši.

300. Kopumā, skolai ir jābūt vistuvāk pie baznīcas, jo tajā izaudzina jaunos sludinātājus un draudžu mācītājus, un pēc tam ieceļ viņus mirušo vietā. Pēc tam tuvākais skolai ir katra [valsts?] pilsoņa nams, no kura ir jāņem skolniekus; pēc tam rātsnams un pils, kuriem ir jāaizstāv savus pilsoņus, ar to tie sagatavo bērnus skolai un skolas izaudzina bērnus draudzei, un pēc tam, savukārt, draudžu mācītāji var radīt[izveidot?] baznīcas un Dieva bērnus (vai tas būtu pilsonis, firsts vai ķeizars). Bet Dievam ir jābūt augstākajam un tuvākajam, kas uztur šo loku vai apli pret velnu un dara visu visās kārtās, jā, visās radībās. Tā saka psalms, (Ps. 127:1,2), ka zemes virsū ir tikai valdība, pilsēta un nams: “Ja tas Kungs namu neuzceļ”; tāpat arī: “Ja tas Kungs pilsētu neapsargā”. Pirmā kārtā ir namturība, no kurienes nāk ļaudis. Otrā kārtā ir pilsētas pārvalde, tas ir, zeme, ļaudis, firsti un kungi (ko mēs dēvējam par pasaulīgo priekšniecību). Tas nozīmē- dot visu, bērnu, mantu, naudu, lopus utt. Māju ir jāceļ, pilsētai to ir jāapsargā un jāaizstāv. Pēc tam nāk trešais, paša Dieva nams un pilsēta, tā ir baznīca, kurai no mājas vajag saņemt personas, no pilsētas- aizstāvību un aizsegu.

301. Tās ir trīs Dieva iestādītas hierarhijas un vairāk nevajag nevienu, mēs esam arī pietiekami un vairāk kā pietiekami darījuši, lai mēs pareizi dzīvotu šajās trijās [hierarhijās?]pret velnu. Jo uzlūko tikai namu,- kas tur ir darāms, lai būtu paklausība vecākiem un nama kungiem un savukārt, lai dievišķi pabarotu, audzinātu, pārvaldītu un aprūpētu bērnus un saimi- lai mēs pietiekami darbotos ar mājas likumiem, ja citādi vairāk nebūtu darāmā. Pēc tam arī pilsēta, tas ir, pasaulīgā pārvalde, mums dod

pietiekami daudz darāmā, ja mēs esam uzticami un paklausīgi; savukārt, mums ir jāvada, jāaizstāv un jāpalīdz mūsu padotajiem, zemei un ļaudīm. Velns mums dod pietiekami daudz darāmā, un ar to mums Dievs ir devis daudz sviedru uz deguna, lērumu ar dadžiem un ērkšķiem, lai mēs pārparēm bagātīgi būtu mācījušies, dzīvojuši, darījuši un cietuši ar šiem diviem likumiem. Pēc tam ir trešais likums un pārvalde- kur valda Svētais Gars, to Kristus dēvē par mierinošu, saldu, vieglu nastu, (Mt. 11:30); kur tā nav, tur nasta ir nevien smaga, grūta un briesmīga, bet arī neiespējama, kā saka Sv. Pāvils (Rom. 8:3): *Impossible legis*; un citā vietā: “Burts nokauj”, (2. Kor. 3:6).

302. Kam nu mums virs šiem trijiem augstajiem, dievišķajiem reģimentiem, virs trijiem dievišķiem, dabiskiem, pasaulīgiem likumiem vajadzīgs zaimojošais pāvesta blēžu likums vai pārvalde? Tā grib būt viss un nav taču nekas, bet gan tā pavedina un atrauj mūs no šīm svētīgajām, dievišķajām kārtām un likumiem, un tā vietā uzvelk mums maskas vai cepures, padara mūs par velna ākstiem un māžiem, kuri staigā dīkā un vairs nepazīst šīs trīs Dieva hierarhijas vai likumus. Tāpēc mēs vairs to negribam paciest, bet gan rīkoties atbilstoši Sv. Pētera, Pāvila, Augustīna mācībai un būt brīvi no viņu likumiem un pret viņiem [pāvestiešiem?]vērst 2. psalmu, (Ps. 2:3): “Sarausim viņu važas un metīsim prom viņu saistekļus”. Jā, mēs gribam dziedāt kopā ar Sv. Pāvilu (Gal. 1:8): “Bet ja arī mēs vai kāds eņģelis no debesīm jums sludinātu citu evaņģēliju nekā to, ko esam jums pasludinājuši, lāsts pār to!”; un kopā ar Sv. Pēteri sacīt, (Ap. d. 15:10): “Ko jūs tagad Dievu kārdināt, uz mācekļu kakla uzliktami jūgu?” Un tādējādi, savukārt, gribam būt pāvesta kungi un viņu mīdīt ar kājām, kā saka 91. psalms, (Ps. 91:13): “Pār lauvām un odzēm tu varēsi staigāt, tu samīsi jaunos lauvas un čūskas!” Un to mēs gribam darīt ar sievas dzimuma spēku un palīdzību, kas ir sadragājis čūskai galvu, (1. Moz. 3:15), un sadragā vēl tagad, kaut arī mums ir jāriskē ar to, ka čūska, savukārt, mums iekož papēdī. Šim svētīgajam sievas dzimumam lai slava un gods līdz ar Dievu Tēvu un Svēto Garu, vienīgo īsteno Dievu un Kungu mūžībā, āmen.